N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
VAS Latvijas gaisa satiksme (14.02.2024. vēstule Nr. VI-AD/JPN-03/2024/114)		
1.	Ņemot vērā sadarbības līgumu Nr. LG-AD/JPN-01/23/13, kas 2023. gada 30. oktobrī noslēgts starp LGS un SIA "Valpene wind" par VES parka iespējamās ietekmes uz LGS piederošās WAM/ADS-B MLAT sistēmas raidošās/uztverošās stacijas "Vīdale", darbību novērtējuma sagatavošanu, LGS nav iebildumu pret VES parka projekta turpmāku virzību, ar nosacījumu, ka tiek izpildīts sadarbības līgums un tie nosacījumi, kas norādīti LGS 2023.gada 08.septembra vēstulē Nr.03/589.	Pieņemts zināšanai. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
2.	LGS vērš uzmanību uz to, ka VES parka būvniecības tehniskais projekts SIA "Valpene wind" ir jāsaskaņo ar LGS, saņemot LGS apstiprinājumu izvēlētajam vēja elektrostaciju izvietojuma plānam un maksimālajam augstumam.	Pieņemts zināšanai. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
Civilās aviācijas aģentūra (21.02.2024. vēstule Nr. 01-8/321)		
3.	Civilās aviācijas aģentūras Lidlauku standartu un drošības daļa ir iepazinusies ar minēto IVN ziņojumu un informē, ka mums nav iebildumu vai papildu priekšlikumu ziņojuma pilnveidošanai. Minētās elektrostacijas būs gaisa kuģu lidojumiem bīstami šķēršļi un atbilstoši likuma "Par aviāciju" 41. panta prasībām pēc vēja elektrostaciju precīza izvietojuma, skaita un raksturlielumu noskaidrošanas un saskaņojuma saņemšanas no VAS "Latvijas gaisa satiksme" paredzētās darbības ierosinātājam to būvēšanai būs jāsaņem Civilās aviācijas aģentūras atļauja, kā arī tās būs jāmarķē un jāaprīko ar aizsarggaismām.	Pieņemts zināšanai. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde (22.02.2024. vēstule Nr. 05-06/1210)		
4.	Izvērtējot SIA "Estonian, Latvian & Lithuanian Environment" sagatavotā IVN ziņojuma materiālus konstatēts, ka tajā pievērsta īpaša uzmanība kultūrvēsturiskajam mantojumam un tā saglabāšanai kopumā. Pārvalde sniedz pozitīvu viedokli par IVN ziņojumu "Vēja elektrostaciju parka "Valpene" būvniecība Talsu novada Dundagas un Īves pagastos".	Pieņemts zināšanai. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
Veselības inspekcija (28.02.2024. vēstule Nr. 2.4.6.-1./98)		
5.	Balstoties uz Inspekcijas kompetencēm, citā starpā tika izskatīta IVN Ziņojuma informācija par paredzētās darbības iespējamo ietekmi uz iedzīvotāju veselību, īpaši pievēršot uzmanību sekojošo IVN sadaļu izskatīšanai: esošā gaisa kvalitāte un sagaidāmās ietekmes būvniecības laikā; trokšņa un vibrācijas līmenis un sagaidāmās ietekmes novērtējums; ēnas mirgošanas un atspīduma no spārniem novērtējums, ainaviskā ietekme, fizikālo faktoru ietekme uz cilvēku veselību, citas VES (summārās ietekmes), negatīvo ietekmju novēršanas vai samazināšanas pasākumi. IVN secināts, ka paredzētās darbības radītās ietekmes nepārsniegs Latvijā noteiktos vides kvalitātes normatīvus, kā arī citās valstīs izmantotās ietekmes robežlielumus un mērķlielumus, kas attiecināmi uz VES būvniecības iecerēm. Ņemot vērā iepriekš minēto, secināms, ka nav identificējami tādi apstākļi, kas liecinātu par to, ka sabiedrības veselībai un dabas vērtībām nodarītie zaudējumi būtu nozīmīgāki par pozitīvajiem aspektiem un kalpotu par pamatu aizliegt brīvu uzņēmējdarbības attīstīšanu privātīpašnieka valdījumā atbilstoši likumu prasībām un teritorijas plānojumam. Inspekcija uzsver, ka VES izvēles procesā priekšroka dodama VES modeļiem ar radīto zemāku trokšņa un zemas frekvences trokšņa emisijas līmeni, kas ļauj sasniegt tādu ietekmes līmeni (t.sk. zemas frekvences troksnis) tuvākajās dzīvojamās apbūves teritorijās, kas atbilst Pasaules Veselības organizācijas rekomendētajām trokšņa robežvērtībām VES radītam troksnim.	Pieņemts zināšanai. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*
6.	Inspekcija vērš uzmanību, ka nododot vēja parku ekspluatācijā jāparedz praktiskos trokšņa mērījumus prognozētā vides trokšņa līmeņa pārbaudei praktisko mērījumu ceļā un jāveic trokšņa mērījumi VES darbības ietekmētajās teritorijās, pie tuvējām viensētām.	Pieņemts zināšanai. *<u>Veikti papildinājumi IVN ziņojuma 8. nodaļā.</u>*

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	Ja vides trokšņa mērījumu rezultātos tiks pārsniegti trokšņa robežlielumi, kas noteikti Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumos Nr. 16 "Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība", jārealizē prettrokšņa pasākumus.	
7.	Pēc VES parka izbūves rekomendējams veikt potenciāli ietekmēto viensētu apsekojumus, novērtējot VES darbības programmēšanas rezultātus. Ja apsekošanas procesā tiek konstatēti mirgošanas traucējumi, kas pārsniedz pieļaujamos, veicama atkārtota VES programmēšana, nodrošinot pieļaujamo robežvērtību ievērošanu.	Ņemot vērā to, ka mirgošanas efekta ietekmes laikam noteiktās robežvērtības ir noteikts skaits stundu gadā un noteikts skaits minūšu dienā, ziņojuma izstrādātāju ieskatā vienreizēja viensētu apsekošana nav efektīvs nosacījuma izpildes kontroles mehānisms. Katras stacijas darbības ierobežojumu definēšana tiek veikta pirms to ekspluatācijas uzsākšanas, proti, ja iestatījumi ir definēti korekti, tad bažām par iepriekš minēto robežvērtību pārsniegšanu nav pamata. Lai pirms ekspluatācijas uzsākšanas definētais darbības režīms tiktu ievērots, ir svarīgi no parka operatora parka ekspluatācijas laikā saņemt darbības pārskatus, kas apliecina nosacījumu izpildi. Vairākos līdz šim veiktos ietekmes uz vidi novērtējuma procesos Vides pārraudzības valsts birojs kā pārraugošās iestādes, kurām katru gadu ir iesniedzams pārskats par nosacījumu izpildi, ir noteicis Valsts vides dienestu un pašvaldību. Ziņojuma izstrādātāju ieskatā šāds risinājums būtu lietderīgs arī vēja parka "Valpene" kontekstā. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
Valsts vides dienests (08.03.2024. vēstule Nr.2.4/AP/2786/2024)		
8.	Atbilstoši IVN Ziņojumā iekļautajai informācijai potenciālās vēja elektrostacijas, pamatojoties uz Dundagas un Talsu novadu teritorijas plānojumiem (turpmāk – Teritorijas plānojumi) grafisko daļu, paredzēts izbūvēt teritorijās ar plānoto (atļauto) izmantošanu Meži (M). Saskaņā ar Teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem Meži (M) teritorijās vēja elektrostaciju izbūve šobrīd nav atļautā izmantošana. Paralēli ietekmes uz vidi novērtējuma procesam vēja parkam "Valpene" tiek veikta arī lokālplānojuma izstrāde, lai grozītu Teritorijas plānojuma atļauto (plānoto) izmantošanu. Tikai pēc lokālplānojuma, ar kuru tiks mainīts funkcionālais zonējums un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi, kas atļauj vēja	Pieņemts zināšanai. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	elektrostaciju izbūvi iepriekš minētajās teritorijās, stāšanās spēkā var uzsākt būvniecības procesu, t.sk. Dienests var izsniegt tehniskos noteikumus.	
9.	Lai varētu izbūvēt vēja elektrostaciju, kuru attālums šobrīd no tuvākajām dzīvojamām mājām ir mazāk nekā 800 m, jābūt dokumentam par šo dzīvojamās māju būves neesamību vai jānonāk pie secinājuma, ka šī konkrētā VES izbūve nav realizējama.	Pieņemts zināšanai. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
10.	Atbilstoši Valsts zemes dienesta Kadastra informācijas sistēmas datiem VES izbūves teritorijā atrodas nekustamie īpašumi, kuri pieder dažādām fiziskām un juridiskām personām, tādēļ pirms paredzētās darbības akceptēšanas paredzētās darbības ierosinātājai jāsaņem rakstiska piekrišana no nekustamo īpašumu īpašniekiem par VES parka būvniecību tiem piederošajos īpašumos.	Pieņemts zināšanai. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
Dabas aizsardzības pārvalde (29.04.2024 vēstule Nr. 4.9/2606/2024-N)		
11.	Vēja parka "Valpene" tuvumā atrodas divi jūras ērgļu aizsardzībai izveidoti mikroliegumi (ar kodiem 2115 un 2476). Lai arī izpētes laikā ML esošās ligzdas ir bijušas neapdzīvotas, tas nenozīmē, ka pret izveidotajiem mikroliegumiem var attiekties kā pret jebkuru citu teritoriju, kur šī suga nav sastopama. Tā kā jūras ērgļi pat pēc vairākiem gadiem atgriežas vecajās ligzdošanas vietās, bet ar mikroliegumu tiek noteikts aizsardzības stāvoklis minētās sugas ligzdošanas iecirknim, tad lūdzam Ziņojumu papildināt ar skaidrojumu un faktoloģiskajiem datiem, kas apliecina, ka mikroliegumi ir zaudējuši savu nozīmi jūras ērgļa vai jebkuras citas putnu sugas ligzdošanas iecirkņa aizsardzībā. Paredzot VES turbīnas izbūvi 300 m attālumā no mikrolieguma robežas, Pārvaldes ieskatā tiek radīti apstākļi tam, lai teritorija sugai, kuras aizsardzībai mikroliegums izveidots, kļūtu nepiemērota un tādējādi līdz minimumam samazinot iespēju, ka putni tajā atgriezīsies. Pēc DDPS "Ozols" datiem 2023. gadā ir konstatēta iespējama jūras ērgļa ligzdošana uz D no ML ar kodu 2476 un virs Gudenieku dīķa	Ziņojuma izstrādātāji var tikai pievienoties Dabas aizsardzības pārvaldes paustajam viedoklim par to, ka pret valsts aizsargātiem putnu ligzdošanas iecirkņiem – mikroliegumiem, var attiekties tā pat kā pret jebkuru citu teritoriju, kur konstatēta jūras ērgļu ligzdošana, bet attiecīgajam ligzdošanas iecirknim nav noteikts aizsardzības statuss. Absurds ir Dabas aizsardzības pārvaldes lūgums sniegt, faktoloģiskus datus, kas apliecina, ka mikroliegumi ir zaudējuši savu nozīmi jūras ērgļa vai jebkuras citas putnu sugas ligzdošanas iecirkņa aizsardzībā. Ekspertu sagatavotajā atzinumā un ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā ir norādīts, ka abos mikroliegumos pēdējos gados jūras ērgļu sekmīga ligzdošana nav konstatēta, vienlaikus jānorāda, ka ne ziņojumā, ne ekspertu atzinumā nav iekļauti apgalvojumi par to, ka iepriekš minētās teritorijas ir nepiemērotas šīs sugas ligzdošanai. Lai gan jūras ērglis nereti izvēlas ligzdot arī jaunās audzēs ar atsevišķiem lieliem kokiem vai pat izcirtumos atstātajos ekoloģiskajos kokos, kas nav tikai Latvijas īpatnība, jo līdzīgus secinājumus ir izdarījuši arī citu mūsu reģiona valstu pētnieki, tomēr pieaugusi mežaudze, kurā netiek veikta mežsaimnieciskā darbība, viennozīmīgi ir vērtējama ne vien kā

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	fiksēts novērojums, kas arī liecina par iespējamu ligzdošanu. Šie abi novērojumi norāda, ka jūras ērgļu ligzdošanas iecirknis ML 2476 tuvumā ir saglabājies. Somijā veiktā pētījumā ir noskaidrots, ka jūras ērgļiem, kas ligzdoja līdz 4 km attālumam no vēja turbīnām, bija ievērojami samazinātas vairošanās sekmes. Jūras ērgļiem ir ļoti augsts sadursmju risks. No Vācijas tiek ziņots, ka arvien lielāku jūras ērgļu cilvēka radītās mirstības daļu izraisa vēja turbīnas. Gandrīz puse no letālajiem negadījumiem notiek vairošanās sezonā (marts–maijs), un vairāk nekā 40% notiek tad, kad ligzdošanas aktivitātes ir beigušās un vecie, kā arī jaunie īpatņi ir sākuši pārvietoties pa plašākām teritorijām (augusts–septembris). Tāpat liels jūras ērgļu un turbīnu sadursmju skaits ir fiksēts Norvēģijā un Somijā. Līdz ar to kopumā norādāms – lai gan paredzamā negatīvā ietekme uz jūras ērgļiem, Ziņojumā ir atspoguļota, tomēr nav sniegts izvērtējums attiecībā uz izveidotajiem mikroliegumiem un to lomu nākotnē jūras ērgļu aizsardzībā, ja tiek īstenota Paredzētā darbība plānotajā apmērā. Ziņojumā ietvertais ieteikums, ka vēja parka būvniecība ir pieļaujama, ja vēja elektrostacijas tiek aprīkotas ar ierīcēm, kas atpazīst tuvojošos putnus un attiecīgo vēja elektrostaciju aptur, ja putns pielidojis par tuvu, ir atbalstāms priekšlikums negatīvās ietekmes mazināšanai, tomēr Pārvaldes ieskatā kritiski vērtējama turbīnas WP 41 būvniecības iecere kā tāda. Pārvalde norāda, ka tas ir ieteicams ietekmi samazinošs pasākums, tomēr tas nenovērš ietekmi pilnībā (efektivitāte ir 60-80% robežās). Jāņem arī vērā, ka VES radītā ietekme ir saistīta ne tikai ar putnu nosišanu, bet rada arī traucējuma efektu – ir maz ticams, ka jūras ērgļi ligzdos tikai dažu simtu m attālumā no VES, un ja arī ligzdos, šī VES pilnvērtīgi darboties nespēs, jo tai galvenokārt vajadzēs stāvēt izslēgtai. Nav izslēgts, ka mikroliegumā jūras ērglis var atgriezties un atsākt ligzdošanu	piemērota teritorija ligzdošanai, bet arī kā teritorija, kurā iespēja atjaunot ligzdu, ja tā kādu iemeslu dēļ ir gājusi bojā, ir būtiski augtāka nekā teritorijās ar vienu vai dažiem ligzdošanai piemērotiem kokiem. Jānorāda arī tas, ka mežsaimnieciskās darbības neietekmēta mežaudze, pieaugot tās vecumam, viennozīmīgi var kļūt par ļoti piemērotu ligzdošanas teritoriju virknei citu putnu sugu. Ziņojuma izstrādātāju ieskatā abu mikroliegumu teritorija ir piemērota putnu, tajā skaitā jūras ērgļu, ligzdošanai un saglabājot aizsardzības statusu šo teritoriju vērtība tikai pieaugs. Ziņojuma izstrādātāji piekrīt Dabas aizsardzības pārvaldes viedoklim par to, ka vēja elektrostaciju WP 41 atrodas ļoti tuvu mikrolieguma, kas dibināts jūras ērgļa aizsardzībai, teritorijai. Diemžēl specifisku pētījumu, kas sniegtu skaidru priekšstatu par to kādā attālumā no vēja parkiem jūras ērgļi izvairās ligzdot, praktiski nav. Atsevišķos pētījumos, kuros vērtēta vēja parku ietekme uz jūras ērgļiem iekļautas vispārīgas norādes par iespējamu putnu izvairīšanos no ligzdošanas vēja parkos vai to tiešā tuvumā. Izstrādātajiem zināmais plašākais ilgtermiņa pētījums par vēja parka ietekmi uz šo sugu ir veikts Norvēģijā (Smolas arhipelāgā). No pēc-būvniecības monitoringa ziņojumiem izriet, ka parka teritorijā ligzdojošo pāru skaits ir būtiski samazinājies, tomēr kopumā populācija parka perifērijā vēl aizvien tiek vērtēta kā stabila. Lai gan jūras ērgļu ligzdošanas apstākļi Smolas vēja parkā nav tiešā veidā salīdzināmi ar Latviju, tomēr Smolā veiktie novērojumi liecina par putnu izvairīšanos no ligzdošanas tiešā vēja elektrostaciju tuvumā. Šeit gan ir vērts atzīmēt to, ka vairumā pētījumu, tajā skaitā Dabas aizsardzības pārvaldes pieminētā Somijas pētījuma autori, gan ligzdošanas iecirkņu pamešana, gan ligzdošanas sekmju samazināšanās tiek skaidrota ar to, ka VES tuvumā ligzdojošajiem putniem sadursmju risks ir augstāks, un, ligzdošanas sezonas laikā ejot bojā vienam no vecajiem putniem, ligzdošana būs nesekmīga. *Ziņojumā iekļauts nosacījums par atteikšanos no VES WP41 būvniecības.*

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	pirms būvniecības laikā (šobrīd ne eksperta atzinumā, ne Ziņojumā tas nav pietiekoši izvērtēts).	
12.	Līdz 2015. gadam melnajiem stārķiem ir reģistrēti pieci sadursmju upuri un pētījumi Spānijā un Vācijā atklāja, ka vēja turbīnu tuvumā ir augsts kritisku lidojuma situāciju īpatsvars. Vairošanās sezonā vēja turbīnas var viegli iztraucēt šo izvairīgo un jutīgo sugu, par ko liecina ligzdošanas sekmju samazināšanās un ligzdu vietu pamešana. Brandenburgā, Vācijā, sešās apsekotās ligzdošanas vietās 3 km rādiusā ap vēja turbīnām konstatētas zemas ligzdošanas sekmes vairāku gadu gaitā un/vai ligzdas tika izmantotas neregulāri. Ziņojumā un ornitologa atzinumā ir izvērtēta Paredzētās darbības ietekme uz melno stārķi un kā viens no riskiem norādīts barošanās vietu pieejamība un iespējas uz to nokļūt. Pārvaldes ieskatā kā obligāts ietverams nosacījums, ka melno stārķu barošanās vietu pieejamības nodrošināšanai ap Kaļķupi ir jāievēro 500 m plata zona, kur vēja elektrostaciju būve nav pieļaujama, un tāpat gar Štēburupi, ieskaitot augšteci – 300 m, un gar Pieņupi – 100 m josla (putnu ekspertu atzinuma 15. attēls), kas būtu no turbīnām brīvi koridori ap nozīmīgākajām barošanās ūdenstecēm melnajam stārķim. Pārvalde rosina atteikties pilnībā no vēja elektrostaciju WP23, WP26, WP34, WP35 un WP37 izbūves, ko rosinājis arī eksperts, jo Ziņojumā ietvertais ierosinājums – pārplānot stacijas vēlākā izpētes fāzē, var radīt tiesisko paļāvību darbībām, kas iespējams nemaz nebūs īstenojamas. Vai arī Ziņojuma versija pilnveidojama, norādot potenciālās turbīnu izbūves vietas ārpus riska zonām, ko ir akceptējuši piesaistītie eksperti ornitoloģijas jomā.	Vēlamies norādīt, ka Ziņojumā prasība atbrīvot ekspertu noteiktās buferzonas ap ūdens objektiem jau šobrīd ir noteikta kā obligāti īstenojams pasākums, kas ierobežo VES WP23, WP26, WP34, WP35 un WP37 izbūvi. Šobrīd nav pamata uzskatīt iespēju staciju izvietojuma pārplānošanai par apstākli, kas paredzētās darbības ierosinātājai dod tiesisku paļāvību minēto staciju būvniecībai. Noslēdzot ietekmes uz vidi novērtējumu procesu, kurā tiek norādīti gan limitējoši pasākumi paredzētās darbības īstenošanai, gan pasākumi ietekmes mazināšanai, paredzētās darbības ierosinātājai ir tiesības vērtēt atlikušo staciju pietiekamību un ar ietekmi mazinošo pasākumu īstenošanu saistītos ekonomiskos aspektus. Ja VES skaits tiek atzīts par nepietiekamu paredzētās darbības ierosinātājai ir tiesības veikt VES novietojuma pārplānošanu, veicot arī ietekmes sākotnējo izvērtējumu saskaņā ar Novērtējuma likuma 3.^{2} panta pirmās daļas 3. punktu, tajā skaitā saņemot ornitologu izvērtējumu par piedāvāto risinājumu. Ņemot vērā Dabas aizsardzības pārvaldes bažas par staciju pārplānošanas neiespējamību, ir sagatavots alternatīvs VES novietojuma risinājums, pārvietojot stacijas ārpus ornitologu norādītajām buferzonām. (Ziņojumā iekļauta 6.3. nodaļa un precizētas citas saistītās nodaļas). Ziņojuma izstrādātāju ieskatā jau iepriekš iekļautā prasība par buferzonu ievērošanu bija pietiekams risinājums, turklāt tas skaidri ierobežo staciju izvietošanu noteiktās teritorijās arī pēc IVN pabeigšanas, tādēļ nosacījums saglabāts arī kontekstā ar alternatīvo staciju izvietojumu.
13.	Klārmuižas pļavās atrastā mazā ērgļa ligzda ir aizsargājama, lai arī 2021. gadā jaunais putns aizgājis bojā šķietami barības trūkuma dēļ. Barības daudzumu un pieejamību var ietekmēt vairāki apstākļi, piemēram, laikapstākļi attiecīgajā gadā. Tādēļ nav pamata uzskatīt, ka atrastajai ligzdai varētu nebūt potenciāls būt sekmīgai turpmāk.	Ne ziņojumā, ne ekspertu atzinumā nav iekļauts apgalvojums, ka minētā mazā ērgļa ligzdai varētu nebūt potenciāls būt sekmīgai turpmāk. Pieņemts zināšanai. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
14.	Ziņojumā nav ietverts ornitologu ieteikums, kurā vēl vairākas VES tiek definētas kā bīstamas un riska objekti, un no ekspertu puses tiek ieteikts tās nebūvēt (skatīt ornitologa atzinuma ieteikumu, ka "būtu vērts izvērtēt vēl citu vēja elektrostaciju nebūvēšanu teritorijas Z daļā ap klajajām teritorijām, kas daudzām būtiskajām sugām ir barošanās vai atpūtas vietas. No tām pirmkārt vajadzētu atteikties no WP31. (5. tabula un 19. attēls)). Tādējādi jau pirmsšķietami tiek identificēti draudi, bet tie netiek novērsti. Vides aizsardzībā pieņemts vispārējs princips, ka darbības pieteicējam jāpierāda, ka negatīva ietekme nebūs, bet šajā situācijā nav konstatēti ticami pierādījumi, ka kaitējuma nebūs. Šādās situācijās būtu jāpiemēro Vides aizsardzības likumā definētais piesardzības princips un no tiem VES, par kuriem nav pārliecības, ka to radīto negatīvo ietekmi var novērst ar ietekmi samazinošiem pasākumiem, būtu jāatsakās. Pārvalde norāda, ka, ņemot vērā ekspertu atzinumā norādīto un iepriekš minētos apsvērumus, ieteicams atteikties no vēja turbīnas WP31, kā arī rekomendējams kritiskāk izvērtēt vēja turbīnu WP40, WP39, WP38, WP37, WP36, WP33, WP32, , WP30, WP29, WP28, WP27, WP25, WP24, WP22, WP21, WP20 izbūvi, lai atbilstoši aprēķinātajām riska pakāpēm (putnu ekspertu atzinuma 19. attēls) pasargātu Pieņu un Klārmuižas pļavas un barošanās lidojumu koridorus. Pēc putnu ekspertu izpētes šīs pļavas ir nozīmīgas vairākām putnu sugām.	Vēršam Dabas aizsardzības pārvaldes uzmanību uz to, ka ekspertu vērtētās VES WP20, WP27, WP28, WP39 nav plānots izbūvēt. Lai gan šo staciju būvniecības iespējas ir vērtētas, tās nav iekļautas ziņojumā vērtētajā staciju izvietojumā. Vēršam Dabas aizsardzības pārvaldes uzmanību arī uz to, ka ekspertu vērtētās VES WP25, WP30 nav plānots izbūvēt. Par minētajām VES saņemta ainavu eksperta rekomendāciju tās nebūvēt. Arī Talsu novada dome ir sniegusi priekšlikumu par atteikšanos no šo staciju būvniecības ieceres. Ainavu eksperta un pašvaldības rekomendācija ir ietverta ziņojumā, nosakot to kā obligāti īstenojamu pasākumu ietekmes mazināšanai. Ņemot vērā to, ka salīdzinoši bieži vēja parku attīstītāji ietekmes uz vidi novērtējuma procesa ietvaros vērtē lielāka skaita staciju būvniecības iespējas, ornitologi ir snieguši savu vērtējumu par to, kuras stacijas ir uzskatāmas par nelabvēlīgākām putnu aizsardzības kontekstā. Kā norāda eksperti, aprēķinātais riska indekss atspoguļo katras konkrētas stacijas bīstamību noteiktai putnu sugai un vērtētajām sugām kopumā. Eksperti nav izvirzījuši nosacījumus par šo staciju būvniecības aizliegumu vai nepieciešamību mainīt šo staciju izvietojumu. Ziņojuma izstrādātāju ieskatā ir atbalstāma pieeja, klasificējot VES pēc to radītā riska nozīmīguma, jo, ja kādu iemeslu dēļ parkā tiktu izbūvēts mazāks staciju skaits, ornitofaunas aizsardzības kontekstā jau būtu skaidri nodefinēta nebūvējamo staciju prioritārā kārtība. Vienlaicīgi ir jānorāda, ja vēja parkā "Valpene" kādu iemeslu dēļ, piemēram, pieejamā pārvades tīkla jauda, staciju skaits tiks samazināts, paredzētās darbības ierosinātāja vērtēs arī virkni citu aspektu, lai noteiktu saglabājamo staciju sarakstu. Vēršam Dabas aizsardzības pārvaldes uzmanību arī uz to, ka riska indeksi plānotajām VES ir noteikti, neņemot vērā ietekmi mazinošos pasākumus. Virknes putnu sugu, kurām vērtējums veikts, aizsardzībai ir izvirzītas prasības par ietekmi mazinošo pasākumu īstenošanu – detektēšanas un automātiskas staciju darbības apturēšanas iekārtu

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
		uzstādīšana, kuras savā vēstulē atzinīgi ir vērtējusi arī Dabas aizsardzības pārvalde. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*
15.	Pieņu pļavās novēroti migrējošie ziemeļu gulbji, ķīvīšu un dzelteno tārtiņu bariņi, fiksēta melnā stārķa uzturēšanās, novērota sarkanā klija. Klārmuižas pļavās konstatēts rubeņu riests, novērota melnā klija, pelēkā dzilna, melnā dzilna. Klārmuižas pļavas ir potenciāla Natura 2000 teritorija, esošie novērojumi liecina par Klārmuižas pļavām kā nozīmīgu vietu īpaši aizsargājamām putnu sugām. Ziņojuma 6.2.2.tabulā norādīts, ka vienlaikus ar VES izbūves pasākumiem, veicot zālāju atjaunošanas pasākumus, tiktu kompensēta Paredzētās darbības negatīvā ietekme uz zālājiem – šāds pasākums ir vērtējams kā pozitīvs no zālāju biotopu saglabāšanas aspekta, taču būtu nepieciešams papildināt Ziņojumu ar ornitoloģijas jomas speciālistu izvērtējumu par to, vai šādā veidā netiek radītas lamatas putnu sugām, kas zālājus izmanto kā barošanās vietu. T.i., vienlaikus īstenojot Paredzēto darbību un atjaunojot zālājus uzlabojas barošanās vietas putniem, bet tas iespējams rada putnu bojāejas riskus. Minētais aspekts kritiski izvērtējams, pirms lemt par Paredzētās darbības pieļaujamību.	Saskaņā ar ekspertu pausto vērtējumu novēroto migrējošos putnu skaits Pieņu pļavās neliecina par šo teritoriju kā nozīmīgu putnu pulcēšanās vietu migrācijas sezonas laikā, tādējādi nav pamata uz esošo novērojumu bāzes noteikt liegumu staciju būvniecībai. Kontekstā ar Pieņu pļavās novērotajiem dienas plēsīgajiem putniem ir vērts atzīmēt to, ka teritorija, kas kartēs tiek apzīmēta ar nosaukumu Pieņu pļavas, nav pļavas. Lauksaimniecības masīva rietumu daļu aizņem intensīvi izmantotas lauksaimniecības zemes ar graudaugu vai eļļas augu sējumiem, kurās tiek plānota VES izbūve. Pieņu pļavu daļā (zemes vienība ar kadastra Nr. 88500280013), kurā lauksaimniecības zeme tiek izmantota kā zālāji, VES būvniecība nav plānota, lai gan sākotnēji VES izvietošana tika vērtēta arī šajā daudzgadīgo zālāju masīvā. Klārmuižas pļavas veido bioloģiski daudzveidīgs un vērtīgs vienlaidus zālāju masīvs, tādēļ VES izvietošana tajā nav plānota. Kā norādīts ekspertu atzinumā un no ekspertiem saņemtajā skaidrojumā, tad jau šobrīd Klārmuižas pļavas dienas plēsīgie putni izmanto kā barošanās vietu. Dienas plēsīgo putnu aizsardzībai ne tikai Klārmuižas pļavu tuvumā, bet visā vēja parka teritorijā ir izvirzītas prasības par ietekmi mazinošo pasākumu īstenošanu – detektēšanas un automātiskas staciju darbības apturēšanas iekārtu uzstādīšana. Uzstādāmās iekārtas eksperti ir aizlieguši aprīkot ar putnu atbaidīšanas risinājumiem, radot priekšnosacījumu tāda vēja parka izbūvei, kura teritoriju, tajā skaitā Klārmuižas pļavas, arī turpmāk var izmantot putni gan pārlidojumiem, gan kā barošanās teritoriju. Biotopu ekspertu atzinumā un ziņojumā nav iekļauts nosacījums par plašu (vairāki desmiti vai pat simti ha) jaunu zālāju teritoriju veidošanu. Saskaņā ar ornitologu sniegto komentāru, tāda apjoma jaunu vai atjaunotu zālāju platību izveidošana pie esošā Klārmuižas pļavu zālāju

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
		masīva ir vērtējama kā niecīga izmaiņa, kas neradīs papildu apdraudējumu putniem. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*
16.	Ja VES turbīnu lokācijas tiek mainītas, jāņem vērā, ka zivjērgļa ligzdai RDR 3,5 km no tuvākās turbīnas vēja parkā, būtu vēlams netuvoties tuvāk par 1 km un ap ligzdu ir jānodrošina no turbīnām brīvi 1 km plati koridori lidojumiem uz/no barošanās vietām. Zivjērgļiem nav reģistrētas acīmredzamas izvairīšanās reakcijas un to sadursmju risks ir augsts.	Plānotās vēja elektrostacijas nav plānots un nav iespējams pārvietot tuvāk zināmajam zivjērgļa ligzdošanas iecirknim, jo tad tās atrastos ārpus ietekmes uz vidi novērtējuma procesā noteiktās vēja parka izpētes teritorijas. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*
17.	Atzinīgi vērtējams, ka Ziņojumā ietverts nosacījums, ka visa vēja parka teritorijā ir uzstādāmas turbīnu darbību apturošas iekārtas gadījumos, kad tām tuvojas putnu sugas, kurām ir augsts sadursmju risks. Lūdzam izvērtēt, vai nav nepieciešams sugu sarakstu papildināt ar tādām sugām kā dzērve, baltais stārķis, zivjērglis, dzeltenais tārtiņš. Noteikti atbalstāms ir eksperta priekšlikums, ka šādu ierīču daudzums un izvietojums (pie visām vai tikai noteiktām vēja elektrostacijām) nosakāms pēc vēja elektrostaciju galīgā izvietojuma apstiprināšanas, izstrādājot putnu monitoringa plānu attiecīgajam vēja parkam. Monitoringa ietvaros būtu precizējams un papildināms saraksts par kritiskāk ietekmētajām sugām, uz kurām ietekmi mazinošais pasākums vēršams.	Ietekmes vērtēšanā iesaistītie eksperti ir snieguši savu priekšlikumu par sugām, kuru aizsardzībai būtu nepieciešams izmantot putnu detektēšanas iekārtas, kas var nodrošināt staciju darbības apturēšanu augsta sadursmes riska gadījumā. Eksperti nosacījumus ir balstījuši uz novērojumiem izpētes laikā, nosakot saudzējamo sugu sarakstu. Ziņojumā ir iekļauts nosacījums par šādu iekārtu izmantošanu kā obligāti īstenojamu pasākumu ietekmes mazināšanai. Tāpat ir noteikts, ka balstoties uz monitoringa rezultātiem pēc Dabas aizsardzības pārvaldes pieprasījumu detektējamo sugu saraksts var tikt precizēts. Ziņojumā ir iekļautas prasības ornitofaunas monitoringam pirms vēja parka būvniecības uzsākšanas, būvdarbu veikšanas laikā un ekspluatācijas laikā. Pirms būvniecības un būvniecības laika monitoringa dati būtu tas informācijas avots, kas izmantojams saudzējamo sugu saraksta precizēšanai, ja nepieciešams. Ziņojumā ietvertie mehānismi ornitofaunas aizsardzībai jau šobrīd nodrošina adaptīvu ietekmi mazinošo pasākumu īstenošanas kārtību. Kontekstā ar Dabas aizsardzības pārvaldes norādīto putnu sugu sarakstu ir vērts atzīmēt to, ka šobrīd nav pieejamas iekārtas, kas būtu izmantojamas dzelteno tārtiņu detektēšanai, jo šo putnu izmērs ir pārāk mazs, lai ar kamerām tos spētu identificēt tādā attālumā, kas ļautu

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
		operatīvi veikt staciju darbības apturēšanu, pirms putni ir pietuvojošies stacijām. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*
18.	Aicinām Ziņojumu papildināt ar viedokli no atbildīgajām institūcijām par aviācijas drošību un Ziņojumā skaidri norādīt, vai kontrastējoša krāsojuma nodrošināšana VES stabiem būs iespējama.	Aviācijas drošību uzraugošās institūcijas nekad nav paudušas iebildumus par VES torņu apakšējās daļas krāsojumu. Kā norādīts ekspertu atzinumā runa ir par krāsojumu tornim meža līmenī. Diskusija gan aviācijas drošības gan ainavu aizsardzības kontekstā varētu būt par spārnu kontrastējošu krāsojumu. Ziņojumā nav noteikti obligāti vai rekomendējoši pasākumi, kas ir saistīti ar spārnu krāsojumu. Lai gan eksperti savā atzinumā šādu risinājumu ir pieminējuši, ziņojumā ietvertajā ietekmi mazinošo pasākumu sarakstā tas nav iekļauts. Pamatojums šāda pasākuma neiekļaušanai ir saistīts ar to, ka plānotājā parkā jau ir paredzēts alternatīvs risinājums sadursmju riska mazināšanai, proti, detektoru uzstādīšana. Lai gan arī pēdējā ziņojumā par putnu monitoringu Smolas vēja parkā Norvēģijā (pirmā vieta, kur izmantoti melni spārni) ir norādīts, ka pie stacijām ar melnā krāsā krāsotu spārnu neviens jūras ērglis nav nosists, tomēr iepazīstoties ar monitoringa ziņojumu ir redzams, ka ērgļi nav nosisti arī pie virknes citu staciju, kurām nav šāda krāsojuma. Ņemot vērā to, ka informācija par spārnu krāsošanas pasākuma efektivitāti nav viennozīmīgi apstiprināta ar vairāku neatkarīgu pētījumu rezultātiem, un, neīstenojot efektīvus pasākumus, šis parks radītu nozīmīgu ietekmi uz putnu populācijām, ziņojuma izstrādātāju ieskatā uz potenciāli efektīviem pasākumiem nevar balstīt nozīmīgas ietekmes mazināšanas plānu. Atšķirīga situācija varētu būt gadījumos, kad stacijas tiek izvietotas teritorijās ar zemu dienas plēsīgo putnu populācijas blīvumu, piemēram, plašos, intensīvi izmantotos lauksaimniecības zemju masīvos, kur ietekmi mazinošie pasākumi arī ar mazāku efektivitāti varētu būt pietiekami, lai parks neradītu būtisku negatīvu ietekmi kopumā. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
19.	Ja tiek plānots izmantot žogu, piemēram, ap apakšstaciju, tad tas jāveido pēc iespējas zemāks, un pēc iespējas jāizvairās no pītajiem žogiem, kas putniem var būt grūtāk pamanāmi (žogiem jābūt labi redzamiem). Pīto žogu gadījumā, lai putniem nodrošinātu labāku redzamību, vēlams, ka žogs marķēts.	Priekšlikums ņemts vērā un iekļauts ziņojumā kā pasākums ietekmes mazināšanai. *Precizēta IVN ziņojuma 4.6. un 6.2. nodaļa.*
20.	Lai gan ornitologu sagatavotajā atzinumā kumulatīvo ietekmju izvērtējums VES parka Valpene kontekstā nav sniegts, Ziņojuma izstrādātāji norāda, ka veidosies kumulatīvās ietekmes, ņemot vērā Talsu novadā plānoto VES parku skaitu.	Pieņemts zināšanai. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
21.	No iesniegumiem, kas par Paredzēto darbību adresēti Pārvaldei no vietējiem iedzīvotājiem, secināms, ka Ziņojuma sagatavošanas laikā nav atbilstošā apjomā veikti novērojumi putnu rudens migrācijas laikā un nevar izslēgt ietekmi uz griezēm. Lūdzam paredzēt, ka pirmsbūvniecības monitoringā ir jāpievērš uzmanība migrējošajiem putniem, kā arī sniegt izvērtējumu attiecībā uz griezēm.	Ņemts vērā. Vienlaikus vēlamies norādīt, ka ziņojumā ir iekļauts nosacījums par to, ka monitoringa programma ir saskaņojama ar Dabas aizsardzības pārvaldi, kas dod iespējas kompetentajai institūcijai sniegt priekšlikumus monitoringam arī pēc IVN procesa pabeigšanas, ņemot vērā aktuālo situāciju par noteiktu sugu stāvokli valstī vai kādiem jauniem faktiem, kas raksturo vēja parku ietekmi uz putniem. *Precizēta IVN ziņojuma 8. nodaļa.*
22.	Pārvalde vērš uzmanību, ka, pamatojoties uz izstrādātajām vadlīnijām vēja elektrostaciju ietekmes novērtēšanai uz sikspārņiem, VES uzstādīšana nav vēlama tuvāk par 100 m no upēm, kas platākas par 5 m, šādu ūdenstilpju krasta. Arī pie dīķiem ir vērojama augsta sikspārņu aktivitāte. Norādāms, ka ievērojot ornitoloģijas jomas speciālistu sniegtos ieteikumus un atsakoties no kritiskajām VES turbīnām, tiks novērsti riski arī attiecībā uz sikspārņu sugām Plānoto vēja parka "Valpene" šķērso Štēburgupe (Pieņupe). Pārvalde lūdz skaidrot, vai attiecībā uz šo upi ņemta vērā rekomendācija par aizliegumu VES uzstādīšanai tuvāk par 100 m. Tāpat lūdzam Ziņojumā skaidrot, vai, ņemot vērā jaunāko VES izvietojumu, nav nepieciešams izvirzīt papildus nosacījumus jautājumā par ietekmi uz sikspārņiem vai veikt VES pārvietošanu.	Izvērtējot informāciju par īstenojamiem ietekmes uz vidi mazinošiem pasākumiem, kā arī IVN ziņojuma sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtos priekšlikumus gan no fiziskām personām, gan institūcijām, paredzētās darbības ierosinātāja ir izskatījusi iespēju pārkārtot VES izvietojumu parka teritorijā. Sagatavota ziņojuma 6.3. nodaļa ar vērtējumu par jaunu/alternatīvu staciju izvietojumu, kas atbilst putnu ekspertu rekomendācijām, tādējādi VES ir atvirzītas no parkā esošiem nozīmīgiem ūdens objektiem tālāk arī par vadlīnijās vēja elektrostaciju ietekmes novērtēšanai uz sikspārņiem noteiktajiem attālumiem. Jānorāda, ka putnu eksperti savos nosacījumos nav iekļāvuši Štēburgupes augšteci, ja tā to ir iespējams raksturot, kurai pašvaldības teritorijas plānojumā pat ir noteikta aizsargjosla. Pamatojums šādai rīcībai ir fakts, ka šajā posmā upe ir parasts neliels meliorācijas grāvis, kas nav vērtējams kā interesants objekts melnajam stārķim un viennozīmīgi neatbilst

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
		arī vadlīnijās vēja elektrostaciju ietekmes novērtēšanai uz sikspārņiem noteiktajiem kritērijiem.
23.	Sikspārņu eksperta atzinumā norādīts, ka "*vēja parka teritorijā nav zināmas sikspārņu vasaras mītnes vai ziemošanas vietas*". Balstoties uz iedzīvotāju iesniegumā Pārvaldei norādīto par "*ilggadīgu sikspārņu vasaras mītni Kubalu skolas-muzeja bēniņos*", lūdzam Ziņojumā skaidrot, kādi piesardzības pasākumi ievērojami, lai saudzētu šo sikspārņu vasaras mītni. Ja eksperta un Ziņojuma sagatavotāju ieskatā ietekmi mazinoši pasākumi nav nepieciešami, lūdzam sniegt tam Ziņojumā pamatojumu.	Ņemot vērā ainavu eksperta rekomendācijas, Talsu novada pašvaldības un iedzīvotāju pausto viedokli, paredzētās darbības ierosinātāja, lai mazinātu potenciālo vizuālo ietekmi uz valsts nozīmes kultūras pieminekli Kubalu (Kubeles) skola, ir atteikusies no VES WP25 un WP30 būvniecības. Šobrīd tuvākā potenciālās VES būvniecības vieta 26A atrodas gandrīz 2 km attālumā no Kubalu skolas, līdz ar to nav paredzama negatīva ietekme uz Kubalu skolas bēniņos potenciāli esošiem sikspārņiem un nav nepieciešami pasākumi ietekmes mazināšanai. *IVN ziņojumā veikti precizējumi, kas attiecināmi arī uz šo jautājumu.*
24.	Pārvalde lūdz Ziņojumā skaidrot, vai un kā Paredzētā darbība varētu ietekmēt ceļu tuvumā augošos dižkokus (ID 23285, 1128408, 23330, 23331) un precizēt nosacījumus darbībām dižkoku tuvumā. Pārvalde norāda, ka Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumu Nr.264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" 40.3.apakšpunkts nosaka, ka dabas pieminekļa teritorijā (t.i.- teritorija ap kokiem vainagu projekcijas platībā, kā arī 10 metru platā joslā no tās (mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas ārējās malas)) aizliegts mainīt zemes lietošanas kategoriju, izņemot zemes lietošanas kategorijas maiņu aizsargājamos dendroloģiskajos stādījumos saskaņā ar normatīvajiem aktiem par parku ierīkošanu un apsaimniekošanu. Lūdzam šo aspektu ņemt vērā, plānojot saistīto infrastruktūru.	IVN ziņojumā attiecībā uz dižkokiem un potenciālajiem dižkokiem ir iekļauts nosacījums - VES izbūves laukumu, pievadceļu un elektropārvades kabeļu novietojuma projektēšana un izbūve dižkokiem un potenciālajiem dižkokiem piegulošajās platībās - tuvāk par 10 m no koka vainaga projekcijas, jāsaskaņo ar Dabas aizsardzības pārvaldi (skat. IVN ziņojuma 6.2.2. tabulu). *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
25.	Eksperta atzinumā norādītais, ka ES nozīmes prioritārie biotopi Staignāju meži 9080* un Purvaini meži 91D0* "atrodas reljefa pazeminājumā" vai "ielejā", tādēļ nebūs ietekmes uz šo biotopu hidroloģiju, ir vispārīgs. Ievērot piesardzības principu, būvējot VES infrastruktūru vietās, kas atrodas tuvu vai pieguļ ES nozīmes	Eksperta atzinumā formulētie secinājumi un ieteikumi ir balstīti uz situācijas novērtējumu dabā. Veicot papildu izvērtējumu secināts, ka: - biotopa veida Purvainie meži 91D0* (poligona nr. 23GE079_352) zemes virsas augstums meža biotopa poligona vidusdaļā ir vismaz par 2 m zemāks, nekā zemes virsas augstums

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	prioritārajiem biotopiem Staignāju meži 9080* un Purvaini meži 91D0* (ID 1399556, 1399550, 1399551, 1399561), nav pieļaujama šo biotopu nosusināšana. Ja reljefa pacēlums ir daži desmiti centimetru, tad tas situāciju pēc būtības īpaši nemaina un attiecībā uz nosusināšanu nav uzskatāms kā reljefa pacēlums. Meliorācijas grāvju izbūve ir iespējama tikai tādā gadījumā, ja projektējamo grāvju dibena atzīme nepārsniedz zemes virsas atzīmi, kāda tā ir slapjā meža biotopa poligona vidusdaļā.	tuvākā plānotā VES izbūves laukuma malā (novērtējumam izmantota LĢIA LIDAR datu kopa, kas raksturo reljefu (pieejama LĢIA mājaslapā). Aptuvens novērtējums iespējams arī izmantojot LVM ĢEO publicēto WMS servisus, kas raksturo reljefu (skat. 1. attēlu). 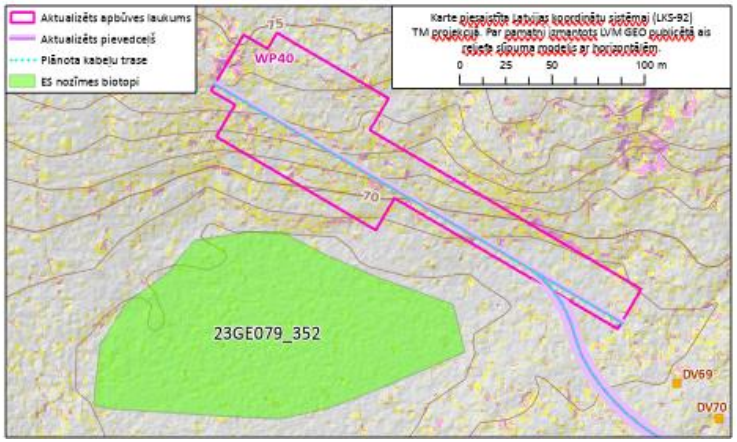 *1.attēls. VES WP40 apbūves laukuma novietojums* Ņemot vērā, ka VES izbūves laukumam un pievedceļam optimālu mitruma apstākļu nodrošināšanai ierīkojamo virszemes ūdens novadīšanas grāvju dziļums nepārsniegs 1-1,5 m, paredzams, ka meža biotopa platību neskars vērā ņemamas gruntsūdens līmeņa izmaiņas; - biotopa veida Staignāju meži 9080* (poligona nr. 23GE079_357) hidroloģisko režīmu un pārmitros apstākļus nosaka virszemes ūdeņu noteces uzkrāšanās reljefa pazeminājumā. Izvērtējot situāciju LVM ĢEO pieejamajā Mitro vietu un noteces sistēmas attēlojošajā datu kopā (skat. 2. attēlu), var secināt, ka plānotais pievedceļš starp VES WP03 un WP01 izbūves laukumiem, šķērso ieleju pa kuru notiek daļēja ūdens pieplūde uz meža biotopa platību.

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
		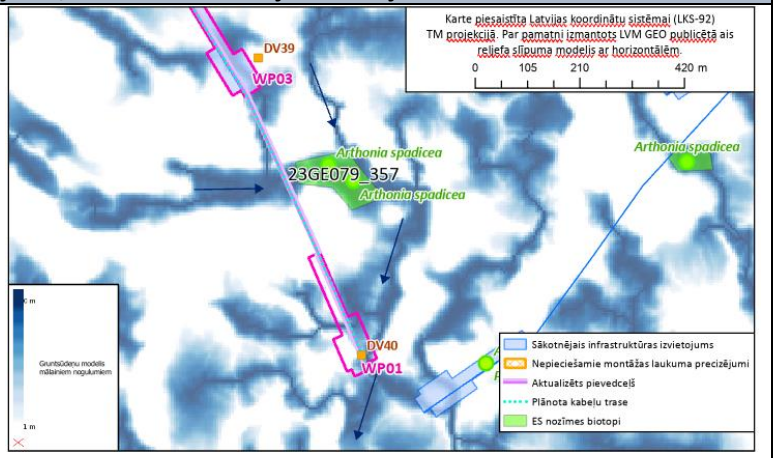 *2.attēls. VES WP01 apbūves laukuma novietojums* Attiecīgi nav paredzams, ka plānotā pievedceļa nosusināšanas sistēma novadīs ūdeni prom no biotopa platības, to susinot. Saglabājot ūdens migrāciju pa reljefa pazeminājumu biotopa platības virzienā, piemēram, ierīkojot caurteku zem plānotā pievadceļa, tiks saglabāta biotopa platības apgāde ar virszemes noteces ūdeņiem, kas ļaus saglabāt dabas vērtību uzturēšanai nepieciešamos mitruma apstākļus. - plānotās VES WP14 novietojumu pie biotopa veida Staignāju meži 9080* poligona nr. 23GE079_295 plānots precizēt (skat. 3. attēlu).

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
		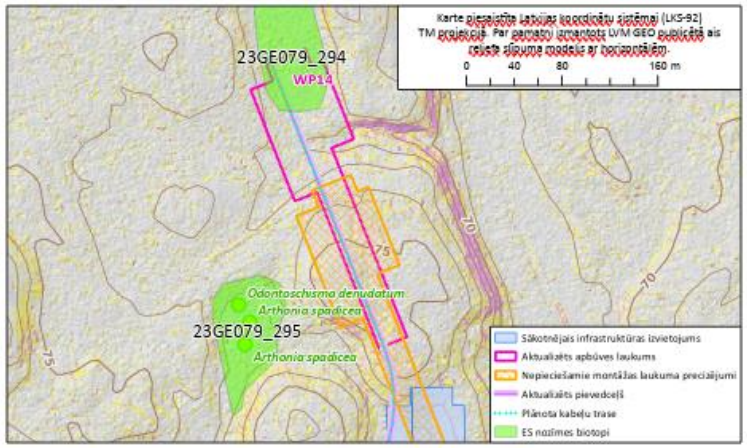 *3.attēls. VES WP14 apbūves laukuma novietojums* No LVM ĢEO datu kopas *zemes reljefa un slīpuma modelis ar augstumlīknēm* secināms, ka precizētā VES WP14 izbūves laukuma zemes virsas augstuma atzīmes ir vismaz 3 m augstāk nekā meža biotopa platības virsmas augstuma atzīmes, kā arī netiks traucēta virszemes ūdens plūsma, kas nodrošina biotopa platības mitruma apstākļus. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*
26.	Ziņojumā norādīts, ka kopumā plānotā Valpenes VES parka ietekme uz ainavu nav tik būtiska. Pārvalde vērš uzmanību, ka sekojot procesiem sabiedrībā un vietējās kopienās, kas aizvien aktīvāk protestē pret VES secināms, ka galvenokārt ir satraukums par izmaiņām ainavā, līdz ar to apgalvojums, ka vēja parka izveide neatstās būtisku ietekmi uz ainavas estētisko kvalitāti nav pamatots, jo ainavas estētisko kvalitāti ikdienā redz un novērtē sabiedrība un vietējā kopiena, kura to ikdienā redz. Eiropas ainavu konvencijas 1.pants sniedz skaidrojumus šajā jautājumā: "ainava" nozīmē teritoriju tādā nozīmē, kā to uztver cilvēki, un kas ir izveidojusies dabas un/vai cilvēku darbības un mijiedarbības rezultātā; "ainavas kvalitātes mērķis" specifiskai ainavai nozīmē	Ietekmes uz vidi novērtējuma procesā, vērtējot Valpenes vēja parka ietekmi uz ainavu, ir ņemta vērā ietekme uz vērtīgām ainavām un to nozīme vietējo iedzīvotāju skatījumā. Iedzīvotāju viedokļa analizē par ainavu vērtībām bijušajā Dundagas novadā izmantoti šādi materiāli: 1. Dundagas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014 - 2030. gadam, kura atbilstoši labam plānošanas procesam pauž sabiedrības viedoklis par pašvaldības teritorijas vērtībām un attīstību. Dokumentā kā ainaviski vērtīgās teritorijas ir norādīta Slīteres nacionālā parka teritorija, Slīteres Zilo kalnu krauja, Kaļķupes ieleja un kā kultūrvēsturiski nozīmīga teritorijas Dundagas viduslaiku pils un parks, Līvu tautas nams un Kubalu (Kubeles) skola.

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	kompetentu publisko iestāžu formulētas sabiedrības vēlmes attiecībā uz viņu apkārtnes ainavas raksturiezīmēm. Līdz ar to Ziņojumā attiecībā uz ainavu nav formulētas ne sabiedrības vēlmes, ne arī noteikti tie ainavas parametri, ko sabiedrība šajā teritorijā vērtē visaugstāk.	2. Abajas Māras maģistra darba "Dundagas muižas kultūras mantojuma vērtības sabiedrības, pārvaldības un vietu attīstības kontekstā" (LU ĢZZF, 2013) izstrādāšanas laikā veiktā iedzīvotāju aptaujas dati par vērtīgajiem kultūras mantojuma objektiem, ainavu raksturojošiem elementiem un ainaviski vērtīgajām lauku ainavām. 3. Projekta "Ainavu dārgumi" rezultāti, kur no bijušā Dundagas novada teritorijas ir iekļautas šādas ainavas: • Kubalu skola un tās apkārtne; • Dundagas ciema vēsturiskā centra ainava, ietverot pili; • Skats no Šlīteres bākas uz Līvu krastu; • Kolkas raga ainava. Balstoties uz augstāk minētajiem materiāliem un ņemot vērā arī dabas un kultūras mantojuma koncentrācijas vietas, katrai ainavu telpai ir definēta vērtība (skat. IVN ziņojuma. 4.7.4. tabula). Iedzīvotāju izceltās ainavas vai arī atsevišķu vērtīgu ainavas elementu koncentrācijas vietas ir iekļautas augstas vērtības ainavu telpu grupā. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
27.	Vienlaikus Pārvalde secina, ka Ziņojumā, vērtējot kumulatīvo ietekmi uz ainavu, ņemts vērā tikai uz D no Valdemārpils plānotais SELP vēja parks, savukārt Ziņojuma sadaļā "4.6.3. Paredzētās darbības ietekme uz ornitofaunu" pieminēti vēl citi plānotie vēja parki, kas potenciāli atrastos daudz tuvāk vēja parkam "Valpene" nekā iepriekš minētais SELP vēja parks. Līdz ar to kumulatīvā ietekme uz ainavu ir jāpārvērtē, ņemot vērā pieejamo informāciju par tuvumā plānotajiem vēja parkiem.	Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā attiecībā uz ainavu vērtētas kumulatīvās ietekmes ar tiem vēja parkiem, kuriem ir vai tiek izstrādāts ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojums, proti, ir zināms aptuvenais VES novietojums un VES modeļi, kas varētu tikt izbūvēti, respektīvi, būtiskākie faktori, kas vērtējami attiecībā uz ainavu. Vēja parkam "SELP" ir izstrādāts ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojums (sabiedriskai apspriešanai nodots 09.10.2023), savukārt citiem, 4.6.3. nodaļā minētajiem vēja parkiem ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumi nav nodoti sabiedriskai apspriešanai, līdz ar to kumulatīvas ietekmes nav iespējams izvērtēt. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
28.	Vienlaikus Ziņojumā minēts, ka vairākās zonās pateicoties lielu meža masīvu un atsevišķu mežu puduru izvietojumam ietekme uz ainavas vizuālo uztveri ir neliela un nebūtiska. Ņemot vērā, ka VES parka Valpene tuvumā plānota vēl citu VES parku izbūve un pieaugošo mežsaimniecisko darbību valstī kopumā, Pārvalde izsaka šaubas, vai meža masīvi ilgtermiņā kalpos kā ietekmi mazinošs faktors uz ainavas vizuālo uztveri.	Pieņemts zināšanai. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
Fiziskas personas iesniegums (saņemts uz valpene@environment.lv)		
29.	VES ekspluatācija saistīta ar dažāda spektra trokšņu izplatīšanos, tajā skaitā arī zemas frekvences trokšņiem, kuri īpaši jūtami telpās, kā arī ar elektromagnētisko lauku. Mūsu dzīvojamā māja, zirgu novietne un zirgu jāšanas manēža atrodas salīdzinoši tuvu plānotajam VES parkam (aptuveni 1500 m). Vairāk nekā 30 gadus darbojoties zirgkopības nozarē, esmu novērojusi, ka zirgi ir īpaši jūtīgi dzīvnieki un reaģē uz skaņām, arī uz tām, ko mēs nedzirdam, pie kam šādu apstākļu gadījumā ar tiem nav iespējams kvalitatīvi un droši strādāt, veicot, piemēram, rekreācijas nodarbības, vai pat vienkārši vizinot bērnus un arī pieaugušos. Mirgošanas efekts varētu iespaidot zirgu labturību, uzturoties novietnēs. Viņi varētu ļoti izbīties, periodiski notiekot šādam procesam. Tas paaugstina traumatisma risku gan zirgiem, gan arī cilvēkiem. Ņemot vērā augstāk minēto, lūdzu veikt detalizētu izpēti, balstoties arī uz ārvalstu pieredzi, jo cik saprotu, Latvijā vēl šādas pieredzes nav, VES parku, kuru augstums pārsniedz 240m, radīto dažāda spektra trokšņu, vibrācijas, mirgošanas un elektromagnētiskā lauka ietekmei uz zirgu uzvedību un veselību, atrodoties tuvāk par 2000 m. Vēl man rodas jautājums par vibrācijām augsnē, lai iestrādātu pamatus tik augstām VES, kas pārsniedz 200 m, vai tās būtiski divu gadu garumā neietekmēs mūsu saimniecisko darbību, kas ietver nodarbības ar zirgiem. Jo, kā jau minēju zirgiem ir augsta jūtība uz	Vēja elektrostaciju ietekme atšķiras atkarībā no dzīvnieku sugas un vides. Dažas sugas izvairās no vēja elektrostacijām, dažas pielāgojas. Apkopojot informāciju, secināms, ka ir maz pētījumu par vēja elektrostaciju ietekmi uz zirgiem. Lielākoties tiek norādīts, ka zirgi pie vēja elektrostaciju darbības un radītajiem "efektiem" pierod, taču jānorāda, ka lielākā daļa pētījumu ir veikti ar anketu palīdzību, nevis klīniskām pārbaudēm un testiem. Zviedrijā veiktajā pētījumā attiecībā uz ziemeļbriežiem, kuri atrodas aplokā 10 - 450 m attālumā no vēja elektrostacijām tika secināts, ka ziemeļbrieži nevairās no nožogojuma daļas, kura izvietota tuvāk vēja elektrostacijām, tāpat netika novērota sistemātiska dzīvnieku uzvedības maiņa, kas liecinātu par bailēm vai spriedzi, ko rada vēja elektrostacijas troksnis vai rotora kustības. Autori uzsver, ka kopumā aplokā turēti dzīvnieki var ātri pierast pie dažādiem stimuliem. Pētījumā par mirgošanas efekta izraisīto ietekmi zirgiem īpašnieki norāda, ka aptuveni 2,5 % no zirgiem tika novērota izvairīšanās no ēnām, ko rada vēja elektrostaciju spārni staļļa logā vai uz zemes. Tiek norādīts, ka zirgi ātri pieraduši pie šī efekta. Šeit gan jānorāda, ka, ja attālums starp vēja elektrostaciju un uztvērēju ir lielāks par aptuveni 500 metriem, tad mirgošanas efekts parasti novērojams tikai saullēkta vai saulrieta laikā, kad turbīnas ēna ir visgarākā. Zviedrijā vides trokšņa robežvērtība staļļos ir 65 dB(A). Balstoties uz vides trokšņa aprēķiniem, secināms, ka trokšņa līmenis tieši zem vēja

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	trokšņiem un vibrācijām, kā arī uz manipulācijām un darbībām viņu redzes laukā.	elektrostacijas ir no 50 līdz 60 dB(A). Vēja elektrostaciju radīto troksni var maskēt arī citas skaņas vidē, piemēram, satiksme vai vējš. VES izraisītās vibrācijas līmenis, kā arī tā ietekme uz tuvumā esošajām teritorijām Latvijā netiek ierobežota ar normatīvos aktos noteiktiem robežlielumiem. Līdz 2010. gada 30. jūnijam vibrācijas robežlielumi tika noteikti 2003. gada 25. jūnija Ministru kabineta noteikumos Nr. 341 "Noteikumi par pieļaujamiem vibrācijas lielumiem dzīvojamo un publisko ēku telpās". Noteikumos zemākie vibrācijas robežlielumi tika noteikti ārstniecības iestāžu operāciju zālēm, kā arī ārstniecības un rehabilitācijas iestāžu palātām (nakts periodā), kur izsvērtais vibrācijas paātrinājums nedrīkstēja būt lielāks par 0,028 m/s^2. Analizējot dažādus līdz šim veiktos pētījumus secināms, ka jau 300 m attālumā no vēja elektrostacijas vibrācijas paātrinājums nav augstāks par 0,01 m/s^2, proti, tas ir zemāks nekā noteiktais robežlielums, kas bija attiecināms uz ārstniecības iestāžu operāciju zālēm. Balstoties uz pieejamo informāciju, secināms, ka kopumā vēja elektrostaciju darbības ietekme uz zirgiem, ja tās izvietotas tālāk par 800 m raksturojama kā nebūtiska. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
Fiziskas personas iesniegums (saņemts uz valpene@environment.lv)		
30.	Nedz sugu un biotopu ekspertu atzinumā, nedz IVN ziņojumā nav skaidri atrunāts par to, cik platā zonā gar vēja parkā esošajiem pašvaldības ceļiem, kuriem piekļaujas meža zemes, vai arī koku grupas un individuāli koki paredzama kokaugu apauguma novākšana, lai pa šiem ceļiem būtu iespējams transportēt lielgabarīta kravas vēja parka izbūvēšanai. Ziņojuma 135. lpp minēts: Meža iekšienes ainava pazūd vismaz 50 m un katru pusi no jaunās ceļa trases... Šis teikums attiecas uz jaunu pievadceļu izbūvi, taču paredzams, ka tik liela ietekme varētu nebūt attiecināma uz esošo pašvaldības ceļu izmantojumu. Pēc Dabas	Pieņemts zināšanai. Paredzētās darbības teritorijas izpētes ietvaros sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperti savas kompetences ietvaros ir konstatējuši jaunus dabas vērtību objektus, kas atbilst dižkoka vai potenciāla dižkoka izmēriem, par ko informācija ir iekļauta sertificētu sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertu atzinumā, kā arī telpisko datu veidā nodota Dabas aizsardzības pārvaldei. Tāpat atzinumā ietverts nosacījums: "VES izbūves laukumu, pievadceļu un elektropārvades kabeļu novietojuma projektēšana un izbūve dižkokiem un potenciālajiem dižkokiem

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	aizsardzības pārvaldes (DAP) dabas datu pārvaldības sistēmā (DDPS) OZOLS atrodamās informācija vismaz trīs-četrās vietās aug valsts nozīmes dižkoki pie plānotā vēja parka teritorijā esošajiem pašvaldības nozīmes ceļiem, kurus paredzēts izmantot gan kabeļu trases ierīkošanai, gan lietojumam VES parka būvniecības laikā, tātad arī lielgabarīta kravu pārvadāšanai. Daļai vienkārši lielu dimensiju koku, vai dižkoku, piemēram, pie VES nr.WP26 ir atrunāts, ka nepieciešams pirms būvniecības atsevišķas norādes no DAP saņemt: ... veicot projektēšanas un izbūves darbus, no Dabas aizsardzības pārvaldes nepieciešams saņemt detalizētus nosacījumus plānotajām darbībām ozola DV51 tuvumā, jo koks atbilst dabas pieminekļa – dižkoka izmēriem un tā vainags plešas virs esošā vietējas nozīmes ceļa klātnes. (Citāts no sugu un biotopu eksperta atzinuma 34. lpp). Tomēr atsevišķu valsts nozīmes dižkoku gadījumā tas nav skaidri atrunāts, kā piemēram, attiecībā uz pievadceļa izbūvi uz divu plānoto VES izbūvi nr. WP25 un WP30 pie Kužnieku kapiem, kur kapu teritorijā aug dižkoks - parastā liepa patlaban ap 19 m attālumā no ceļa (1. attēls). Šajā vietā VESu izbūvei paredzama plaša krustojuma izbūve. Nav skaidrs kā un vai tā varētu ietekmēt šī un citu kapus augošo vēsturisko apstādījumu turpmāku dzīvotspēju pēc paredzamajiem ceļa būves darbiem un lielgabarīta kravu pārvadājumiem. Līdzīga situācija ir attiecībā uz pašvaldības ceļa (Mazās darbnīcas-Būdeni) posmu starp plānoto VES nr. WP23 un WP26, kur meža nogabalā starp Pieņu pļavām un "Būdenu" tīrumiem aug valsts nozīmes dižkoks ap 9 m attālumā no ceļa malas (2.attēls). Turklāt pēc sugu un biotopu ekspertu atzinumā ievietotā attēla var domāt, ka uz šī paša dižkoka iespējams aug īpaši aizsargājama ķērpju suga – Arthonia byssacea. Ja gadījumā tas ir viens un tas pats koks, vai arī cits, bet tam līdzās esošs, tad vēl jo vairāk ir svarīgi gūt skaidru atbildi par šajā ceļa posmā iespējamo lielgabarīta kravu pārvadāšanas ietekmi uz šīm dabas vērtībām, ja gadījumā koks, uz kura aug šis ķērpis tiktu bojāts lapotnē un tādēļ potenciāli samazināts ķērpja atradnes mūžu.	piegulošajās platībās – tuvāk par 10 m no koka vainaga projekcijas, saskaņojama ar Dabas aizsardzības pārvaldi." Norādām, ka pēc sabiedriskās apspriešanas IVN ziņojumā ir vērtēta izvietojuma alternatīva īstenojot ietekmes uz vidi mazinošos pasākumus (skat. IVN ziņojuma 6.3. nodaļu). *IVN ziņojumā papildus vērtēts VES un saistītās infrastruktūras novietojums, īstenojot ietekmes uz vidi mazinošos pasākumus.*

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	Arī pašvaldības ceļa (Kubele-Stirniņi) posmā pie Mūrnieku mājvietas pavisam tuvu ap 7m un 10m attālumā no ceļa malas aug divas dižliepas (3. attēls). Šajā gadījumā arī ceļam otrā pusē aug koki, tādēļ ļoti ticams, ka lielgabarīta kravu pārvadāšanai šeit varētu potenciāli traucēt abus ceļam augošo koku lapotnes. Lai arī IVN ziņojuma 90.lpp norādīts: "VES novietņu un saistītās infrastruktūras projektēšana un izbūve dižkokiem un potenciālajiem dižkokiem piegulošajās platībās saskaņojama ar Dabas aizsardzības pārvaldi." Turklāt šī paša ziņojumā noslēgumā 6.2.2. tabulā rakstīts, ka šī prasība ir tikai rekomendējoša, nevis obligāta. Šie nosacījumi neattiecas uz lielgabarīta kravu pārvadāšanu, ja tā ir vienīgā darbība šajos ceļa posmos. Tādēļ vēlos uzsvērt, ka minēto dižkoku aizsardzības statusa nodrošināšanai izsniedzot būvniecības tehniskos noteikumus, aicinu obligāti DAP prasīt atsevišķu sertificēta eksperta novērtējumu paredzamās gan būvniecības, gan ar to saistītās lielgabarīta kravu pārvadājumu potenciālo kaitējumu un iespējām tās novērst. Ja nav iespējams, tad atteikties no VES nr. WP25 un nr. WP30 būvniecības, jo tas vistiešākā mērā var nelabvēlīgi ietekmēt 1. un 3. attēlā redzamos dižkokus – to sakņu vai lapotņu sistēmu. Attēlus skat. vēstules oriģinālā, kas pievienots Ziņojuma 11. pielikumā.	
31.	IVN ziņojuma sugu un biotopu eksperta atzinumā VES staciju apbūves laukumā nr. WP35 norādīts, ka atrasts īpaši aizsargājamās sugas naktsvijoles Platanthera sp. atradne Detalizētākā aprakstā pie atzinuma 36.lpp. nekas nav minēts par šīs aizsargājamas sugas atradnes saudzēšanu un tādēļ, piemēram, rosinājumu VES nr. WP35 apbūves laukuma pavirzīšanu tuvāk piebraucamā ceļa virzienā. Nav saprotams, kādēļ tas nav rosināts, ja turpat minēts, ka netālu esošais īpaši aizsargājamais meža biotops Veci vai dabiski boreāli meži 9010* (biotopa poligons	Sertificētu sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertu atzinumā norādīts: "Abas naktsvijoļu sugas – smaržīgā naktsvijole *Platanthera bifolia* un zaļziedu naktsvijole *Platanthera chlorantha,* Latvijā visā teritorijā sastopamas bieži. Raksturīgās dzīvotnes ir ekstensīvi apsaimniekoti zālāji, mežmalas, kā arī krūmāji un lapkoku meži, kas izveidojušies aizaugot vēsturisku zālāju platībām. Nozīmīgākie draudi šo sugu dzīvotnēm ir lauksaimniecības intensificēšanās – zālāju uzaršana aramzemju ierīkošanai un zālāju iekultivēšana (mēslošana un piesēšana)."

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	19LL644_361) pēc nesenas mežistrādes ir iznīcināts un tādēļ nevar būt šķērslis šādam ierosinājumam. Rosinu nepieļaut IVN ziņojumā piedāvātajā lokācijā būvēt VES nr. WP35 un pirms tam aicināt atkārtoti novērtēt konstatēto naktsvijoles atradni, lai noteiktu, cik tā ir daudzskaitlīga un nozīmīga, kā arī piedāvāt ekspertam atbilstošāku WP35 lokāciju, ja tā ir iespējama. Sugu un biotopu ekspertu atzinuma sagatavošanai teritorija apsekota 2021. un 2023. gadā augusta beigās, septembra sākumā, kad naktsvijoles dabā nav tik viegli pamanīt, jo tās jau ir noziedējušā stāvoklī, iespējams atradnes apkārtnē suga ir vairāk izplatīta, nekā 4. attēlā norādītajā punktveida atradnē.	Konstatētās atradnes iznīcināšanas gadījumā nav sagaidāma būtiska negatīva ietekme uz īpaši aizsargājamās sugas populāciju ne lokālā, ne reģionālā mērogā. Ņemot vērā, ka nav paredzama negatīva ietekme uz īpaši aizsargājamās sugas - naktsvijoles *Platanthera sp.*, populāciju lokāli vai reģionāli, reizē ar būvniecības ieceres dokumentu sagatavošanu, nepieciešams vērsties Dabas aizsardzības pārvaldē, lai saņemtu nepieciešamos saskaņojumus darbībām īpaši aizsargājamās sugas - naktsvijoles *Platanthera sp*., atradnēs. Norādām, ka VES WP35 būvniecības vietai limitējoši faktori ir saistīti ar putniem nozīmīgām teritorijām un šīs stacijas būvniecība atbilstoši ekspertu vērtējumam ir pieļaujama, tikai precizējot to novietojumu un izbūvējot tās ārpus teritorijām, kur eksperti noteikuši būvniecības ierobežojumus. Pēc IVN ziņojuma sabiedriskās apspriešanas VES WP35 un saistītās infrastruktūras novietojums ir precizēts, neskarot minēto atradni. *IVN ziņojumā papildus vērtēts VES un saistītās infrastruktūras novietojums, īstenojot ietekmes uz vidi mazinošos pasākumus.*
32.	Saistībā ar vēja parka pievadceļa ceļa izbūvi uz VES nr. WP07 un tālākajām VES pa šo pievadceļu, rosinu DAP pārstāvjus novērtēt dabā pirms atļaujas atbildes sniegšanas, vai ar sugu un biotopu ekspertu atzinuma 29. lpp minēto, ka šis piebraucamais ceļš neradīs negatīvu ietekmju uz tam piegulošo īpaši aizsargājamo zālāju biotopu Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas 6270 (biotopa poligons 21MD24_303), būs pietiekami ar zonu starp grāvi un biotopu. Proti, vai tur ir pietiekami plata josla, lai neatņemot zālāja biotopam platību, ierīkotu 6 m platu pievadceļu ceļu un kabeļa trasi. Iespējams šeit DAP būtu nepieciešams pieprasīt papildus zālāju biotopa eksperta atzinumu, gatavojot šī piebraucamā ceļa būvniecības tehniskos nosacījumus, kad	Biotops poligonā 21MD24_303 atrodas sliktā stāvoklī – ilgstoši netiek apsaimniekots, ir aizaudzis ar krūmiem un ekspansīvajām sugām – jo īpaši gar malām. Ja biotops netiks apsaimniekots, pēc dažiem gadiem tas izzudīs dabiskas sukcesijas rezultātā. Turklāt, ja tiks izbūvēts ceļš, pastāv lielāka iespēja, ka biotops tiks apsaimniekots, jo tam būs vieglāk piekļūt ar tehniku. Sliktākā scenārija gadījumā, ja viss ceļš 6 m platībā tiks uzbūvēts biotopa poligona robežās, tiks iznīcināti 0,03 ha jeb 0,8% no biotopa 6270 poligona, kura kopējā platība ir 3,69 ha. Saskaņā ar jaunākajiem apkopotajiem datiem no dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" (situācija uz 26.01.2024), kopējā biotopa 6270* platība valstī ir 24717,69 ha. Tas nozīmē, ka sliktākā scenārija gadījumā tiks iznīcināti 0,0012% no biotopa 6270 platības valstī. Tādējādi, ja ceļa būvniecības

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	eksperta rīcībā būtu pieejama precīzāka informācija par projektējamā ceļa izbūves trasi un tās izmēriem konkrētajā lokācijā. Uzskatu, ka šī prasība ir obligāta, nevis rekomendējoša, kā tas norādīts IVN ziņojuma 6.2.2. tabulā.	vajadzībām tiks iznīcināta viena sliktā stāvoklī esoša biotopa poligona mala, tas nav uzskatāms par būtisku zaudējumu. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
33.	IVN ziņojumam pievienotajam sikspārņu eksperta ziņojumam, iztrūkst tam pievienotajā kartoshēmā skaidri norādīts shematisks pētāmās teritorijas un tās robežu attēlojums, kuru pieprasa 30.09.2010. (spēkā no 06.10.2010.) Ministru kabineta noteikumi Nr. 925 "Sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertu atzinuma saturs un tajā ietvertās minimālās prasības" 4. punkts. Eksperta atzinuma tekstā ir vārdiski raksturota izpētes teritorija, tomēr bez minētā kartogrāfiskā attēla nav drošas skaidrības par izpētes teritorijas konkrēto izvietojuma konfigurāciju telpiski, uz kuru atzinums attiecas, un kur tas vairs neattiecas. Šo sikspārņu eksperta atzinuma nepilnību rosinu novērst, jo pretējā gadījumā atzinuma teritoriju katrs tā lasītājs var interpretēt atšķirīgi situācijā, kad tam jābūt ļoti konkrēti teritoriāli definētam.	Sikspārņu eksperta atzinumā ir pievienotas kartoshēmas gan ar VES izvietojumu, gan novērošanas staciju atrašanās vietām, kā arī VES koordinātēm. Savukārt IVN ziņojuma 4.5.3. attēlā ir attēlots VES izvietojums, kādu to ir vērtējis sikspārņu eksperts un kāds ir IVN vērtētais VES izvietojums. Ietekmes uz vidi novērtējuma procesa ietvaros atsevišķu VES izvietojums ir ticis precizēts balstoties tieši uz sikspārņu eksperta rekomendācijām (skat. IVN ziņojuma 4.5. nodaļu). *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
34.	Pēc sikspārņu atzinuma satura var nojaust, ka tas gatavots tikai par vēja parka "Valpene" teritoriju, kas norādīta vēlāk IVN ziņojuma attēlos, piemēram, tā 2.1.1. attēlā, kurš atspoguļo plānotā vēja parka novietojumu. Tādēļ secinu, ka ietekme uz sikspārņu faunu ārpus vēja parka teritorijas nav vērtēta. Neatrodu atzinumā un IVN ziņojumā norādes par to, cik tālu sikspārņu sugām, kas Latvijas platuma grādos sastopamas, būs ietekme no vēja parka ārējām robežām vai radiusā ap VES vērtējama. Jebkurai dzīvnieku sugai, tai skaitā sikspārņiem, ir tā vidējais dzīvotnes izmēra lielums, kura ietveros suga pārvietojas barošanās, vairošanās un citos nolūkos, tad zinot to vidējos pārvietošanās attālumus, ir iespējams novērtēt zonu ap potenciālo traucējumu (šajā gadījumā vēja parka ārējām robežām, vai katru plānoto VES), kurā arī būtu nepieciešams novērtēt vēja parka radīto ietekmi uz Latvijā sastopamajām sikspārņu sugām. Bez šāda skaidri sniegtas	Jānorāda, ka sikspārņu izpēte vēja parku teritorijās tiek veikta, izmantojot vienotu metodiku, kas aprakstīta arī 2022. gadā izdotajās vadlīnijās[1]. Atbilstoši vadlīnijās definētajai metodikai ekspertu uzdevums ir novērtēt sikspārņiem piemērotas dzīvotnes pētāmajā teritorijā, novērtēt sikspārņu aktivitāti gan migrācijas sezonas laikā, gan ārpus tās. Balstoties uz iepriekš minēto pētījumu rezultātiem tiek definēti nosacījumi parka darbībai, vai, ja nepieciešams, noteiktas prasības noteiktu staciju pārvietošanai vai nebūvēšanai. Ietekmi uz sikspārņiem nedrīkst vērtēt "vidējās pārvietošanās attāluma" kontekstā, jo šāds "vidējais pārvietošanās attālums" faktiski neeksistē. Jebkurā teritorijā noteikta daļa sikspārņu aktivitātes ir saistīta ar lokālo populāciju, savukārt ne mazāk svarīga, un bieži vien daudzskaitlīgāka

[1] https://lvafa.vraa.gov.lv/faili/materiali/petijumi/2020/171/Vadlinijas_VES_siksparni_fin.pdf

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	atbildes par vēja parka radīto ietekmi ārpus vēja parka robežām, uzskatu, ka sikspārņu atzinums un IVN ziņojums nav pilnīgs un pašreizējā redakcijā akceptējams.	daļa ir saistīta ar caurceļojošo sikspārņu aktivitāti. Arī konkrētas teritorijas ietvaros, ņemot vērā ar tuvumā esošās dzīvotnes, sikspārņu aktivitāte var būt būtiski atšķirīga, ko lielā mērā nosaka teritorijas izmantošanas veids. Ziņojumam pievienotajā G. Pētersona atzinumā ir vērtēta gan sikspārņu aktivitāte noteiktās sezonās, gan sikspārņus piesaistošie objekti pētāmajā teritorijā, analizējot VES izvietojumu un definējot nosacījumus parka turpmākai attīstībai. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*
35.	Nedz sikspārņu atzinumā, nedz IVN ziņojumā nerodu atbildes uz to, vai ir VES mastu augstumu un spārnu platuma izmēriem ietekme uz sikspārņiem vēja parka un tā tiešā tuvumā. Virspusēji pārskatot zinātnisko literatūru par VES ietekmi uz sikspārņiem, tomēr rodu atsevišķus pētījumus par šo tēmu. Pat ja šiem faktoriem nav šobrīd skaidri zināma zinātniski pamatota ietekme, tad sagaidītu, ka tas būtu gan atzinuma, gan IVN ziņojuma saturā atrunāts. Bez šādas skaidri sniegtas atbildes uzskatu, ka sikspārņu atzinums un IVN ziņojums nav pilnīgs un pašreizējā redakcijā akceptējams.	Eksperti savus secinājumus balsta uz paredzētās darbības ierosinātājas sniegto informāciju par iespējamajiem staciju modeļiem, kas plānotajā vēja parkā varētu tikt izbūvēti. Gan ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma, gan eksperta atzinuma sagatavošanas mērķis ir novērtēt konkrētu ieceri, tādēļ hipotētiski pieņēmumi par to, kas būtu, ja plānotajā vēja parkā tiktu izbūvētas stacijas ar būtiski atšķirīgu rotora diametru vai būtiski atšķirīgu stacijas augstumu, netiek vērtēti. Šī iemesla dēļ iztirzājums par dažādu staciju tehnisko raksturlielumu ietekmi ziņojumā un eksperta atzinumā nav iekļauts. Jānorāda, ka būtiski atšķirīgam VES rotora diametram un staciju augstuma var būt nozīmīga loma ietekmes uz sikspārņiem kontekstā, tomēr šī ietekmes uz vidi novērtējuma procesa ietvaros šādas tehnoloģiskās alternatīvas netiek vērtētas. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*
36.	Lai gan sikspārņu eksperta atzinums ir datēts ar 2023. gadu, tajā ietvertie dati plānotā vēja parka teritorijā iegūti 2021. gadā pie cita sākotnēji plānotā VES izvietojuma teritorijā, kas vēlāk koriģēts, bet atkārtots vēlākā un šobrīd IVN ziņojumā piedāvātā VES izvietojuma pārvērtējums nav veikts. Virspusēji iepazīstoties ar IVN ziņojuma 4.5.3. attēlu, kurā atspoguļots sikspārņu eksperta	Kā norādīts ziņojumā, plānoto vēja elektrostaciju izvietojums vēja parkā "Valpene" ir koriģēts vairākkārt, ņemot vērā vērtēšanas procesā iesaistīto ekspertu rekomendācijas, zemes īpašnieku nosacījumus un prasības vēja elektrostaciju izvietošanai efektīvas ražošanas nodrošināšanai. Sikspārņu eksperta veiktajos lauka pētījumos ir novērtēta sikspārņu aktivitāte noteiktos biotopu veidos, nevis pie katras

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	atzinumā vērtētais VES izvietojums un pašreizējais IVN ziņojumā piedāvātais VES izvietojums, redzams, ka aptuveni ir saglabājies VES izvietojuma daudzums meža biotopos, bet pieaudzis VES izvietojums mežmalās un samazinājies laukvidus biotopos. Ņemot vērā sikspārņu eksperta ziņojumā secināto, ka "Valpenes vēja parkā ... konstatētā sikspārņu kopējā aktivitāte ūdens (dīķa) tuvumā un lauka vidū ir augsta, mežmalās – vidēji augsta, izcirtumos un mežā – zema", rosinu pārvērtēt aktuālo situāciju IVN ziņojumā piedāvātajam VES izvietojumam vēja parka teritorijā, jo vismaz kopš 2023. gada vēja parka teritorijā ir atjaunots "Jaunsniķeru" saimnieka pārvaldībā esošajā īpašumā ar kadastra numuru 88500210027 dīķis apmēram 3.9 ha platībā. Rosinu novērtēt šī dīķa nozīmi uz apkārtējo sikspārņu faunu un tam tuvāko VES sagaidāmās ietekmes nozīmīgumu šī dīķa apkārtnē esošo sikspārņu populāciju. Bez šādas vērtējuma uzskatu, ka sikspārņu atzinums un IVN ziņojums nav pilnīgs un pašreizējā redakcijā akceptējams.	konkrētas stacijas (šī pieeja atbilst 2022. gadā izstrādātajās vadlīnijās aprakstītajai), nosacījumus parka plānošanai un staciju darbībai izvirzot balstoties uz sikspārņu aktivitāti noteiktos biotopu veidos. Sikspārņu eksperts ir ņēmis vērā aktuālo staciju izvietojumu, kā arī plānotā parka teritorijā un tā tiešā tuvumā esošos ūdens objektus. Saskaņā ar zemes īpašnieka sniegto informāciju dīķis, kas šobrīd atrodas zemes vienībā ar kadastra apzīmējumu 88500210027, šajā vietā ir vismaz kopš 1942. gada. Kopš 1991. gada tas ir rekonstruēts vismaz 2 reizes. Kopš 2017.gada tas ir patstāvīgi uzpludinātā stāvoklī. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*
37.	Kā arī ņemot vērā to, ka sikspārņu atzinumā nav skaidri definēts, cik lielas ūdenstilpes ir uzskatāmas par nozīmīgu barošanās vietu un pie kāda izmēra tās potenicāli uzskatāmas par maznozīmīgām, vēršu uzmanību, ka no pašreizējā IVN plānojumā piedāvātā VES izvietojuma VES nr. WP01 atrodas mazāk nekā 200 m (Odumu dīķa gadījumā sikspārņu eksperta noteiktais VES ierobežojošais attālums no ūdenstilpes) attālumā no aizaugoša dīķa. Šīs dīķis atrodas īpašumā ar kadastra nr. 88500320060, uz ziemeļaustrumiem no plānotās VES nr. WP01. Kā arī vēlos norādīt, ka vēja parka teritorijā un tā apkārtnē ir pietiekami daudz mazāku un lielāku ūdenstilpju, kas atrodas mazāk nekā 1km attālumā no vairākām VES, kuras apkopoju 1. tabulā. Tabulā norādītie attālumi un ūdenstilpju platības noteiktas ar BalticMaps aplikācijā piedāvātajiem digitalizētajiem platības un attāluma mērīšanas rīkiem par karšu pamatni izraugoties ortofotoattēlu, tādēļ mērījumi uzskatāmi par aptuveniem, tomēr pietiekami	Sikspārņu eksperts, sagatavojot ziņojumam pievienoto atzinumu, ir ņēmis vērā gan dažādu ūdenstilpju izvietojumu pētāmajā teritorijā un tās tuvumā, gan ne mazāk svarīgu un sikspārņiem nozīmīgu objektu, proti, ūdensteču novietojumu pētāmajā teritorijā un tās tuvumā. Arī aktuālie pētījumi par vēja parku ietekmi uz sikspārņu aktivitāti mežu teritorijās ir ņemti vērā, izdarot secinājumus par plānotā parka prognozējamo ietekmi uz sikspārņu populācijām. Jānorāda, ka Somijā veiktais pētījums nav vienīgais šāda veida pētījums, kas veikts citās valstīs, kā arī vienīgais pētījums, kura rezultātā ir izdarīti līdzīgi secinājumi. G. Pētersons savā atzinumā atsaucas uz citu līdzīgu pētījumu[2], tādēļ nav pamata domāt, ka eksperts secinājumus ir izdarījis, neņemot vērā jaunākās zinātnes atziņas. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*

[2] Ellerbrok, J.S., Delius, A., Peter, F., Farwig, N. and Voigt, C.C., 2022. Activity of forest specialist bats decreases towards wind turbines at forest sites. Journal of Applied Ecology

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	indikatīviem. Ievērojot sikspārņu eksperta atzinumā konstatēto, ka plānotā vēja parka teritorijā sikspārņiem ūdens tuvumā novērojama visaugstākā aktivitāte, rosinu atsevišķi novērtēt 1. tabulā uzskaitīto konkrēto VES ietekmi uz sikspārņu faunu un to tuvāko ūdenstilpju nozīmību kā sikspārņu barošanās dzīvotnēm, kā arī atkarībā no to nozīmības izsvērt potenciālo sikspārņu sadursmju risku ar norādītajām VES. Pamatoju šo prasību ar sikspārņu pētījumu veiktu Somijā, kurā konstatēts, ka ziemeļu sikspārnis Eptesicus nilssonii (sikspārņu atzinumā un IVN ziņojumā vēja parka teritorijā visvairāk konstatētā sikspārņu suga ar augstu sadursmju risku ar VES) izvairās uzturēties līdz 600 m attālumā no VES un naktssikspārņu ģints Myotis sp. sikspārņi izvairās līdz 800 m attālumā uzturēties no VES. Bez šādas vērtējuma uzskatu, ka sikspārņu atzinums un IVN ziņojums nav pilnīgs un pašreizējā redakcijā akceptējams.	
38.	Sikspārņu eksperta atzinumā un IVN ziņojumā ir iekļauta obligāta prasība vēja parka ekspluatācijas pirmajos divos gados veikt sikspārņu monitoringu, tai skaitā veicot bojāgājušo sikspārņu uzskaiti. Vai ir definēti kritēriji pēc kādiem noteikts, ka monitoringā konstatēto bojāgājušo sikspārņu skaits ir noteicošs konkrētas VES darbības ierobežošanai vai pārtraukšanai pilnībā? Kāda ir paredzamā soda mēra kārtība par katru drošticami VES darbības rezultātā konstatētā bojāgājušā sikspārņa konstatēšanu un, kas turpmāk pēc sikspārņu monitoringa ieteiktās darbības beigām to kontrolēs? Atgādinu, ka visas Latvijā mītošās sikspārņu sugas ir īpaši aizsargājamas gan Latvijas, gan Eiropas mērogā.	Kā noteikts ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā, kompetentā institūcija par sikspārņu un putnu monitoringa procesu ir Dabas aizsardzības pārvalde, ar kuru ir jāsaskaņo monitoringa programma, kā arī jāapspriež monitoringa rezultāti. Tāpat ziņojumā ir norādīts, ka Dabas aizsardzības pārvalde, izvērtējot monitoringa rezultātus, var noteikt prasības papildus pasākumu īstenošanai ietekmes mazināšanai vai tās kompensēšanai. Šobrīd nav definēti konkrēti sliekšņi, kurus pārsniedzot kompetentajai institūcijai ir pamats prasīt papildu pasākumu īstenošanu ietekmes mazināšanai. Bojāejas limitu noteikšana viena vēja parka kontekstā nav racionāls risinājums. Kā zināms, Latvijā ir plānots izbūvēt ievērojamu skaitu vēja parku, kas, vērtējot katru parku atsevišķi, lielākoties radīs maznozīmīgu ietekmi uz noteiktu sugu populācijām, tomēr kopumā var radīt nozīmīgas negatīvas ietekmes. Līdzīgi kā daudzās citās Eiropas valstīs kompetentās institūcijas dabas aizsardzības jomā vērtē noteiktas saimnieciskas darbības ietekmi uz populācijām kopumā, un, konstatējot būtisku negatīvu ietekmi, ierobežo noteiktu darbību veikšanu. Līdz šim izstrādātie ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumi un Vides pārraudzības valsts biroja atzinumi līdzīgas pilnvaras dod arī Dabas aizsardzības

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
		pārvaldei – uzraudzīt ietekmes apmēru un, ja nepieciešams, to ierobežot. Jānorāda, ka ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā ir norādīts, ka noteiktais 2 gadu monitoringa periods ir indikatīvs, un, identificējot pazīmes kādām ietekmēm, kuru radītās sekas var būt kvalitatīvi novērtējamas tikai ilgākā laika periodā, Dabas aizsardzības pārvaldei ir tiesības pagarināt monitoringa veikšanas laiku. Lai gan pirmškietami tas šķiet pašsaprotami, ka sikspārnu un putnu monitoringu veic sertificēti jomas eksperti, kas izdara secinājumu par vēja parka faktisko ietekmi, ziņojuma 8. nodaļā iekļauts precizējošs nosacījums par to, ka pārskatu par monitoringa rezultātiem ir jāsagatavo sertificētam sikspārņu un putnu ekspertam. *IVN ziņojumā veikti precizējumi.*
39.	Sikspārņu atzinuma sniedzējam un IVN ziņojuma sagatavotājiem nav bijusi zināma informācija par ilggadīgu sikspārņu vasaras mītni Kubalu skolas-muzeja bēniņos. Abaju ģimene, tai skaitā es personīgi, Kubalu skolas-muzeja ēkā dzīvoja laikā no 1993.-2018. gadam, šajā laikā sikspārņi regulāri novēroti Kubalu skolas apkārtnē uzturamies un daudzskaitlīgi izlidojam vasaras vakaros no ēkas bēniņiem. Kubalu skolas-muzeja sētā ir konstatēti arī cita izskata sikspārņi ar tumšāku apmatojumu un mazākām ausīm, taču to dokumentētas liecības nav saglabājušās. Es personīgi esmu aicinājusi sikspārņu pētnieku Viesturu Vintuli novērtēt šo sikspārņu vasaras mītni aptuveni laikā no 2008.-2012. gadam. Nesenā telefoniskā saziņā ar V.Vintuli noskaidrots, ka ne viņš, ne es droši neatceramies un nav dokumentēts, vai V.Vintulis tiešām ir apmeklējis Kubalu skolu sikspārņu novērtēšanai. Ja atmiņa mani neviļ, tad V.Vintulis ir bijis aplūkot šo sikspārņu vasaras mītni mana tēva, muzeja agrākā vadītāja Ivara Abaja klātbūtnē (kurš mira 2017. gadā). Savukārt V.Vintulis izteica versiju, ja gadījumā tomēr ir bijis, tad viņam ir aizdomas par novērotiem Natūza	Ņemot vērā ainavu eksperta rekomendācijas, Talsu novada pašvaldības un iedzīvotāju pausto viedokli, paredzētās darbības ierosinātāja, lai mazinātu potenciālo vizuālo ietekmi uz valsts nozīmes kultūras pieminekli Kubalu (Kubeles) skola, ir atteikusies no VES WP25 un WP30 būvniecības. Līdz ar to nav paredzama negatīva ietekme uz Kubalu skolas bēniņos potenciāli esošiem sikspārņiem. *IVN ziņojumā veikti precizējumi.*

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	sikspārņiem (Pipistrellus nathusii). Balstoties uz norādīto informāciju, rosinu pieaicināt sertificētu sikspārņu ekspertu novērtēt Kubalu skolas-muzeja bēniņos dzīvojošās sikspārņu sugas un to kolonijas nozīmību, kā arī tuvāko plānotā vēja parka VES nr.WP25 ietekmi, pirms tiek pieņemti lēmumi par IVN ziņojumā piedāvātā vēja parka tālāku attīstību. Plānotā VES nr.WP25 atrodas 900-1000m attālumā no Kubalu skolas-muzeja ēkas, saskaņā ar Somijas pētījumā sniegtajām rekomendācijām VES nelabvēlīga ietekme vērtējama līdz 1000 m attālumā no VES. Jāpiebilst, ka laikā kamēr Abaju ģimene dzīvoja Kubalu skolas ēkā, nedz arī vēlāk līdz šim brīdim Kubalu skolas bēniņus nav skārušas pārbūves, tādēļ nav pamata domāt, ka apstākļi ēkas bēniņu piemērotībai kā sikspārņu vasaras mītnei nav mainījušies kopš esmu tos personīgi novērojusi šajā vietā.	
40.	IVN ziņojumā un ornitologu atzinumā sniegtais vēja parka "Valpene" vērtējums par ietekmi uz migrējošiem putniem galvenokārt balstīts uz 2021. gada pavasarī atzinuma sagatavošanai veiktām putnu uzskaitēm piecos plānotā vēja parka teritorijā izvietotos stacionāros novērošanas punktos, kuros neviens novērojums nav veikts rudens migrācijas periodā. Vienīgie dati, kas ornitologu atzinumā gūti putnu rudens migrācijas periodā ir veikti maršrutu uzskaitēs no automašīnas divos datumos – 2021. gada 8. septembrī un 2021. gada 14. oktobrī. Ja stacionārajos novērošanas punktos migrācijas vispārējās intensitātes salīdzinājumam ir izmantoti referencei putnu migrācijas intensitātes novērojumi Kolkasragā, kā relatīvi tuvu plānotajam vēja parkam esošam vispāratzītam augstas putnu sevišķi pavasara migrāciju intensitātes novērojumu lokācijai, tad attiecībā uz rudens migrācijas intensitāti salīdzināmas vai augstas migrācijas intensitātes references novērojumu, uz kuriem balstīts IVN ziņojums un tam pievienotais ornitologu atzinums, nav. Turklāt attiecībā uz plēsīgajiem putniem un pūcēm ornitologa atzinumā tā autori paši norāda, ka pavasarī šo putnu migrācijas aktivitāte notiek kopumā īsāku periodu un vairumam sugu ar	Pavasara sezonā tiek izmantoti ne tikai stacionāri uzskaites punkti, bet līdzīgi kā rudens sezonā tiek veikta plašākās teritorijas apsekošana, ko ir iespējams izdarīt, izmantojot automašīnu. Stacionāru uzskaites punktu izmantošana pavasara sezonā nav saistīta tikai ar migrācijas uzskaitēm. Pavasaris ir īpaši nozīmīgs periods arī teritorijā ligzdojošām putnu sugām, kad sagaidāma augsta to aktivitāte, piemēram, virknei dienas plēsīgo putnu. Rudenī liela daļa no dienas plēsīgajiem putniem ir pametusi savus ligzdošanas iecirkņus, lai uzsāktu ceļu uz ziemošanas vietām uz dienvidiem no Latvijas, tādēļ uzskaites no stacionāriem punktiem var būt mazāk lietderīgas. Ekspertu ieskatā tieši pavasara migrācijas sezona ir nozīmīgāka caurceļojošo putnu uzskaitēm. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	augstāku migrācijas intensitāti, savukārt rudenī šo putnu migrācija norit ilgākā laika posmā (skatīt IVN ziņojumam pievienotā ornitologu atzinuma 24.lpp un 11. tabulu). Ornitologu atzinuma 8.lpp norādīts, ka intensīva putnu migrācija novērojama vien dažas dienas un atkarīga no ceļošanai labvēlīgiem laika apstākļiem, kas var ilgt dienā tikai dažas stundas. Kopsaliekot šo informāciju, uzskatu, ka IVN ziņojuma sagatavošanai ir izmantota nepietiekoša apjoma informācija par plānotā vēja parka teritorijas nozīmību attiecībā uz putnu rudens migrācijas periodu, kas faktiski balstīta divu datumu maršrutu uzskaites (iepretim pavasarī veiktām 13 maršrutu uzskaitēm), kas kopumā veiktas tikai aptuveni 2,5h stundas. Pastāv liela iespējamība, ka veiktajos novērojumos nav konstatēta maksimālā vēja parka teritorijā novērojamā putnu rudens migrācijas aktivitāte, turklāt no divām uzskaitēm statistiski nevar izteikt pat korektus vidējos šīs teritorijas rudens migrācijas aktivitātes rādītājus. Ievērojot šīs metodiskās nepilnības ornitologu atzinumā, uz kurām balstīti IVN ziņojumā sniegtie secinājumi un tālākās rekomendācijas par plānotā vēja parka ietekmi uz putnu rudens migrāciju, uzskatu, ka esošajā IVN ziņojuma redakcijā tas nav akceptējams.	
41.	IVN ziņojuma 122.lpp minēts, ka "virknei caurceļojošo putnu sugu, piemēram, zosīm un gulbjiem, nakšņošanas vietu izvēle ir neatraujami saistīta ar piemērotām barošanas vietām tās tuvumā, savukārt par tādam ir uzskatāmas lauksaimniecībā izmantojamās zemes, it īpaši tad, ja tie ir ziemāju sējumi. Lai gan parka teritorijā un tā tiešā tuvumā nav lielu lauksaimniecībā izmantojamo zemju masīvu, tomēr novērojumi 2021. gada rudens sezonā (saskaņā ar ornitologu sniegto atzinumu – rudens sezonā visvairāk novēroti ziemeļu gulbji (Cygnus cygnus) parka teritorijā) liecina par to, ka salīdzinoši nelielajos lauku blokos, kas atrodas parkā, var pulcēties gājputni, ja tie attiecīgajā sezonā ir apsēti ar piemērotām kultūrām". Turpat tālāk IVN ziņojuma 124.lpp minēts, ka "sugas, kuru klātbūtni nosaka nepatstāvīgu ainavu esamība teritorijā (piemēram, ekspansīvi apsaimniekotas lauksaimniecības zemes), var būt šķietami nozīmīgas "pašlaik", bet tām svarīgā ainava var	Ne ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā, ne ornitologu atzinumā nav iekļauts apgalvojums par to, ka pētāmo teritoriju putni nešķērso migrācijas sezonas laikā. Ornitologu atzinumā ir iekļauta informācija arī par putnu pulcēšanās vai/un īslaicīgām apstāšanās vietām migrācijas sezonās plānotā vēja parka teritorijā. Pavasara un rudens migrācija ir novērojama praktiski visā Latvijas teritorijā, tomēr tās intensitāte un vienkopus pulcējošos putnu skaits var būt atšķirīgs. Uz dienvidiem no plānotā vēja parka teritorijas – lauksaimniecības zemju masīvā ap Valdemārpili, Stiklu purviem un Talsiem, nereti tiek novēroti vairākus tūkstošus lieli putnu bari. Jebkuras teritorijas nozīmīgums migrācijas kontekstā ir cieši saistīts ar putnu skaitu, kas to šķērso vai izmanto kā pieturvietu. Salīdzinoši nelielos lauksaimniecības zemju lauku blokus pētāmajā teritorijā ornitologi nav uzskatījuši par nozīmīgiem, savukārt parkā dominējošās mežu teritorijas putni kā pieturvietas neizmanto.

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	pazust viena gada laikā, ja atbilstošie tirgus apstākļi veicina, piemēram, pļavu pārvēršanu aramzemē". Ja runa par pļavu sugām, tad iepriekšējā teikumā minētajam apgalvojumam varu piekrist, tomēr uzskatu, ka tas nav attiecināms uz, piemēram, augstāk minēto Pieņu lauksaimniecības zemju bloku vēja parka teritorijā, kur vismaz pēdējo 30 gadu laikā, ja ne katru gadu, tad ik pārgadus vismaz daļa šīs platības ir apstrādāta, kā tīrumi. Pēdējos vismaz 15 gadus arī "Būdenu" mājvietas apkārtnē ir uzturēti samērā lieli tīrumi. Ja ne katru gadu, tad ik pārgadus šajās lauksaimnieciskajās platībās, uzturas migrējošu dzērvju (Grus grus) un ziemeļu gulbju bari – mani personīgi novērojumi. Nav sagaidāms, ka tuvākajā pārskatāmajā nākotnē šīs iekoptās lauksaimnieciskās platības tiks pilnībā pārvērstas zālājos. Tuvākā un tālākā vēja parka apkārtnē kopš 1990. gadu beigām vērojama tikai pieaugoša tendence vairāk iekopt lauksaimniecisko zemi kā tīrumus, lielākoties dažādu graudaugu vai rapša audzēšanai. Tādēļ nepiekrītu apgalvojumam, ka teritorijā esošo lielāko lauksaimniecisko zemju blokus turpmāk varētu vairāku gadu pārskata posmā kopumā mazāk apmeklēt migrējošo dzērvju vai ziemeļu gulbju bari. Gan dzērves, gan ziemeļu gulbji ir iekļauti īpaši aizsargājamo sugu sarakstā un uz tiem, kā migrējošiem putniem attiecas aizliegums traucēt to migrācijas norisi. Plānotā vēja parka VES nr. WP23, nr. WP31, nr. WP34 un nr. WP37 atrodas Pieņu un "Būdenu" klajumos, kurus rudeņos un pavasaros apmeklē dzērves un ziemeļu gulbji. Aicinu rūpīgāk izvērtēt teritorijas nozīmību dzērvju un ziemeļu gulbju migrāciju norisei, kontekstā ar šī iesnieguma iepriekšējā rindkopā minēto iebildi par IVN ziņojuma sagatavošanā izmantoto nepietiekamo datu kopu par rudens migrācijas novērtēšanu vēja parka teritorijā, un prasības augstāk minēto VES turpmākas plānošanas pieļaušanai, vai nosakot stingrākus nosacījumus vēja parka attīstīšanai IVN ziņojumā.	Kā norādīts ziņojumā un ornitologu atzinumā interesi par noteiktu teritoriju nosaka virkne apstākļu, gan teritorijas plašums (lielākiem putnu bariem būs nepieciešami plaši lauksaimniecības zemju masīvi), gan konkrētajā gadā sētās kultūras. Putni migrācijas laikā kāda teritorijā neapstājas tā pat vien, bet lielākoties lai atpūstos un uzņemtu barību. Zosis lielākoties priekšroku dod ziemāju sējumiem, savukārt lielāki gulbju bari var būt novērojami gan graudaugu, gan rapša sējumos. Neapsēti lauki retāk tiek izvēlēti kā pieturas vieta, jo tajos barības ir maz. Kā norāda komentāra sniedzējas pieminēto lauku apsaimniekotāji, tad pēdējos gados tie pamatā ir izmantoti vasarāju sējumiem. Atsaucoties uz ornitologu vērtējumu un novērojumiem, šobrīd nav pamata uzskatīt pētāmo teritoriju par īpaši nozīmīgu pieturvietu migrējošiem putniem. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*
42.	Ornitologa atzinumā minēts, ka vēja parka radītais trokšņa piesārņojums visvairāk ietekmē sugas, kas ekoloģiski ir adaptējušās klusumam noteiktos būtiskos dzīves periodos. Starp	Griezei ir nepieciešamas pļavas. Ne graudaugu, ne rapša tīrumi tai nav piemēroti. Pēc viena no Latvijā vadošajiem šīs sugas pētnieka O. Keiša

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	šādām sugām minēta arī grieze (Crex crex), kas ir īpaši aizsargājama putnu suga gan Latvijas, gan Eiropas Savienības mērogā. Turklāt griezes populācijas stāvoklis pēdējos gados Latvijā norādīts, kā viens no tiem, kas visstraujāk pasliktinās valstī. Valstī veiktie putnu uzskaišu dati liecina, ka kopš 2005. gada grieze ietilpst starp tām sešām putnu sugām, kuru skaits visstraujāk un daudzskaitlīgāk samazinās. Informēju, ka es personīgi un citi Abaju ģimenes locekļi laika posmā no 1993.-2018. gadam, dzīvojot Kubalu skolas ēkā, ik gadu dzirdējuši griezei raksturīgos un ne ar ko citu nesajaucamos balss saucienus vasaras sākumā tiešā muzeja ēkas tuvumā, Kužnieku kapu tuvējās pļavās un "Būdenu" mājvietas apkārtējās pļavās. Citur pasaulē vērtējot vēja parku ietekmi ir analizēta arī to ietekme uz griezēm, to vairošanās dzīvotnēm, tai skaitā norādot, ka jutīgā zona ap VES griezēm ir 800 m. Minētajā ornitologu atzinumā putnu novērojumu un uzskaites maršrutu datumi un laiki neatbilst nakts putnu (lauksaimniecības zemēs) uzskaišu metodikai, kurā norādīts, ka griežu uzskaites veicamas laikā no 1. jūnija līdz 30. jūnijam naktīs no pulksten 23:00-3:00. No tā var secināt, ka sagatavotais ornitologu atzinums, uz kuru balstīts IVN ziņojums nav tiešā veidā vērtējis plānotā vēja parka ietekmi uz šo īpaši aizsargājamo putnu sugu, tādēļ sagatavotais IVN ziņojums nav akceptējams. Aicinu IVN ziņojumam pievienot sertificēta ornitologa vērtējumu par plānotā vēja parka un tajā lauksaimniecības platībās izvietoto VES ietekmi uz griezēm.	vārdiem, arī sētie un vienas sezonas laikā vairāk kārt pļautie zālāji un ganības nav tās piemērotākās vietas nozīmīgām griežu populācijām. Ja pētāmajā teritorijā nav noteiktām sugām piemērotu dzīvotņu, tad ornitologi neveic šādu sugu meklēšanu. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
43.	IVN ziņojumā kā obligāta prasība tā 6.2.2. tabulā norādīta prasība izstrādāt meliorācijas sistēmu pārkārtošanās projektu, tā attiecas uz visām vēja parka VES. Ievērojot ornitoloģijas ekspertu atzinumā norādīto, ka vēja parka teritorijā esošā Štēburgupe un tās tuvākā zona 100-300 m attālumā no tās ir nozīmīga barošanās vieta īpaši aizsargājamai sugai - melnajam stārķim (Ciconia nigra) ar augstu VES ietekmi uz to barošanās dzīvotnēm ūdensteču tuvumā, bet tajā pašā laikā Štēburupe upe ietilpst teritorijas meliorācijas sistēmā rodas jautājums. Vai tiks ņemta vērā sekojoša ornitoloģijas ekspertu rekomendācija?: "ja rotoru darbības zonā ir	Ietekmes uz vidi novērtējuma procesā ir nošķirami obligāti īstenojami nosacījumi no rekomendācijām. Ziņojumā ir iekļauta ekspertu noteiktā prasība par noteiktu staciju atvirzīšanu vai atteikšanos no to būvniecības melnajam stārķim nozīmīgu ūdens objektu tuvumā. Jānorāda, ka pienākums veikt meliorācijas sistēmu pārkārtošanu attiecas uz vēja parka ieceres attīstītāju nevis uz zemes īpašniekiem. Būvprojekta sagatavošanas laikā, izstrādājot meliorācijas projekta sadaļu, tādas rekomendācijas kā slēgtas drenāžas sistēmas izveide var

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	nemaģistrāli meliorācijas grāvji, tie visi pēc iespējas būtu jāaizber. Ja teritorija vai tās daļas ir jānosusina, tas jādara, iekārtojot slēgtas drenas, jo grāvji, kas izrakti no jauna, papildus tam piesaista putnus, dažu gadu laikā kļūstot par ekoloģisko slazdu, vēl vairāk pasliktinot stāvokli." Kas nodrošinās šo rekomendāciju vērā ņemšanu un nosacījumu iekļaušanu izstrādājot vēja parka meliorācijas sistēmas pārkārtošanas projektu? Kādā veidā šī rekomendācija tiks nostiprināta un prasīta jebkuram turpmākam meliorācijas projektam vēja parka teritorijā, ko potenciāli var iniciēt jebkurš zemes īpašnieks plānotā vēja parka teritorijā pēc vēja parka izveides un ekspluatācijas? Vai šeit var rasties situācija, ka vēja parkā zemju īpašniekiem pēc tā izveides var šī iemesla dēļ tikt noteikti ierobežojumi meliorācijas projektu izstrādē tādēļ, ka tajā atrodas vēja parks ar paaugstinātu apdraudējuma risku melnajam stārķim? Aicinu pārskatīt IVN ziņojumu un iekļaut paskaidrojumu kā vēja parka teritorijā šis dabas aizsardzības statusa nodrošinājums melnajam strārķim ir iekļauts un izsvērts iepretim teritorijas socekonomiskajiem aspektiem, kuri saistīti ar vēja parka un tai piegulošajās zemēs zemju īpašnieku sagaidāmo rīcības brīvību.	tikt ņemtas vērā, ja to ir iespējams īstenot, nodrošinot hidroloģisko apstākļu nemainību pārbūvējamajā teritorijā. <u>*IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*</u>
Fiziskas personas iesniegums (saņemts uz valpene@environment.lv)		
44.	Kā izmainītā vide (pēc projekta pabeigšanas) ietekmēs cilvēka (pieaugušā un bērna) veselību (nervu sistēmu, onkoloģiskās slimības u.c. riskus), kuru īpašums atrodas teritorijā un ir iekļauts jūsu ziņojumā? Lūdzu, sniedziet skaidras, pierādījumos balstītas atbildes. Ja paši neesat kompetenti tādas sniegt (jo šis ir starpdisciplinārs jautājums), aicinu, sadarbībā ar profesionāliem mediķiem, sniegt atbildes un publicēt oficiāli.	Norādām, ka atbilstoši MK noteikumiem Nr. 240 "Vispārējie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi" vēja elektrostacijas nevar tik izvietotas tuvāk par 800 m no dzīvojamām ēkām. Ietekmes uz vidi novērtējumā ir vērtēta iespējamā vides un zemas frekvences trokšņa, mirgošanas, vides risku un elektromagnētiskā lauka ietekme uz cilvēku. Atbilstoši veiktajam novērtējumam ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā ir izvirzītas prasības atsevišķu VES modeļu ekspluatācijai, kā arī izstrādāti pasākumi ietekmes mazināšanai. Tā piemēram, ietekmes uz vidi novērtējumā ir ņemtas vērā Pasaules veselības organizācijas vadlīnijas, kurās VES radītajam troksnim noteikta konkrēta robežvērtība, kura nevar tikt pārsniegta.

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
		Viedokli par sagatavoto ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu ir sniegusi arī Veselības inspekcija. Atbilstoši Veselības inspekcijas izvirzītajiem nosacījumiem, pirms vēja parka nodošanas ekspluatācijā, lai pārliecinātos par prognozētā vides trokšņa līmeņa atbilstību, nepieciešams veikt vides trokšņa mērījumus vēja parkam tuvāk izvietotajās dzīvojamās apbūves teritorijās. Ja vides trokšņa mērījumu rezultātos tiek pārsniegti trokšņa robežlielumi, kas noteikti Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumos Nr. 16 "Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība", nepieciešams īstenot prettrokšņa pasākumus. Tāpat nepieciešams pārliecināties, ka mirgošanas radītie traucējumi, nepārsniedz pieļaujamās robežvērtības. Veselības inspekcijas vēstule pievienota IVN ziņojuma 11. pielikumā. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
45.	Jūs minat noteiktus īpašumus (to nav vairāk par 30), bet ~ 3 gadu laikā, kad tiek veikta izpēte, ne reizi neesat sazinājušies oficiāli ar ziņojumā minēto īpašumu īpašniekiem. Lūdzu, sniedziet atbildi, ietverot, jūsu attieksmi pret sociālām prasmēm un komunikācijas nozīmību visa projekta gaitā. Bažas rada, ka neesoša komunikācija, jau saknē nerosina sadarbību.	Izpētes teritorijā kopumā ir iekļautas 103 zemes vienības, no kurām vēja elektrostaciju būvniecība ir plānota aptuveni 30 zemes vienībās. Norādām, ka vēja elektrostaciju un saistītas infrastruktūras būvniecība nekustamajā īpašumā nav iespējama bez saskaņojuma ar zemes īpašnieku. SIA "EOLUS" ir apzinājis visus zemes īpašniekus un ir noslēdzis/ vai noslēgs vienošanās par vēja elektrostaciju un saistītās infrastruktūras būvniecību. Lai nodrošinātu sabiedrības informētību paredzētās darbības ierosinātājs pēc savas iniciatīvas rīkoja darba grupas, kuras apmeklēt bija iespēja ikvienam. Informācija par darba grupām tika publicēta Talsu novada pašvaldības un Dundagas pagasta tīmekļa vietnēs. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
46.	Miniet precīzus datumus, kad bija darba grupu satikšanās datumi? Kur oficiāli varu iepazīties ar darba grupu dokumentiem - protokoliem? Kuri dalībnieki piedalījās darba grupās?	Pirmā darba grupas sanāksme ņemot vērā valstī noteiktos ierobežojumus norisinājās attālināti kā tiešsaistes videokonference 2022. gada 24. martā. Tās laikā tika sniegta vispārīga informācija par

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
		plānoto vēja parku, ietekmes uz vidi novērtējuma procesu un tā galvenajiem uzdevumiem. Otrā darba grupas sanāksme norisinājās klātienē 2023. gada 26. oktobrī Dundagā, tās laikā tika apskatīti jautājumi, kas saistīti ar VES darbības ietekmi uz cilvēka veselību un drošību, proti to iespējami radītajiem trokšņiem, mirgošanas efektu un avārijas riskiem. Sanāksmes laikā, tika sniegta informācija par minēto ietekmju novērtēšanas metodēm, galvenajiem secinājumiem saistībā ar plānoto vēja parku un pasākumiem ietekmes mazināšanai, kas paredzētās darbības attīstītājam būs jāņem vērā, lai mazinātu vēja parka ietekmi uz iedzīvotājiem un apkārtējo vidi. Trešā darba grupas sanāksme norisinājās klātienē 2023. gada 9. novembrī Dundagā, tās laikā tika diskutēts, kā vēja parki var sadzīvot sinerģijā ar dabu, kas jāņem vērā, plānojot vēja parkus, un kādu ietekmi tie atstāj uz dabas vērtībām. Sanāksmē piedalījās dabas eksperti, kas sagatavojuši atzinumus šim ziņojumam, skaidrojot klātesošajiem savus secinājumus un atbildot uz klātesošo jautājumiem. Informācija par darba grupām tika publicēta Talsu novada pašvaldības un Dundagas pagasta tīmekļa vietnēs. Ņemot vērā, ka darba grupu organizēšana ir paredzētās darbības ierosinātāja iniciatīva, darba grupu sanāksmes netika protokolētas. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
47.	Kāds man labums, kompensācija, atvieglojumi utt. no tā, ka ~ 2 km attālumā tiek veikt eksperiments?	Lai kompensētu noteiktām tautsaimniecības nozarēm un iedzīvotājiem potenciālos zaudējumus, kas saistīti ar vēja parku attīstību, likumdevējs ir iecerējis izveidot mehānismu, kas paredz noteiktu finanšu līdzekļu novirzīšanu vietējās kopienas attīstības veicināšanai. Saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 22.1 pantu, par vēja elektrostacijas darbību, iekārtas uzstādītājam vai īpašniekam, sākot no attiecīgās iekārtas ekspluatācijā nodošanas brīža, ik gadu ir jāveic maksājumi vietējās kopienas attīstībai. Ministru kabinetam ir jānosaka maksājumu

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
		apmēru, maksāšanas un uzraudzības kārtību, termiņus, kā arī maksājumu izmantošanas mērķus Individuālas kompensācijas tuvumā esošo māju īpašniekiem šobrīd nav paredzētas. Taču šobrīd tiek izstrādāti Ministru kabineta noteikumi, kuri šādas individuālas kompensācijas paredzētu. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
48.	Lūdzu minēt konkrētus labuma guvējus un atbildīgos - vārdus, uzvārdus, amatus, uzņēmumus.	SIA "Eolus" ir Zviedrijā dibināts uzņēmums, kas ir kotēts biržā. Patiesā labuma guvēji ir biržas akciju turētāji. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
49.	Mūsdienu realitāte ir, ka izglītības strauji noveco, ja tās regulāri nepapildina. Pētījumā ir iesaistīto cilvēku amatu, grādu saraksts, kas nevieš uzticamību, bet vairāk izskatās kā algotņi. Kurā gadā katrs no šiem cilvēkiem ir ieguvis zinātnisko grādu un, kur šie cilvēki ir papildinājuši vai papildina savas zināšanas, lai varētu būt minēti Latvijai nozīmīgā dokumentā? Lūdzu nodrošiniet katra cilvēka CV un pievienojiet savai atbildei.	Atbilstoši normatīvo aktu un IVN programmas prasībām informācija par ietekmes uz vidi novērtējumā iesaistītajiem speciālistiem t.sk., informācija par speciālistu izglītību ir sniegta IVN ziņojuma 5. lpp. Ziņojumā ietverto ietekmju uz vidi novērtējumu ir veikuši speciālisti ar augstāko akadēmisko vai profesionālo izglītību. Attiecībā uz IVN ziņojuma sagatavošanā iesaistītajiem sertificētajiem ekspertiem ir izpildītas Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumos Nr. 267 "Sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertu sertificēšanas un darbības uzraudzības kārtība" izvirzītās prasības, proti, šie eksperti ir ieguvuši augstāko izglītību kādā no šajos MK noteikumos minētajām dabas zinātņu jomām. Ņemot vērā iepriekšminēto, ir izpildītas IVN ziņojuma sagatavošanā iesaistāmajiem ekspertiem izvirzītās kvalifikācijas prasības. Papildus norādāms, ka normatīvie akti neparedz prasību IVN ziņojumam pievienot ziņojuma sagatavošanā iesaistīto ekspertu pieredzes apkopojumu. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	Fiziskas personas iesniegums (saņemts uz valpene@environment.lv)	
50.	28.02.2024. apmeklēju vēja parka sabiedriskās apspriešanas pasākumu Dundagā. Pēc prezentācijām un stāstītā sapratu, ka 37 vēja turbīnu izvietošana Dundagas apkārtnē, kuru augstums ir 250 m, ļoti būtiski ietekmēs cilvēku labbūtību Dundagas un Īves pagastos. Konstrukcijas ir milzīgas un daudz, zemās frekvences būs sajūtamas 10 km rādiusā ap šīm vietām. Milzīga dzelzsbetona masa tiks ielieta zemē, lai noturētu konstrukcijas. Turbīnu vibrāciju dēļ, iepazīstot pasaules pētījumus, šajā apkaimē nebūs nevienas sliekas zemē, kas būtiski ietekmēs floru un faunu. Ventilatoru mirgošana, skaņas, vibrācijas, tam visam ir ļoti būtiska ietekme uz visu Talsu novadu. Raugoties plānu, vēja turbības ir plānotas ļoti tuvu Kubalu skolai, kas ir nozīmīgs kultūrvēsturisks objekts mūsu novadā. Turbīnas sava garuma dēļ būs redzamas jau no Dundagas pils priekšas. Saprotu, ka dokumentu izstrāde Valpenes vēja parkam sākusies Covid 19 pandēmijas laikā, sazinoties ar iedzīvotājiem caur ZOOM platformu, bet šo informāciju nebiju saņēmusi, iespējams, ka arī citiem pašvaldības iedzīvotājiem ne informācija, ne ZOOM platforma nemaz nebija pieejama. Vai Dundagas iedzīvotāji pietiekami labi izprot vēja parka ietekmi uz vidi, kurā lielākā iedzīvotāju daļa strādā un dzīvo? Klausoties speciālistu stāstījumu, radās sajūta, ka 30 gadu laikā arī atmaksāsies ieguldītās investīcijas. Pēc manām domām, ļoti nepiemērota un nepārdomāta vēja parka izvēles vieta, kā arī nepietiekama sabiedrības informēšana par šo projektu.	Ietekmes uz vidi novērtējuma laikā ņemot vērā argumentētu iedzīvotāju un ekspertu viedokli, lai mazinātu plānotā vēja parka ietekmi uz vidi un cilvēku, vēja elektrostaciju un saistītās infrastruktūras novietojums ir ticis vairākkārt precizēts. Ietekmes uz vidi novērtējuma laikā balstoties gan uz prasībām, kas ir izvirzītas likumdošanā, rekomendācijām, kas sniegtas dažādās vadlīnijās, kā arī, ņemot vērā ekspertu vērtējumu ir izstrādāti pasākumi ietekmes uz vidi mazināšanai t.sk., gan attiecībā uz vēja elektrostaciju radīto vides un zemas frekvences troksni, mirgošanas efektu, dabas daudzveidību, Kubalu skolu un citiem aspektiem. Vēja elektrostaciju un saistītās infrastruktūras precizējumi, kā arī ietekmes uz vidi mazinošie pasākumi izstrādāti ar mērķi, lai nodrošinātu to, ka vēja parka būvniecība un ekspluatācija radītu pēc iespējas mazāku ietekmi. Norādām, ka ietekmes uz vidi mazinošie pasākumi paredzētās darbības īstenotājam jāņem vērā vēja parka būvniecības un ekspluatācijas laikā. Informācija par nosacījumiem paredzētās darbības realizācijai un ietekmes uz vidi mazinošiem pasākumiem apkopota IVN Ziņojumā. Ietekmes uz vidi novērtējuma laikā Paredzētās darbības attīstītājs pēc savas iniciatīvas rīkoja arī darba grupas, kurās tika apskatītas tēmas, kas saistītas ar vēja parka plānošanas procesu un ietekmju izvērtējumu. Lai nodrošinātu sabiedrības informētību, informācija par sākotnējo sabiedrisko apspriešanu tika publicēta laikrakstos “Talsu vēstis”, un “Talsu novada ziņas”, Talsu novada pašvaldības un SIA “Estonian, Latvian & Lithuanian Environment” mājaslapā. Kā arī individuālas vēstules tika nosūtītas izpētes teritorijā un tās pierobežā esošo nekustamo īpašumu īpašniekiem. Informācija par iespēju iesaistīties darba grupās tika publicēta Talsu novada pašvaldības un Dundagas pagasta tīmekļa vietnē. Savukārt, informācija par IVN Ziņojuma sabiedrisko apspriešanu tika publicēta laikrakstos “Talsu novada ziņas” un “Talsu vēstis”, Talsu novada pašvaldības, ReTalsi.lv un SIA “Estonian, Latvian & Lithuanian Environment” mājaslapā.

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
		IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.
Fiziskas personas iesniegums (saņemts uz valpene@environment.lv)		
51.	Kā tiek plānots mazināt iecerētā vēja parka potenciālo ietekmi uz vietējiem savvaļas biotopiem un sugām, jo īpaši aizsargājamām?	Ietekmes uz vidi novērtējuma (IVN) procesa ietvaros paredzētās darbības teritoriju ir apsekojuši sertificēti sugu un biotopu eksperti (ekspertu atzinums pievienots IVN ziņojuma 3. pielikumā). Balstoties uz ekspertu sniegto vērtējumu, lai mazinātu ietekmi uz dabas vērtībām IVN procesa ietvaros plānotais vēja parka un saistītās infrastruktūras izvietojums ir ticis vairākkārtīgi precizēts. Norādām, ka IVN laikā balstoties uz ekspertu vērtējumu, ir izstrādāti pasākumi ietekmes uz vidi mazināšanai, kā arī ņemot vērā, ka konkrēts tehniskais risinājums vēja parka izbūvei tiks noteikts būvprojekta izstrādes laikā, ir noteikti papildus piesardzības pasākumi kas ņemami vērā projektējot un izbūvējot plānoto vēja parku. Informācija par šiem pasākumiem apkopota ekspertu atzinumā un IVN ziņojuma 4.4.4. nodaļā. Pēc IVN ziņojuma sabiedriskās apspriešanas, IVN ziņojumā ir vērtēta VES izvietojuma alternatīva, īstenojot ietekmes uz vidi mazinošos pasākumus. Informācija par šo alternatīvu sniegta IVN ziņojuma 6.3. nodaļā. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
52.	Ņemot vērā vēja parka tuvumu videi jutīgām teritorijām, piemēram, ligzdošanas vietām vai migrācijas ceļiem, kādi konkrēti pasākumi tiks īstenoti, lai līdz minimumam samazinātu traucējumus savvaļas dzīvnieku un putnu populācijām?	Balstoties un ekspertu vērtējumu, lai mazinātu ietekmi uz putniem un sikspārņiem ir noteikti ierobežojumi attiecībā uz atsevišķu staciju izvietojumu, proti, tās ir ieteikts atvirzīt no putniem un sikspārņiem nozīmīgām teritorijām. Ņemot vērā iespējamo ietekmi, lai mazinātu sadursmju risku ir rekomendēts apturēt staciju darbību sikspārņu aktivitātei nozīmīgos periodos, uzstādīt detektēšanas kameras, kas nodrošina stacijas automātisku apturēšanu sadursmes riska gadījumā un vēja elektrostacijas torņa apakšējo daļu krāsot kontrastainu. Ekspertu ieskatā, lai mazinātu plānotā vēja parka ietekmi uz putnu sugām, kurām VES radītais troksnis varētu būt traucējošs, ir ieteicams izvēlēties pēc iespējas klusākas VES.

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
		Ziņojuma izstrādātāja ieskatā pasākumi ietekmes mazināšanai būtu nosakāmi arī vēja parka būvniecības procesam. Ņemot vērā to, ka daļu staciju ir plānots izvietot mežaudzēs, teritorijas atmežošanas darbi VES būvniecības vietās un ceļu būvniecības vietās ir veicami no 31. jūlija līdz 1. februārim. Diemžēl precīzi novērtēt plānotā vēja parka ietekmi uz ornitofaunu un sikspārņu populācijām praktiski nav iespējams, tādēļ plānoto vēja parka ietekme uz ornitofaunu un sikspārņiem ir vērtējama arī turpmāk, veicot monitoringu un, ja nepieciešams, ieviešot papildus, IVN ziņojumā nenorādītus pasākumus ietekmes mazināšanai. Attiecībā uz savvaļas dzīvniekiem, analizējot līdz šim veiktos pētījumus, var secināt, ka VES klātbūtne, līdzīgi kā jebkurš cits antropogēns faktors, savvaļas dzīvniekiem ir stresors, kas var tos ietekmēt. Dažādu pētījumu ietvaros, lielākoties, ir konstatēta nozīmīga rezultātu atšķirība starp dažādiem īpatņiem, proti, vieni tiek ietekmēti, citi nē. Tomēr kopumā pētījumi neliecina par būtisku negatīvu ietekmi, kas apdraudētu piemēram, populācijas pastāvēšanu vai ganāmpulku produktivitāti. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*
53.	Vai ir veikta savvaļas dzīvnieku un putnu sugu klātbūtnes un izplatības apzināšana projekta teritorijā?	Ietekmes uz vidi novērtējums veikts atbilstoši VPVB izsniegtās programmas Nr. 5-03/1/2022 prasībām un ņemot vērā Dabas aizsardzības pārvaldes norādījumus. Ietekmes uz vidi novērtējuma procesa ietvaros paredzētās darbības teritoriju ir apsekojis sertificēts ornitologs un sikspārņu eksperts, kā arī ir veikta papildus analīze attiecībā uz putniem nozīmīgām teritorijām. Savvaļas dzīvnieku izplatība nav apzināta. Ekspertu atzinumi pievienoti IVN ziņojuma 4. un 5. pielikumā. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
54.	Vai ir plānotas biotopu atjaunošanas vai uzlabošanas iniciatīvas, lai kompensētu bioloģiskās daudzveidības zudumu būvniecības un ekspluatācijas darbību rezultātā?	Atsevišķas VES un saistītās infrastruktūras izbūves vietas, plānotas potenciālās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (potenciāla NATURA 2000 teritorija) platībā, līdz ar to ir nepieciešams plānot pasākumus, kas uzlabotu aizsargājamu zālāju biotopu aizsardzības stāvokli – zālāju biotopu kvalitātes uzlabošanu vai platību palielināšanu. Vienlaikus ar VES izbūves pasākumiem, veicami aizsargājamo zālāju biotopu stāvokļa uzlabošanas pasākumi un/vai zālāju biotopu atjaunošana platībās, kas tieši piekļaujas aizsargājamu zālāju biotopu platībām un kas vēsturiski bijušas zālāju platības. Pasākumi plānojami un veicami vismaz tik lielā platībā, kādu aizņem plānotie VES izbūves laukumi un pievadceļi. Atbilstoši MK noteikumiem Nr. 889 "Noteikumi par atmežošanas kompensācijas noteikšanas kritērijiem, aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību", ja tiek atmežota zeme, kas Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā reģistrēta kā mežs, valstij maksā kompensāciju. Atbilstoši šo noteikumu 4. punktam atmežošanas izraisīto oglekļa dioksīda piesaistes potenciāla samazināšanos var pilnībā vai daļēji kompensēt, ieaudzējot mežu. Papildus atmežošanas kompensācijas maksai, SIA "Valpene wind" plāno piesaistīt pieredzējušu mežsaimniecības nozares uzņēmumu ar sertificētiem speciālistiem jaunu mežu ieaudzēšanai. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*
Fiziskas personas iesniegums (saņemts uz <u>valpene@environment.lv</u>)		
55.	Ņemot vērā ar vēja turbīnu spārniem saistītās otrreizējās pārstrādes problēmas, lūgums sniegt detalizētu informāciju par plānotajām pārstrādes metodēm un iekārtām. Kā paredzēts rīkoties ar vēja turbīnu nolietotajiem spārniem, kā tie tiks pārstrādāti kalpošanas laika beigās? Ņemot vērā to, ka turbīnu spārni ir izgatavoti no stikla šķiedras ar epoksīdsveķu pārklājumu, kā arī ņemot vērā šo materiālu ilgo sadalīšanās laiku, kādas īpašas metodes vai tehnoloģijas tiks	Saskaņā ar ražotāju aplēsēm lielākā daļa (85 - 95%) no VES būvniecībai izmantotajiem materiāliem ir atkārtoti izmantojami un tikai neliela daļa materiālu, kas tiek izmantoti spārnu ražošanai, šobrīd netiek pārstrādāti, bet tiek sadedzināti speciālās iekārtās, vai apglabāti atkritumu poligonos. VES spārni, kas tiek ražoti no kompozītmateriāliem, šobrīd ir uzskatāmi par materiālu grupu, kuras pārstrādes iespējas šobrīd ir ierobežotas. Tomēr gan VES ražotāji, gan organizācijas, kas saistītas ar vēja enerģētikas nozari, šobrīd aktīvi meklē vienkāršus, lētus un plaši

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	izmantotas, lai nodrošinātu šo materiālu efektīvu un videi nekaitīgu apglabāšanu vai pārstrādi? Vai ir veikta priekšizpēte, lai novērtētu spārnu pārstrādes iniciatīvu ekonomisko un loģistikas dzīvotspēju, tostarp attiecībā uz otrreizēji pārstrādātu materiālu transportēšanu, pārstrādi un pieprasījumu tirgū? Vai tiks veikti proaktīvi pasākumi turbīnu spārnu ekspluatācijas ilguma pagarināšanai, veicot apkopes un atjaunošanu, lai spārni būtu retāk jānomaina? Kā tiks novērsti potenciālie vides riski, kas saistīti ar demontēto turbīnu spārnu apglabāšanu (izgāztuves, sadedzināšana utt.)? Kādi ilgtspējīgas atkritumu apsaimniekošanas risinājumi ir ieplānoti?	izmantojamus risinājumus ar vēja enerģijas nozari saistīto polimēru materiālu atkārtotai izmantošanai. Tā, piemēram, Vestas un Siemens Gamesa kompānijas līdz 2040. gadam ir izvirzījušas mērķi - bezatkritumu VES ražošana. Jāpiemin, ka 2022. gadā VES ražotājs Siemens Gamesa Vācijas piekrastes vēja parkā "Kaskasi" uzstādīja pēc jaunas tehnoloģijas veidotus VES spārnus, kas pēc tās ekspluatācijas beigām ir pilnīgi pārstrādājami un atbilst aprites ekonomikas principiem. Ņemot vērā, ka pieprasījums pēc VES pārstādes ir augošs, Eiropas tirgū sevi ir pieteikuši vairāki uzņēmumi, no kuriem var izcelt uzņēmumu Continuum, kura pirmās pārstrādes rūpnīcas darbu sāks šī gada beigās Dānijā. Uzņēmuma mērķis ir kompozītmateriālus pārstrādāt tādos būvmateriālos, kā fasādes paneļi, vannas istabas flīzes, kompozītmateriālus saturošas durvis un grīdas. Šobrīd ir grūti prognozēt, cik lielu daļu no VES būvniecībai izmantotajiem materiāliem būs iespējams pārstrādāt pēc 25 - 30 gadiem, kad noslēgumam tuvosies VES ekspluatācijas laiks vēja parkā "Valpene", tomēr domājams, ka pārstrādei izmantojamo materiālu daļa pieaugs, palielinoties pārstrādei pieejamo materiālu apjomam tirgū un pilnveidojoties pārstrādes tehnoloģiskajiem risinājumiem. Paredzams, ka VES ekspluatācijas beigās, būvniecībai izmantotie materiāli tiks nodoti pārstrādei specializētiem uzņēmumiem. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
Fiziskas personas iesniegums (saņemts uz valpene@environment.lv)		
56.	**Nav ņemts vērā ietekmes novērtējums uz vērtīgām ainavām un to nozīmēm vietējo iedzīvotāju skatījumā** Izmantotajā metodoloģijā valsts mērogā atzītu ainavu vērtība ir nostādīta augstāk nekā reģionāla un vietējā mērogā atzītas	Ietekmes uz vidi novērtējuma procesā, vērtējot Valpenes vēja parka ietekmi uz ainavu, ir ņemta vērā ietekme uz vērtīgām ainavām un to nozīme vietējo iedzīvotāju skatījumā. Iedzīvotāju viedokļa analizē par ainavu vērtībām bijušajā Dundagas novadā izmantoti šādi materiāli:

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	ainavas vērtības. Virkne pētījumu parāda, ka vietējo iedzīvotāju ainavai piešķirtās vērtības nesakrīt ar vērtībām reģionālā un valsts līmenī. Eiropas ainavu konvencija iezīmē subsidiaritātes principu, pieprasot jautājumus saistībā ar ainavām risināt pēc iespējas tuvākā sasaistē ar sabiedrību, kuru tā ietekmē. Ainava ir dzīves vieta galvenokārt vietējiem iedzīvotājiem. Saskaņā ar Eiropas konvenciju Latvija apņemas atzīt ainavas par cilvēku dzīves vides būtisku daļu, cilvēku kopīgā kultūras un dabas mantojuma daudzveidības izpausmi un identitātes pamatu. Identificēšanās ar vietu bieži vien korelē ar laiku, ko indivīds šajā vieta ir pavadījis, jo emocionālā piesaiste veidojas laika gaitā. "Vadlīnijas vēja elektrostaciju ietekmes uz vidi novērtējumam un rekomendācijas prasībām vēja elektrostaciju būvniecībai" ietvaros ir ieteikts ietekmes uz ainavu novērtējumā izmantot iedzīvotāju jeb jūtīgo teritoriju lietotāju attieksmes un viedokli. Vienīgā atsauce uz iedzīvotāju skatījumā vērtīgām ainavām ir veikta par skatu no Dundagas pils terases uz dīķi un no estrādes uz pili un dīķi, atsaucoties uz maģistra darbu, kurā ir veikta vietēju iedzīvotāju skatījumā ainaviski vērtīgu teritoriju kartēšanā agrākā Dundagas novada teritorijā. Pārējā informācija par iedzīvotāju skatījumā ainaviski vērtīgām teritorijām no šī pētījuma nav ņemta vērā. Vēlos vērst uzmanību uz to, ka šī maģistra darba ietvaros netika apzināts vietējo iedzīvotāju viedoklis attiecībā uz vēja parka ietekmi uz viņiem vērtīgām ainavām. Secināms, ka ainavu novērtējuma ietvaros nav apzinātas vērtīgās ainavas un tam piešķirtās nozīmes vietējo iedzīvotāju skatījumā, līdz ar to ir apšaubāms vai uz šī izvērtējuma pamata var veikt secinājumus par ietekmi uz ainavu novērtējumu saskaņā ar Eiropas ainavu konvenciju.	4. Dundagas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014 - 2030. gadam, kura atbilstoši labam plānošanas procesam pauž sabiedrības viedoklis par pašvaldības teritorijas vērtībām un attīstību. Dokumentā kā ainaviski vērtīgās teritorijas ir norādīta Slīteres nacionālā parka teritorija, Slīteres Zilo kalnu krauja, Kaļķupes ieleja un kā kultūrvēsturiski nozīmīga teritorijas Dundagas viduslaiku pils un parks, Līvu tautas nams un Kubalu (Kubeles) skola. 5. Abajas Māras maģistra darba "Dundagas muižas kultūras mantojuma vērtības sabiedrības, pārvaldības un vietu attīstības kontekstā" (LU ĢZZF, 2013) izstrādāšanas laikā veiktā iedzīvotāju aptaujas dati par vērtīgajiem kultūras mantojuma objektiem, ainavu raksturojošiem elementiem un ainaviski vērtīgajām lauku ainavām. 6. Projekta "Ainavu dārgumi" rezultāti, kur no bijušā Dundagas novada teritorijas ir iekļautas šādas ainavas: • Kubalu skola un tās apkārtne; • Dundagas ciema vēsturiskā centra ainava, ietverot pili; • Skats no Šlīteres bākas uz Līvu krastu; • Kolkas raga ainava. Balstoties uz augstāk minētajiem materiāliem un ņemot vērā arī dabas un kultūras mantojuma koncentrācijas vietas, katrai ainavu telpai ir definēta vērtība (skat. IVN ziņojuma. 4.7.4. tabula). Iedzīvotāju izceltās ainavas vai arī atsevišķu vērtīgu ainavas elementu koncentrācijas vietas ir iekļautas augstas vērtības ainavu telpu grupā. *Veikti precizējumi IVN ziņojuma 4.7. nodaļā.*
57.	**Kultūrvēsturisko ainavas elementu identifikācija vēja parka ietekmes zonā aprobežojas ar valsts nozīmes kultūras pieminekļu identifikāciju. Nav veikta vēsturiskās ainavas telpiskās struktūras analīze.**	Dundagas novada ainavu kultūrvēsturiskā analīzē izmantota šādi materiāli:

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	Saskaņā ar Eiropas padomes vispārējo konvenciju par kultūras mantojuma vērtību sabiedrībai, kultūras mantojums sastāv no uzkrātu resursu kopuma, kas saņemti mantojumā no pagātnes un kas, neatkarīgi no piederības, indivīdu un sabiedrības uztverē tiek uzskatīti par vērtību, pārliecības, zināšanu, tradīciju atspoguļotājiem un paudējiem. Tas ietver arī vidi, kas izveidojusies cilvēku un vietu mijiedarbībā, laikam ejot. Lai saglabātu kultūras mantojuma stabilitāti Latvija apņemas stiprināt atbalstu kultūras mantojuma viendabīguma nodrošināšanai, panākot, lai lēmumi par izmaiņām tiek pieņemti, balstoties uz vispusīgu informāciju un izpratni par iesaistītajām kultūras vērtībām. Neatņemama kultūrvēsturiskās ainavas analīzes sastāvdaļa ir tās elementu identifikācija un apsekošana dabā, attīstības gaitas rekonstrukcija un vēsturisko datu interpretācija konkrētas vietas piemērā. Vēsturiskās ainavas raksturu veidojošās komponentes ir apdzīvojuma struktūra, satiksmes un sakaru tīkli, lauku un tīrumu sistēmas, meži un mežaines, industriālie kompleksi, virszemes ūdeņi, etc. Ne ietekmes uz ainavu atzinumā, ne ietekmes uz kultūrvēsturiskām vērtībām atzinumā šo kultūrainavas elementu identifikācija un analīze nav veikta un tie nav ņemti vērā, veicot ietekmes novērtējumu uz kultūrvēsturisku ainavu. Dundagas muižas sociāli ģeogrāfiskās un telpiskās struktūras ir identificētas analizētas ir bakalaura darbā "Dundagas muižas sociāli ģeogrāfiskās un telpiskās struktūras Kurzemes guberņas laika posmā", taču šis avots nav ticis izmantots veicot abus iepriekš minētos atzinumus. Šī bakalaura darba ietvaros ir analizētas gan vēsturiskā apdzīvojuma un ceļu struktūra, gan Dundagas muižas pēctecības šodienas ainavā, kas padziļināti ir pētīta maģistra darbā "Dundagas muižas kultūras mantojuma vērtības sabiedrības, pārvaldības un vietu attīstības kontekstā. Vēlos norādīt, ka maģistra darba pētījuma ietvaros secināts, ka no 127 saimniecībām, kas pastāvēja Dundagas muižā 2007.gadā bija	• Abajas M. maģistra darbs "Dundagas muižas kultūras mantojuma vērtības sabiedrības, pārvaldības un vietu attīstības kontekstā" (LU ĢZZF, 2013); • Abajas M. bakalaura darbs "Dundagas muižas sociāli ģeogrāfiskās un telpiskās struktūras Kurzemes guberņas laika posmā" (LU ĢZZF, 2011). • Latvijas vēsturiskās kartes; • Latvijas meliorācijas kadastra dati; • Dundagas novada kultūrvēsturiskie pieminekļi un to koncentrācijas vietas; • Teritorijas apsekošana dabā. Balstoties uz augstāk minētajiem materiāliem, veikta ainavu telpu kultūrvēsturiskās kvalitātes novērtēšana, kas aprakstīta ainavu telpu aprakstos un 4.7.4. tabulā kolonnā kvalitāte (skat. IVN ziņojuma. 4.7.4. tabulu). Ietekmes uz vidi novērtējuma procesā, vērtējot ietekmi uz ainavām uzsvērts, ka vēja parka ietekme būs ļoti augsta. *Veikti precizējumi IVN ziņojuma 4.7. nodaļā.*

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	saglabājušās ne vairāk kā 38 saimniecības. Vēja parks vizuāli ietekmēs visas Dundagas pacēlumā saglabājušās vecsaimniecību grupas ar to pieguļošajām zemēm, kuru zemes lietojums lauksaimniecībā ir saglabājies no muižas laikiem. It īpašu uzmanību vēlos vērst uz to, ka izveidojot Valpenes vēja parku tā pašreiz plānotajā novietojumā tiks ietekmētas pilnīgi visas Dundagas pacēlumā identificētās kultūrvēsturiski vai iedzīvotāju skatījumā vērtīgās ainavas, kas ir identificētas pētījuma ietvaros par Dundagas muižas kultūras mantojuma vērtībām sabiedrības, pārvaldības un vietu attīstības kontekstā. Tās ietver: • Kubalu skolu-muzeja ainavu, kas atrodas ļoti augstas vizuālās ietekmes zonā • Agrākās Dundagas novada teritorijas robežās esošo ceļa posmu no Talsiem uz Dundagu, kas novērtēts kā ainaviski vērtīgs ceļa posms un atrodas augstas vizuālās ietekmes zonā • Kārļmuižu, kas atrodas vidējas un augstas ietekmes zonā • Ainavu ap Dundagas pili, kas atrodas vidējas ietekmes zonā • Ainavu ap Puiškalnu, kas atrodas vidējas ietekmes zonā • Ainavu ap Pāces ezeru, kas atrodas vidējas ietekmes zonā • Vecmuižas un Jaundundagas ainavu, kas atrodas vidējas ietekmes zonā Lai varētu veikt ietekmes novērtējumu uz kultūrvēsturiskām ainavām, vispirms tās ir jāidentificē, balstoties uz zinātniski pamatotu pieeju un vispusīgu tās elementu analīzi. Tikai tad, kad ir identificētas kultūrvēsturiski vērtīgās ainavas, var veikt ietekmes novērtējumu uz tām. Kultūrvēsturiskas vērtīgas ainavas pēc savas definīcijas neaprobežojas ar teritoriju ap valsts nozīmes pieminekļiem. Ainavu vēsturiskās un kultūras dimensijas ignorēšana padara vides plānošanu neilgtspējīgu, kas ilgtermiņā negatīvi ietekmēs gan vidi, gan sabiedrību.	

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
58.	**Kubalu skolas-muzeja ainavas, kurai ir ļoti augsts vizuālais jutīgums, atrašanās ļoti augstas vizuālās ietekmes zonā** Nav pieļaujama kultūrvēsturiski vērtīgas ainavas, kurai ir ļoti augsts ainavas jutīgums, atrašanās ļoti augstas vizuālās ietekmes zonā. Saskaņā ar ietekmi uz ainavu novērtējumu, ļoti augstas vizuālās ietekmes un saskatāmības zonā atkarībā no reljefa un meža apauguma iekļaujas ainavas līdz 2,4 km attālumā no vēja ģeneratoru konstrukcijām. **Ietekmē uz ainavu atzinumā konstatēts, ka Kubalu skola – muzeja apkārtnes ainava, kurai piemīt augsta kultūrvēsturiskā vērtība un atrodas sevišķi jūtīgā zonā, tā atrodas ļoti augstas ietekmes zonā.** Ainavu raksturs šajā zonā tiek būtiski mainīts un ainavā virs koku vainagiem dominē vēja elektrostaciju konstrukcijas. Tās tiek uztvertas kā liela mēroga objekti, un rotora lāpstiņu kustība ir labi redzama. Tuvākā ainava vērtējama kā pilnīgi pārveidota. Nav izprotams, kādēļ ietekmes uz ainavu novērtējumā sniegtais priekšlikums atteikties no WP25 un WP30 elektrostaciju izbūves ir formulēts kā rekomendējošs, nevis kā obligāti izpildāms nosacījums, kā arī kāpēc nav pieprasīts atteikties arī no WP23 un WP21 elektrostaciju izbūves. Kubalu skola-muzejs ir valsts nozīmes kultūras piemineklis – vēsturisku notikumu vieta. Tas ir senākais līdz mūsdienām saglabājies guļbūves konstrukcijā veidotais skolas nams Latvijā. Šajā skolā ir mācījies Krišjānis Barons un Fricis Dravnieks, par skolotāju strādājis Ernests Dinsbergs. Vēlos vērst arī uzmanību uz to, ka Kužnieku kapiem cieša sasaiste ar Kubalu skolu un tā ir uztverama, kā Kubalu skolas kultūrainavas būtiska sastāvdaļa. Kužnieku kapi ir Ernesta Dinsberga, Friča Dravnieka un Sofijas Dravnieces kapu vieta. Visām šīm personībām ir bijusi būtiska saikne ar Kubalu skolu.	WP25 un WP30 vēja elektrostacijas atrodas vistuvāk Kubalu skolai un līdz ar to no ikdienas skatu punktiem skolas apkārtnes ainavā būs labi saskatāmi vēja elektrostaciju spārni un ģeneratori. Minētās vēja elektrostacijas skatu līnijās no Talsu – Dundagas autoceļa izjauc arī kopējo parka ritmu. Līdz ar to ir priekšlikums atteikties no minēto elektrostaciju izbūves. Ietekmes uz vidi novērtējuma procesā netika izteikts priekšlikums atteikties no WP23 un WP21 elektrostaciju izbūves, jo atsakoties no minētajām elektrostacijām tiktu izjaukts staciju izvietojuma ritms, kas no ainava dizaina viedokļa vērtējums negatīvi. Atsauce: Guidelines for Landscape and Visual Impact Assessment, Third edition, 2013, pieejams: https://www.torbay.gov.uk/media/15326/68-guidelinesforlandscapeandvisualimpactassessment-_3rd-edition_2013.pdf. Viedokli par sagatavoto ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu ir sniegusi arī Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde. Pārvalde norāda, ka, izvērtējot sagatavotā IVN ziņojuma materiālus konstatēts, ka tajā pievērsta īpaša uzmanība kultūrvēsturiskajam mantojumam un tā saglabāšanai kopumā. Pārvalde sniedz pozitīvu viedokli par IVN ziņojumu "Vēja elektrostaciju parka "Valpene" būvniecība Talsu novada Dundagas un Īves pagastos". Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde vēstule pievienota IVN ziņojuma 11. pielikumā. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	Talsu novada Dundagas pagasta pašvaldības Kubalu skolas-muzeja misija ir uzturēt un saglabāt Kubalu skolas ēku un tai piegulošo teritoriju atbilstoši tās vēsturiskajai nozīmei un lietojumam. Skolas sētas ainava, kas paveras no un uz Kubalu skolas sētu ir viena no neatņemamām šī pieminekļa vērtībām. Viens no Kubalu skolas- muzeja uzdevumiem saskaņā ar tā nolikumu ir uzturēt skolas sētu un apsaimniekot pašvaldības īpašumā esošo Kubalu skolas zemi, ievērojot tās stāvokli 19.gadsimta beigās un balstoties uz senākajām liecībām par to. Vēja elektrostaciju novietojums ir jāpārplāno tā, lai tas neatrastos tuvāk par 2.4km no Kubalu skolas zemes. **Ja tiek pieļauta kultūrvēsturiski vērtīgas ainavas, kurai ir ļoti augsts ainavas jutīgums, atrašanās ļoti augstas vizuālās ietekmes zonā, tad ar to tiek skaidri signalizēts, ka neviena ainava nav pasargāšanas vērta, proti kultūrainavas vērtība pēc tās būtības tiek ignorēta. Tiek klaji ignorēts ainavu kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanas princips.** Var diskutēt par vidēju ietekmi uz vidējas jūtības ainavu, bet nav par ļoti augstu ietekmi uz ļoti augstas jutīguma ainavu! Ja tiks veikta elektrostaciju izbūve saskaņā ar šobrīd plānoto elektrostaciju izvietojumu šī augstas vērtības kultūrainava tiks iznīcināta, proti tiks atņemta iespēja šīm un nākamajām paaudzēm piedzīvot šo valsts nozīmes kultūras pieminekli tā vēsturiskajā ainavā. Ļoti reti ir tie piemēri Latvijā, kur tik sena koka guļbūve ir saglabājusies tās autentiskajā vidē. Šobrīd tuvāk par 2.4 km Kubalu skolas zemei atrodas četras vēja elektrostacijas: WP30, WP25, WP23 un WP21.	
59.	**Latvijas mežu ainavas ir iekļautas Kultūras kanonā** Ietekmes uz ainavu atzinumā izteiktais apgalvojums, ka Dundagas apkārtnes ainavas nav iekļautas Latvijas Kultūras kanonā ir aplams. Spēkā esošā Dundagas pagasta teritorijas plānojumā no 2009.gada "Valpene" vēja elektrostaciju parka attīstības teritorija iekļaujas "mežu teritorijā". Latvijas mežu ainavas ir iekļautas Latvijas Kultūras kanonā.	*Veikti precizējumi IVN ziņojuma 4.7. nodaļā.*
60.	**Pasākumi ietekmes samazināšanai**	Ietekmes uz ainavu ir ņemts vērā arī koku vainagu stāvoklis dažādās veģetācijas sezonās. Ņemot vērā, ka plānotā vēja parka apkārtnē

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	Ietekmes uz kultūrvēsturiskām vērtībām atzinumā teikts, ka "plānotā vēja parka apkārtnē esošo kultūras pieminekļu ainavas un skatu punktu korekcijai nepieciešamības gadījumā iespējams veidot koku stādījumus, izvietot dekoratīvus vides objektus u.c., lai aizsegtu skatu uz vēja elektrostaciju stāviem. Tas varētu būt aktuāli attiecībā uz vēja parka ziemeļu daļas ģeneratoriem, lai koriģētu ainavu Dundagas virzienā, kā arī virzienā uz Kubeles skolas kultūrvēsturisko vietu." Līdzīgs ieteikums ietekmes samazināšanai ir sniegts ietekmes uz ainavu novērtējumā: "Mežu apsaimniekošanā un ceļu malās, kur paredzēta veikt mežu izciršanu elektrostaciju konstrukciju transportēšanas un uzstādīšanas vietās, lai samazinātu vēju elektrostaciju konstrukciju tiešo ietekmi uz skatu tuvplāniem, ieteicams ir veikt cirsmu mākslīgu atjaunošanu" Tāpat arī minēts, ka vēja parka turbīnu plānotā izbūvē meža masīvā samazina to saskatāmību Valpenes mežāru ainavu telpā. Vai veicot šos secinājumus un ieteikumus ir ņemts vērā bezlapu koku periods, koku augšanas ātrums un fakts, ka maksimālais elektrostacijas masta augstums ir nesamērojams ar koku augstumu? Vai ir ņemts vērā, ka vēja elektrostaciju uzturēšanai būs jāsaglabā vismaz daļa no izcirstā meža bez apauguma, lai vajadzības gadījumā varētu veikt lielgabarīta detaļu nomaiņu? Īpaši lielie vēja parki, kuros ir vairāk nekā 15 vēja elektrostacijas, radikāli pārveido ainavu telpas raksturīgās iezīmes un būtiski ietekmē ainavas raksturu. Ir apšaubāma koku stādījumu efektivitāte ietekmes samazināšanai. Kādā veidā ir plānots ar koku stādījumiem aizsegt vēja elektrostacijas, kuru augstums potenciāli 10 reizes pārsniegs pieauguša koka augstumu? Iespējamais maksimālais elektrostacijas masta augstums, uz kura balstoties ir veikts ietekmes uz vidi novērtējums, ir 250 m (masta augstums 166 m, rotora diametrs 170 m), savukārt pieaugušu koku augstums visbiežāk variē robežās no 20 līdz 25 metriem. Turklāt	dominē skujkoku audzes, veģetācijas sezona neietekmē vēja elektrostaciju saskatāmību. Proporcionāli attālinoties no vēja parka vizuāli samazinās arī turbīnu augstums. Līdz ar to vidējas ietekmes zonā, veidojot speciālus apstādījumus skatu līnijās uz vēja parku pie apdzīvotām vietām, ir iespējams mazināt vēja parku saskatāmību. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	jāņem vērā, ka koki aug lēni un to spēja aizsegt vēja elektrostacijas vēl vairāk samazināsies bezlapu periodā.	
61.	Ietekmi uz ainavu novērtējumā izmantotie parametri ietekmes zonu izdalīšanai nav piemērojami vēja elektrostaciju izbūvei, kuru jauda ievērojami pārsniedz 2MW. Lai gan ietekmes uz ainavu autors atzinumā raksta, ka ietekmes modelēšanā izmantots iespējamais staciju maksimālais augstums, tas ir masta augstums 166m, rotora diametrs 170m un kopējais staciju augstums 250m, izdalītie attālumi ietekmes zonām neatbilst šiem parametriem. Atzinumā vidējas un ļoti augstas ietekmes zona izdalīta balstoties uz šādiem attālumiem no vēja elektrostacijām: • Modelētā iespējamā vidējās vizuālās saskatāmības vai ietekmes zona sniedzas līdz pat 14 km attālumam no vēja parka robežas. • Ļoti augstas vizuālās ietekmes un saskatāmības zonā atkarībā no reljefa un meža apauguma iekļaujas ainavas līdz 2,4 km attālumā no vēja ģeneratoru konstrukcijām. Saskaņā ar zinātniskiem pētījumiem, VES, kuru augstums ir 250 m, ļoti augstas ietekmes zona, proti zona, kur vēja elektrostacija būtiski izmaina ainavas raksturu un ir dominējošs elements ir virs 8 km, nevis 2,4 km. Attālums uz kā balstoties ir noteikta ietekme uz ainavu šajā atzinumā, ir veikts elektrostacijai, kuras augstums ir zem 100 m, kas neatbilst plānotajam VES augstumam. Līdz ar to ainavu arhitekta atzinuma veiktais ietekmi uz ainavu novērtējums pašreizējā tā redakcijā kategoriski nav pieņemams.	Kā tas norādīts IVN ziņojumā, vēja parka vizuālās ietekmes zonu karte sagatavota, balstoties uz pētījumu, par redzamo izmaiņu pakāpēm (Degree of Visible change - DVC). Pētījums pieejams šeit: https://gispoint.de/fileadmin/user_upload/paper_gis_open/DLA_2022/537724062.pdf Lai novērtētu vēja parka vizuālo ietekmi atbilstoši šim pētījumam, izmantojot ĢIS (ģeogrāfiskās informācijas sistēmas programma ArcGisPro) un ņemot vērā informāciju par apkārtnes reljefu, mežu teritorijām, VES novietojumu un kopējo augstumu, proti - 250 m (masta augstums 166 m, rotora diametrs 170 m), tika noteikts, kādā vertikālā un horizontālā leņķī VES būs redzamas no konkrēta punkta. Iegūtie rezultāti attiecībā uz vertikālo un horizontālo leņķi klasificēti atbilstoši pētījumam, iegūstot ļoti zemas, zemas, vidējas, augstas un ļoti augstas ietekmes zonu. IVN ziņojuma 4.7.9. attēlā ir atspoguļota kartē kurā attēlota kopējā (vertikālā un horizontālā) ietekme. Norādām, ka vizuālās ietekmes zonas nav noteiktas, balstoties uz kādu konkrētu attālumu un stacijas augstumu, bet noteiktas izmantojot modelēšanas rezultātus par to, kādā leņķī stacijas būs redzamas no konkrēta punkta. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
Fiziskas personas iesniegums (saņemts VPVB)		
62.	Izskatot publicētos dokumentus par ietekmes uz vidi novērtējuma zinojuma redakciju sabiedriskai apspriešanai vēja parka "Valpene" būvniecībai Talsu novada Dundagas un Īves pagastos vēlos	Jautājumi par sakaru kvalitātes nodrošināšanu nav tiešā veidā saistīti ar ietekmi uz vidi, līdz ņemot vērā, ka vēja parka būvniecība potenciāli var ietekmēt sakaru apraides kvalitāti, IVN ziņojumā ir sniegts vispārīgs apraksts par esošo situāciju un potenciālo ietekmi. Ja pēc vēja parka

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	norādīt, ka sadaļā 4.14. "Sakaru sistēmas" ir minēts sekojošais (skatīt izgriezumu zemāk). veida objekts ir identificēts LMT bāzes stacija, kura atrodas Tiņģerē, vairāk kā 5 km attālumā no tuvāko VES būvniecības vietas. Ņemot vērā to, ka mobilo sakaru torņi ir izvietoti ārpus plānotā vēja parka teritorijas un vēja parkā neatradīsies dzīvojamās apbūves vai publiskās apbūves teritorijas, paredzams, ka plānotā vēja parka ietekme uz mobilo sakaru izmantotājiem būs nenozīmīga. Tas nesakrīt ar sakaru tīklu operatoru LMT, BITE un TELE2 tīmekļa vietnēs publiski pieejamo informāciju, proti vizuālajiem materiāliem par pārklājumu šajā teritorijā. Vēja paraka "Valpene" izbūves teritorijā pārsvarā atrodas viensētas. Vēja parka izveides ietekme uz mobiliem sakariem šīm viensētām laikam nav vērtēta. Turklāt daļā vēja parka "Valpene" teritorijas un tā ietekmes teritorijā mobilo sakaru operatori nenodrošina 3G, 4G un 5G sakaru tīklu pārklājumu vai arī tas ir mainīgs, līdz ar to apgalvojums par to, ka lielā daļā teritorijas šobrīd augstā kvalitātē tiek nodrošināts gan 3G, gan 4G mobilais internets ir tikai daļēji patiesa, jo nav izvērtēts vai viensētās, kur mobilo sakaru un mobilā interneta pārklājums ir nestabils vai minimāls, šis pārklājums pilnība netiks likvidēts (skatīt izgriezumu zemāk). Kā arī nav norādīts kādi pasākumi tiks veikti, lai novērstu radītos traucējumus. Mobilo sakaru, tajā skaitā mobilā interneta pārraides, kvalitāti VES būtiski varētu ietekmēt teritorijās, kurās ir zema sakaru kvalitāte. Aplūkojot Latvijas lielāko mobilo sakaru pakalpojumu operatoru – LMT, Tele2, Bite, publicēto informāciju par sakaru kvalitāti paredzētās darbības teritorijas apkārtnē, redzams, ka lielā daļā teritorijas šobrīd augstā kvalitātē tiek nodrošināts gan 3G, gan 4G mobilais internets, sakaru pieejamību nodrošinot no vairākiem paredzētās darbības teritorijas apkārtnē izbūvētiem raidītājiem. Nozīmīgs aspekts, kas jāņem vērā, vērtējot Saskaņā ar 2014. gada tīmekla vietnē https://wwsciencedirect.com publicēto pētījumu "Impact analaysis of wind farms on telecommunication services I.Angulo, D.De la Vega, I. Cascon, J. Canizo, Y.Wu, D.Guerra, P.Angueira" vēja parka ietekme būs novērojama mobilā sakaru, mobilā interneta un citu radiofrekvenču signālu pārklājumos.	izbūves tiek konstatēta sakaru un apraides signālu kvalitātes pavājināšanās, kas saistīta ar VES darbību, tad nepieciešams īstenot pasākumus signāla kvalitātes uzlabošanai, kuru tehniskie risinājumi nosakāmi katrā konkrētā gadījumā individuāli. Norādām, ka ietekmes uz vidi novērtējums sagatavots, balstoties uz Vides pārraudzības valsts biroja izsniegto programmu Nr. 5-03/1/2022, nevis Vadlīnijām ietekmes uz vidi <u>sākotnēja</u> izvērtējuma veikšanai vēja elektrostaciju būvniecības radīto ietekmju uz vidi izvērtēšanai. Ietekmes uz vidi novērtējuma procesa ietvaros konsultācijas ar institūcijām veiktas atbilstoši programmas prasībām. Norādām, ka jebkura institūcija vai fiziska persona ir tiesīga iesaistīties ietekmes uz vidi novērtējuma sabiedriskajā apspriešanā, t. sk., arī VAS "Elektroniskie sakari". Sabiedriskās apspriešanas laikā komentāri/jautājumi no VAS "Elektroniskie sakari" nav saņemti. <u>*IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*</u>

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	Vēlos vērst uzmanību uz to, ka atbilstoši tīmekļa vietnē https://vvd.gov.lv publicētajām vadlīnijām "Vadlīnijas ietekmes uz vidi sākotnēja izvērtējuma veikšanai vēja elektrostaciju būvniecības radīto ietekmju uz vidi izvērtēšanai" veicot vēja parka plānošanu ietekmes uz vidi novērtējumā ir ieteicams konsultēties ar VAS "Elektroniskie sakari". Ietekmes uz vidi novērtējumā es neredzu rakstisku viedokli no VAS "Elektroniskie sakari".	
	Fiziskas personas iesniegums (saņemts VPVB)	
63.	Latvijas augu un dzīvnieku aizsardzību regulē dažādi likumi un noteikumi, un jebkāda apzināta ietekmēšana un iznīcināšana, vai to biotopu bojāšana ir aizliegta un sodāma. Aizsardzības pasākumi ietver arī konkrētu aizsardzības un atjaunošanas programmu izstrādi un īstenošanu, it sevišķi, ja šim vēja parkam tiek projektēti tuvumā vēl divi, bet pavisam netālu ir Latvijas mēroga aizsargājamas objekts – Slīteres Nacionālais Parks. Nocērtot mežu un atmežojot meža teritoriju, izbūvējot ainavai ļoti traucējošas milzu turbīnas 250 m augstumā, kam nav dabisko šķēršļu redzamības mazināšanai, veidojot nesamērīgi neproporcionālu ceļu infrastruktūru, kā arī būvējot VES pamatņu izveidei nepieciešamo, apmēram 1ha tehnisko laukumu katrai turbīnai, tiks ietekmēta meža dzīvotspēja un skābekļa ražošana, mainīsies gruntsūdeņu līmenis, tā apdraudot aizsargājamās augu sugas un dzīvo būtņu tik nepieciešamo resursu dzīvības nodrošināšanai. Vides Pārraudzības Valsts Birojs (VPVB) nedrīkst pieļaut apstākļus, kas pasliktinātu dabiskas vides apstākļus atļaujot vēja parku būvniecību mežu un lauksaimniecības zemju apvidū, ļoti jūtīgā ekosistēmā, iejaucoties ar tik lielu ietekmi uz visu dzīvo pasauli. Ņemot vērā, ka nav iesniegti un pieejami precīzi iekārtu tehniskie dati un netiek izvērtēta kopējā Kurzemes reģionā projektēto vēja parku ietekme uz vidi, cilvēku veselību un nākotnes attīstību,	Norādām, ka ietekmes uz vidi novērtējums tiek veikts ar mērķi, lai novērtētu paredzētās darbības īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi un izstrādātu priekšlikumus nelabvēlīgas ietekmes novēršanai vai samazināšanai vai aizliegtu paredzētās darbības uzsākšanu normatīvajos aktos noteikto prasību pārkāpumu gadījumos. Ņemot vērā, ka vēja parka būvniecība viennozīmīgi atstās ietekmi uz vidi, ietekmes uz vidi novērtējumā piesaistot dažādu jomu ekspertus, ņemot vērā Latvijas un citu valstu likumdošanu, kā dažādās vadlīnijās rekomendēto ir noteikti limitējošie faktori parka būvniecībai un izstrādāti pasākumi ietekmes uz vidi mazināšanai. Informācija par limitējošiem faktoriem un pasākumiem ietekmes uz vidi mazināšanai, ir apkopoti IVN ziņojuma 6. nodaļā. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	lūdzu dot uzdevumus attiecīgiem iesaistīto jomu neatkarīgiem ekspertiem, lai veiktu padziļinātu ekspertīzi un sniegtu pilnvērtīgu vērtējumu vēja parka "Valpene" projekta izstrādei Talsu novada Dundagas un Īves pagastos.	
Fiziskas personas iesniegums (saņemts VPVB)		
64.	Uzrādīt dokumentālus apliecinājums, ka vismaz 50% no SIA "Valpene wind" projekta realizācijā iesaistīto personu (investori, vadošais personāls, projektētāji, inženieri, būvnieki, montieri u.c. darbinieki) kā pastāvīgo dzīves vietu deklarē Talsu novadu un viņiem ikdienā būs unikāla iespēja izbaudīt tiešu vēja parka "Valpne" ietekmi uz apkārtējo dabu, apkārtni, sevi un savām ģimenēm. Uzrādīt rakstisku brīvas gribas piekrišanas apliecinājumu vēja elektrostacijas parka "Valpene" izbūvei no 34895 uz 01.01.2023. reģistrētajiem Talsu novada iedzīvotājiem.	Komentāri neattiecas uz ietekmes uz vidi novērtējumu. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*
Divu fizisku personu iesniegums (saņemts VPVB)		
65.	SIA ''Valpene wind'' pārstāvis apspriedes dalībniekus informēja par paredzēto darbību- projekta būtību, skarto pagastu teritoriju, veiktajiem izpētes darbiem un to rezultātiem, Vides pārraudzības valsts biroja izsniegto Programmu Nr.5-03/1/2022 ietekmes uz vidi novērtējumam vēja parka "Valpene" būvniecībai. Saskaņā ar minēto programmu, SIA ''Valpene wind'', kā darbības ierosinātājam, bija jāveic arī paredzēto Vēja elektrostaciju staciju (turpmāk - VES) izbūves un darbības ietekmes uz vidi un cilvēku veselību novērtējums. Vēja parka ''Valpene'' būvniecības ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu izstrādāja un prezentēja SIA '' Estonian, Latvian & Lithuanian Environment" (turpmāk – ELLE). Iepazīstoties ar Vēja parka "Valpene'' būvniecības un ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu uzskatām, ka izpēte par VES būvniecības un paredzēto darbību ietekmes uz cilvēku veselību izvērtējums ir nepilnīgs, neobjektīvs un nepamatots paredzēto	Norādām, ka ietekmes uz vidi novērtējums sagatavots, balstoties uz Vides pārraudzības valsts biroja izsniegtajā programmā Nr. 5-03/1/2022 noteiktajām prasībām. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	VES apjomam un jaudai. Nav veikta reāla ietekmes izpēte uz cilvēku veselību.	
66.	Sabiedriskajai apspriešanai prezentētajā projektā norādīts, ka Talsu novada Dundagas un Īves pagastu meža teritorijā un arī lauksaimniecībā izmantojamā zemes teritorijā paredz uzbūvēt vēja parku ar 37 vēja turbīnām augstumā 250 m ar kopējo jaudu 222 MW, ja katras vēja stacijas jauda ir 6 MW. Latvijas Republikas Satversmes 115. pants nosaka, ka valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu. Gandrīz visu projekta izvēlēto teritoriju ieskauj lauku viensētas ar kuplām ģimenēm, kurās aug mazi bērni. Tuvu atrodas arī Dundagas pagasta centrs ar 13. gs pili, kura ir lielākā Ziemeļkurzemē. Tātad VES esamība Dundagas un Īves pagastos tieši ietekmēs ne tikai šeit dzīvojošos un strādājošos iedzīvotājus, bet arī viesus un tūristus. Dundaga ir tūristu iecienīta, tāpēc būtu svarīgi veikt konstruktīvu uz pētījumiem balstītu ietekmes uz cilvēku veselību novērtējumu, taču projektā nav iespējams pārliecināties par sniegtās informācijas izcelsmes avotu, jo tekstā nav norādītas atsauces uz pētījumu, kas apstiprinātu izteikto apgalvojumu, ka nav konstatēta negatīva ietekme uz cilvēku veselību. Nav veikta cilvēku ilgtspējas – veselības izpēte.	Norādām, ka ietekmes uz vidi novērtējums tiek veikts ar mērķi, lai novērtētu paredzētās darbības īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi un izstrādātu priekšlikumus nelabvēlīgas ietekmes novēršanai vai samazināšanai vai aizliegtu paredzētās darbības uzsākšanu normatīvajos aktos noteikto prasību pārkāpumu gadījumos. Ņemot vērā, ka vēja parka būvniecība viennozīmīgi atstās ietekmi uz vidi, ietekmes uz vidi novērtējumā piesaistot dažādu jomu ekspertus, ņemot vērā Latvijas un citu valstu likumdošanu, kā dažādās vadlīnijās rekomendēto, ir noteikti limitējošie faktori parka būvniecībai un izstrādāti pasākumi ietekmes uz vidi mazināšanai. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*
67.	Pēc 2022.gada 26.maija MK rīkojuma Nr.359 Sabiedrības veselības pamatnostādņu 2021. – 2027. g. sekojošiem punktiem: [270.] Attiecībā uz vides troksni sabiedrības veselības aizsardzības kontekstā, aktuāla problēma ir troksnis, kas rodas iekārtu (piem., ventilācijas, saldēšanas iekārtu, kompresoru, liftu) darbības rezultātā. Troksnis ir otrais nozīmīgākais vides veselības riska faktors, kas ES ir cēlonis 12000 priekšlaicīgas nāves gadījumiem un 48000 no jauna diagnosticētiem išēmiskās sirds slimības gadījumiem gadā;	Vides trokšņa rādītājus, to piemērošanas kārtību un novērtēšanas metodes nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr. 16 „Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība”. Latvijā nav normatīvo aktu, kas noteiktu specifiskus robežlielumus un novērtēšanas kārtību zemas frekvences troksnim, kas būtu izmantojama, lai identificētu pietiekami drošu attālumu no dzīvojamām ēkām, kādā būtu pieļaujama VES izvietošana, neradot kaitējumu sabiedrības veselībai, tādēļ IVN procesa ietvaros tika aplūkota citu valstu pieredze šajā jomā. Aplūkojot citu Eiropas valstu pieredzi, tika konstatēts, ka specifiski robežlielumi VES radītam zemas frekvences

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	[271.] Attiecībā uz satiksmes radīto troksni, kā arī uz sabiedrisko kārtību un uz atsevišķu trokšņa avotu pārvaldību (motosporta un autosporta trases, šaušanas sporta bāzes) nepieciešama vides trokšņa normatīvā regulējuma pilnveidošana; [274.] Latvijas sabiedrībai un speciālistiem nav pieejama pietiekamā apjomā objektīva un sistemātiska informācija par Latvijas aktuālāko vides veselības riska faktoru iespējamo ietekmi uz sabiedrības veselību. Normatīvo aktu neesamība neatbrīvo no atbildības pret sabiedrību, kas tiks pakļauta pastāvīgai VES trokšņa, infraskaņas un ultraskaņas ietekmei.	troksnim iekštelpās ir noteikti tikai Dānijā (2015. gada 21. decembra Vides un Pārtikas ministrijas rīkojums Nr. 1736), kur noteikta gan zemas frekvences skaņas novērtēšanas kārtība, gan robežlielums, kas saistošs visiem vēja parku attīstītājiem. Trokšņa novērtējums IVN procesa ietvaros veikts pamatojoties uz augstāk minēto. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*
68.	IVN ziņojumā nav apskatīts sagaidāmais trokšņu līmenis būvniecības laikā, ņemot vērā iespējamo vērienīgo darbu apjomu (250 m augstas 37 vēju turbīnas) – pāļu urbšana, betona piegāde, mobilā celtņa darbība, turbīnu komponenšu piegāde (vēja turbīnu spārnu piegāde nakts laikā, kura minēta IVN ziņojumā 4.1.4. VES piegāde un uzstādīšana) un citi būvniecības trokšņi. Šo trokšņu ietekme uz apkārtējo vidi - putnu riesta un ligzdošanas laikā vispār nav vērtēta. Nav vērtēts šo trokšņu līmenis tuvumā esošajās dzīvojamās mājās. IVN ziņojuma 4.6.3. 136.lpp. norādīts, ka ir pētījumi, kas norāda, ka VES klātbūtne kopumā rada nozīmīgu traucējumu ornitofaunai, tātad arī iedzīvotājiem. Putni un dzīvnieki var vieglāk pārvietoties meklēt citu dzīvesvietu, bet ko darīt vietējam iedzīvotājam?	Vēja parka "Valpene" būvniecību paredzēts pabeigt divu gadu laikā. Ņemot vērā, ka parka būvniecību paredzēts veikt pakāpeniski pa etapiem, troksnis, kas saistīts ar vēja elektrostaciju parka būvniecības procesiem, raksturojams kā nepastāvīgs. Atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr. 16 „Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība" 2.8. punktam uz būvdarbiem, kas saskaņoti ar vietējo pašvaldību, netiek attiecināti noteikumos noteiktie vides trokšņa robežlielumi. Ņemot vērā, ka būvdarbu veikšanas laikā radītais troksnis Latvijā netiek limitēts, kā arī lielo nenoteiktību, kas saistīta ar plānoto darbu veikšanu, būvniecības apjomiem un iesaistīto trokšņa avotu radītajām emisijām un raksturu, būvniecības laikā radītais vides troksnis ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā kvantitatīvi netiek vērtēts, tomēr tiek sniega provizoriska aplēse par trokšņa avotiem vai procesiem un iespējamo to radīto ietekmi (skat. IVN ziņojuma 4.1.4. nodaļu). Attiecībā uz ornitofaunu, Ziņojuma izstrādātāja ieskatā vēja parka būvniecības procesam ir nosakāmi pasākumi ietekmes mazināšanai. Proti, ņemot vērā to, ka daļu staciju ir plānots izvietot mežaudzēs, teritorijas atmežošanas darbi VES būvniecības vietās un ceļu būvniecības vietās ir veicami no 31. jūlija līdz 1. februārim (skat. IVN ziņojuma 4.6.4. nodaļu un 6.2.2. tabulu).

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
		IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.
69.	Pie ievaddatiem – nav norādīts, kādi vides apstākļi ievērtēti – temperatūra, gaisa mitrums, kāds ir pieņemtais zemes faktors "G" (zemes skaņas absorbcijas koeficients); vai ir ievērtēta valdošo vēju ietekme (IVN ziņojuma 2.3.3. attēls) uz skaņas izplatību; vai ir apskatīta vēja turbīnu radīto skaņu iespējamā interference; un modelēšanas rezultātu izvērtējums – trokšņu līmenis dažādām frekvencēm, dažādiem vēja virzieniem – tabulu un/vai diagrammu veidā katrai ietekmes zonā esošai apdzīvotai vietai? E.1. un E.2. pielikumi nav atverami?	Kļūdas pēc E.1. pielikumā vides trokšņa aprēķina ievades dati netika pievienoti. Lai novērtētu nelabvēlīgāko situāciju aprēķinos pieņemts, ka trokšņa izplatībai tiek nodrošināti 100% labvēlīgi apstākļi. Aprēķini veikti atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr. 16 „Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība", informācija par aprēķināto augstāko trokšņa līmeni apkopota tabulas veidā (skat. IVN ziņojuma 4.1.9. tabulu). *IVN ziņojums papildināts ar E.1. pielikumu.* *E.2. pielikumā pievienoti .pdf formāta faili.*
70.	Ziņojumā nav veikta trokšņu līmeņa analīze un nav izvērtēta tā ietekme. Iepazīstoties ar IVN ziņojumā minētās programmas, WindPro, iespējām, redzams, ka tomēr IVN ziņojumā netika iekļautas vēja ģeneratoru radītā trokšņa izplatības analīze diagrammu veidā, tā kā tas redzams 1. attēlā. Piemēram, par trokšņa līmeņa analīzi atkarībā no dažādiem vēja ātrumiem kritiskām viensētām, vai, piemēram, dažādu skaņas frekvenču trokšņu līmeni.	Ietekmes uz vidi novērtējumā vides trokšņa novērtējums veikts atbilstoši Ministru kabineta noteikumos Nr. 16 „Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība" noteiktajai kārtībai, t.sk., izmantojot attiecīgas novērtējuma metodes un piemērojamos trokšņa rādītājus. Kā tas norādīts IVN ziņojumā nozīmīga ietekme uz VES radītā trokšņa piesārņojuma līmeņa ilgtermiņa rādītājiem ir ne vien stacijas radītajām skaņas emisijas vērtībām, bet arī stacijas darbības laikam pie noteiktiem emisijas raksturlielumiem, proti, vēja ātruma. Lai aprēķinātu VES aptuveno darbības laiku, tika izmantoti Eiropas Vidēja termiņa laika prognožu centra izstrādātā modeļa ERA5 dati par vēja ātrumu paredzētās darbības teritorijā laika periodā no 2012. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 31. decembrim. Izmantojot detalizēto informāciju par vēja ātrumu 200 m augstumā virs zemes (vidējais rādītājs 10 gadu periodā), tika aprēķināts potenciālais VES darbības laiks. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	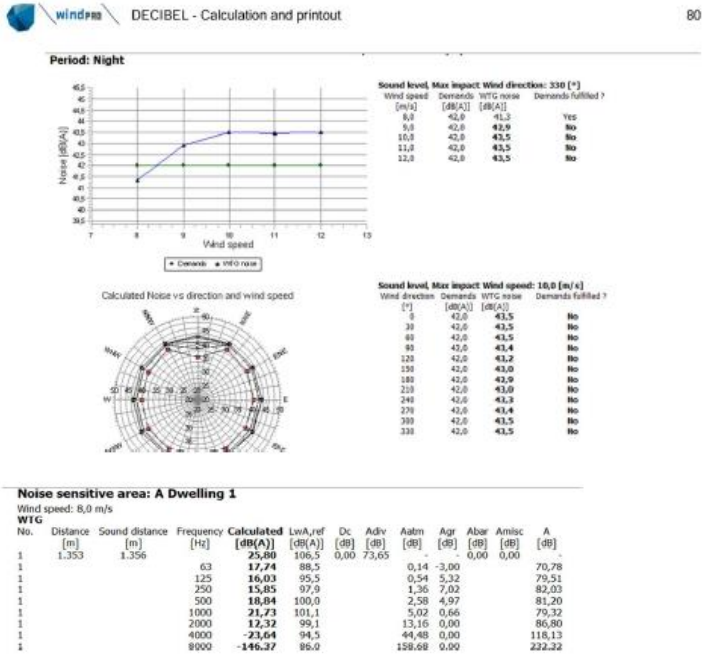 windPRO DECIBEL - Calculation and printout 80 Period: Night Sound level, Max impact: Wind direction: 330 [°] Wind speed [m/s] / Demands [dB(A)] / WTG noise [dB(A)] / Demands fulfilled ? 8,0 42,0 41,3 Yes 9,0 42,0 42,9 No 10,0 42,0 43,5 No 11,0 42,0 43,5 No 12,0 42,0 43,5 No Noise [dB(A)] Wind speed Demands / WTG noise Calculated Noise vs direction and wind speed Sound level, Max impact: Wind speed: 10,0 [m/s] Wind direction [°] / Demands [dB(A)] / WTG noise [dB(A)] / Demands fulfilled ? 0 42,0 43,5 No 30 42,0 43,5 No 60 42,0 43,5 No 90 42,0 43,4 No 120 42,0 43,2 No 150 42,0 43,0 No 180 42,0 42,9 No 210 42,0 43,0 No 240 42,0 43,3 No 270 42,0 43,4 No 300 42,0 43,5 No 330 42,0 43,5 No Noise sensitive area: A Dwelling 1 Wind speed: 8,0 m/s WTG No. / Distance [m] / Sound distance [m] / Frequency [Hz] / Calculated [dB(A)] / LwA,ref [dB(A)] / Dc [dB] / Adiv [dB] / Aatm [dB] / Agr [dB] / Abar [dB] / Amisc [dB] / A [dB] 1 1.353 1.356 25,80 106,5 0,00 73,65 - - 0,00 0,00 - 1 63 17,74 88,5 0,14 -3,00 70,78 1 125 16,03 95,5 0,54 5,32 79,51 1 250 15,85 97,9 1,36 7,02 82,03 1 500 18,84 100,0 2,58 4,97 81,20 1 1000 21,73 101,1 5,02 0,66 79,32 1 2000 12,32 99,1 13,16 0,00 86,80 1 4000 -23,64 94,5 44,48 0,00 118,13 1 8000 -146,37 86,0 158,68 0,00 232,22 *1.attēls. Programmas WindPro rezultātu loga ekrānšāviņš*	
71.	IVN ziņojumā nav norādīts diennakts trokšņa rādītājs, kas raksturo vides trokšņa radīto kopējo diskomfortu - Ldvn?	Informācija par aprēķināto vides trokšņa radīto kopējo diskomfortu - L_{dvn} dzīvojamās apbūves teritorijās, kuras izvietotas līdz 2 km attālumam ir apkopota IVN ziņojuma 4.1.9. tabulā. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*
72.	IVN ziņojumā 4.1.1.tabula trokšņa robežlielumi apdzīvotu vietu tuvumā nepamatoti tika izvēlēti pēc MK noteikumu Nr. 16 „Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība” (07.01.2014.) 2. pielikumu minētajiem trokšņa rādītājiem ir nepamatoti noteikti robežlielumi 1.1. (skat.2.attēls)	Norādām, ka trokšņa robežlielumi - klusiem rajoniem apdzīvotās vietas tiek piemēroti, tad, ja šāda veida apbūve ir izdalīta pašvaldības teritorijas plānojumā. Saskaņā ar spēkā esošajiem teritorijas plānojumiem (Dundagas novada teritoriālo vienību teritorijas plānojums no 2009. gada un Talsu novada teritorijas plānojumu), paredzētās darbības teritorijā un tās apkārtnē atrodas lauku zemēs izbūvētas viensētas, līdz ar to uz šīm dzīvojamās apbūves teritorijām attiecināti robežlielumi, kas piemērojami individuālo (savrupmāju,

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	2014.gada 7.janvāra noteikumiem Nr. 16 *(Pielikums MK 31.10.2023. noteikumu Nr. 618 redakcijā)* **Vides trokšņa robežlielumi un to novērtēšana** **1. Rūpniecisko objektu vides trokšņa robežlielumi funkcionālajās zonās ar norādītajiem atļautajiem teritorijas izmantošanas veidiem** Nr. p. k. / Apbūves teritorijas izmantošanas funkcija / Trokšņa robežlielumi[1]: L_{diena} (dB(A)), L_{vakars} (dB(A)), L_{nakts} (dB(A)) 1.1. Individuālo (savrupmāju, mazstāvu vai viensētu) dzīvojamo māju, bērnu iestāžu, ārstniecības, veselības un sociālās aprūpes iestāžu apbūves teritorija: 55, 50, 45 1.2. Daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorija: 60, 55, 50 1.3. Publiskās apbūves teritorija (sabiedrisko un pārvaldes objektu teritorija, tai skaitā kultūras iestāžu, izglītības un zinātnes iestāžu, valsts un pašvaldību pārvaldes iestāžu un viesnīcu teritorija) (ar dzīvojamo apbūvi): 60, 55, 55 1.4. Jauktas apbūves teritorija, tai skaitā tirdzniecības un pakalpojumu būvju teritorija (ar dzīvojamo apbūvi): 65, 60, 55 1.5. Klusie rajoni apdzīvotās vietās: 50, 45, 40 *2.attēls. Trokšņa robežlielumi*	mazstāvu vai viensētu) dzīvojamo māju, bērnu iestāžu, ārstniecības, veselības un sociālās aprūpes iestāžu apbūves teritorijām. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*
73.	Ziņojumā nav novērtēts, kāds ir sagaidāmais trokšņu līmenis vētras laikā, kad vēja turbīnas ir izslēgtas. Nav vērtēts kāds ir stipra vēja un vētras laikā vēja pulsācijas radītās masta un vēja turbīnu lāpstiņu radīto skaņu līmenis (gaudošana).	Kā jau minēts, vētras laikā vēja elektrostacijas tiek izslēgtas, līdz ar to troksni nerada. Informācija par vēja ātrumu pie kāda staciju darbība tiek apturēta, ir sniegta IVN ziņojuma 3.2.1. tabulā. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*
74.	Ziņojumā nav novērtēta vēja turbīnu radītās zemes vibrācijas ietekme uz ģeoloģiju un hidroloģiju. Nav izvērtēta kopējā vēja parka turbīnu radīto vibrāciju izplatība un ietekme uz ģeoloģiju un hidroloģiju, ievērojot vēja turbīnu augstumu – 250 m, jaudu -222 MW un turbīnu skaitu - 37.	Informācija par iespējamo vibrāciju ietekmi ir sniegta IVN ziņojuma 4.16.5. nodaļā. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*
75.	IVN ziņojumā nav ņemtas vērā Eiropas Komisijas 2020. gada 21.decembra Deleģētās direktīvas (ES) 2021/1226 ar ko, pielāgojot zinātnes un tehnikas attīstībai, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2002/49/EK II pielikumu groza attiecībā uz kopīgām trokšņa novērtēšanas metodēm, kuras Dalībvalstīm šīs metodes jāizmanto vēlākais no 2021. gada 31. decembra.	IVN trokšņa novērtējums veikts atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr. 16 „Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība” un tajos noteiktajām metodēm. *<u>IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.</u>*
76.	Attiecībā uz zemas frekvences trokšņa ietekmi tiek apkopoti dažādi pētījumi. Skat., vēstules oriģinālu, kas pievienots IVN Ziņojuma 11. pielikumā.	Pieņemts zināšanai. Komentārs neattiecas uz ietekmes uz vidi novērtējumu.

<table>
<tr><th>N.p.k</th><th>Jautājums/komentārs</th><th>Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem</th></tr>
<tr><td></td><td>Ietekmi uz cilvēka veselību būtu iespējams samazināt, ja tiktu pieņemts mūsdienu prasībām (lielās jaudas un lielā augstuma VES) atbilstošs regulējums VES attālumam no dzīvojamām mājām. Attīstītajās Eiropas valstīs regulējums par dzīvojamo māju attālumu no VES ir ievērojami lielāks par Latvijā noteikto (skat. Tabula 4.), kas pakļauj Latvijas sabiedrību ievērojamam veselības apdraudējumam.

Tabula 4. VES attāluma no dzīvojamām mājām regulējums

<table>
<tr><th>Valsts/ Pētījums</th><th>Regulējums uz attālumu no dzīvojamām mājām</th><th>VES skaits*</th><th>Atsauce</th></tr>
<tr><td>Latvija</td><td>800m</td><td>100</td><td>30.04.2013. MK not.Nr.240</td></tr>
<tr><td>Anglija</td><td>Ja turbīnas augstums 50-100m, attālums līdz dzīvojamai mājai 1500m
Ja turbīnas augstums 100-150 m, attālums līdz dzīvojamai mājai 2000m
Ja turbīnas augstums lielāks par 150m, attālums līdz dzīvojamai mājai 3000m</td><td>26 606</td><td>Vadlīnijas: Wind Turbines (Minimum Distances from Residential Premises) Bill [HL], [https://publications.parliament.uk/pa/ ld201011/ldbills/017/11017.1-i.html]</td></tr>
<tr><td>Dānija</td><td>4 x turbīnu augstums</td><td>4635</td><td>Avots: [https://eng.mst.dk/industry/noise/wind-turbines#regulationsonnoisefromwindturbines]</td></tr>
<tr><td>Vācija</td><td>Klusajā rajonā 1000-1500m</td><td>43 843</td><td rowspan="2">Avots: https://www.wind-watch.org/documents/european-setbacks-minimum-distance-between-wind-turbines-and-habitations/</td></tr>
<tr><td>Itālija</td><td>10 x turbīnu augstums</td><td>9 723</td></tr>
<tr><td>Francija</td><td>1500m</td><td>21 336</td><td>Avots: Chouard C-H. Le retentissement du fonctionnement des eoliennes sur la sante de l'homme (Repercussions of wind turbine operations on human health) Panorama du Medecin, 20 March 2006</td></tr>
</table>

**Datu bāze: https://globalenergymonitor.org/projects/global-wind-power-tracker/*

VES būvniecības normatīvais regulējums Latvijā nav balstīts uz mūsdienu tehnoloģiju jaudu, kas 3 – 4 reizes pārsniedz visos</td><td><u>*IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*</u></td></tr>
</table>

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	iepriekš uzskaitītajos pētījumos aplūkotos vēja parkus, jo Latvijas pieredze vēja parku būvniecībā un ekspluatācijā ir ļoti maza. Regulējums ir ērts VES parku projektētājiem, jo ir pamatota atsauce uz pastāvošo normatīvo aktu regulējumu, novietot vēja ģeneratoru praktiski cilvēku pagalmos, tādejādi apdraudot iedzīvotāju veselību un labbūtību.	
77.	Kas un kā veicis IVN ziņojuma nodaļas 4.1.8. Zemas frekvences troksnis analīzi? Pēc kāda standarta vai programmas ir veikts aprēķins IVN ziņojuma 4.1.8. Zemas frekvences troksnis nodaļā? Kāpēc nav pieejamas zemo frekvenču radīto trokšņu izplatības kartes? Kā tiek ievērtēts valdošo vēju ietekme uz zemo frekvenču izplatību? Kāda ir iespējamā zemo skaņu frekvenču interference? E2 pielikums nav atverams vai ir tukšs.	Informācija par ietekmes uz vidi novērtējumā iesaistītajiem speciālistiem ir sniegta IVN ziņojuma 5. lpp., savukārt informācija, par zemas frekvences trokšņa aprēķiniem t.sk., metodiku un izmantotajiem parametriem ir sniegta IVN ziņojumā 4.1. nodaļā. *E.2. pielikumā pievienoti .pdf formāta faili.*
78.	IVN ziņojumā nav minēts par trokšņu līmeņa un zemes vibrāciju monitorēšanu pēc projekta realizācijas.	Atbilstoši Veselības inspekcijas izvirzītajiem nosacījumiem, pirms vēja parka nodošanas ekspluatācijā, lai pārliecinātos par prognozētā vides trokšņa līmeņa atbilstību, nepieciešams veikt vides trokšņa mērījumus vēja parkam tuvāk izvietotajās dzīvojamās apbūves teritorijās. Ja vides trokšņa mērījumu rezultātos tiek pārsniegti trokšņa robežlielumi, kas noteikti Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumos Nr. 16 "Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība", nepieciešams īstenot trokšņa samazināšanas pasākumus. *Veikti papildinājumi IVN ziņojuma 8. nodaļā.*
79.	IVN ziņojuma 4.16.5. Vibrācijas nodaļā minēts "Kanādā veiktie pētījumi" – nav iespējams pētījumu identificēt IVN ziņojumā, nav atsauces uz pētījumu.	*IVN ziņojums papildināts ar atsauci uz minēto pētījumu.*
80.	IVN ziņojuma 4.16.5. Vibrācijas nodaļā minēts, ka vienas stacijas vibrācijas līmenis 300 m attālumā nepārsniedz 0.01 m/s^2. Rodas jautājums – cik lielai vēja turbīnai, kādai frekvencei, pie kādiem grunts apstākļiem un kādā vēja turbīnas darbības režīmā? Kāds ir zemes vibrācijas līmenis, ja darbojas 250 m augstas 37 vēja turbīnas?	IVN ziņojuma 1.6.5. nodaļā minēts, ka vienas stacijas (Nordex N117, masta augstums 140,6 m) vibrācijas paātrinājums 285 m attālumā no stacijas bija nedaudz augstāks par 0,01 m/s^2. Līdzīgi arī pētījumā, kas veikts Kanādā, vēja parkā, kurā ietilpts 88 VES (masta augstums 80 m) 300 m attālumā no stacijas, vibrācijas paātrinājums nav augstāks par 0,01 m/s^2.

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
		Lai gan šobrīd nav veikti pētījumi par šī IVN ietvaros vērtēto VES radīto vibrācijas līmeni, tomēr, ņemot vērā, ka robežvērtības VES mehāniskajām daļām tiek noteiktas neatkarīgi no VES jaudas, nav pamata uzskatīt, ka plānotā vēja elektrostaciju parka "Valpene" radītais vibrācijas līmenis būs ievērojami augstāks un radīs apdraudējumu sabiedrības veselībai. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
81.	Kāpēc IVN ziņojumā nav veikts salīdzinājums ar citiem reāli funkcionējošiem vēja parkiem Latvijā (piemēram, Grobiņas) vai citās valstīs esošiem analoģiskiem parkiem meža teritorijā? Esošo parku vibrāciju, skaņu un citi ar vēja ģeneratoru darbību saistītie mērījumi un vides monitoringa secinājumi vislabāk radītu priekšstatu par plānotā vēja parka darbību Talsu novadā, Dundagas un Īves pagastos.	Nav divu vienādu parku. Jebkurš salīdzinājums ar citu vēja parka būtu tikai spekulācija bez kvantitatīva ietekmju novērtējuma. Vērtējot tādus faktorus, kuriem ir iespējams kvantitatīvi precīzi prognozēt sagaidāmo ietekmi, piemēram, trokšņa līmeni, tiek izmantoti aprēķini plānotai iecerei, nevis salīdzinājums ar kādu, iespējams, līdzīgu, bet ne identisku vēja parku. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
82.	Kāpēc ir paredzēts veikt monitoringu tikai attiecībā uz ornitofaunu, sikspārņiem un citu dzīvo radību, bet nekas netiek minēts par bitēm un vietējo iedzīvotāju, kurš arī ir dzīva būtne?	Analizējot citās valstīs veiktus pētījumus par vēja parku ietekmi uz biškopību, nav identificēti pētījumi, kuros būtu apliecināta vēja parku negatīva ietekme uz bišu saimju attīstību, polināciju vai saimju pārziemošanu. Monitorings tiek veikts to aspektu kontekstā, kur negatīvas ietekmes ir apzinātas, zinātniski pierādītas un kuru mazināšanai tiek īstenoti pasākumi, par kuru efektivitāti ir nepieciešama uzraudzība. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
83.	Lūdzu sniegt komentāru par katru šajos komentāros norādīto publikāciju un video materiālu, norādot pamatojumu, ka šāda ietekme uz cilvēkiem, kas dzīvo VES parka ietekmes reģionā netiks novērota. Veikt pilnvērtīgu ietekmes uz cilvēka veselību pētījumu, korekti norādot tekstā atsauces uz pētījumiem, kuros attēloti pētījuma autori un secinājumi.	To, ka kāda no publikācijās norādītajām ietekmēm netiks novērota uz cilvēkiem, kuri dzīvo vēja parka apkārtnē, nevar apgalvot neviens. Norādām, ka ietekmes uz vidi novērtējums tiek veikts ar mērķi, lai novērtētu paredzētās darbības īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi un izstrādātu priekšlikumus nelabvēlīgas ietekmes novēršanai vai samazināšanai vai aizliegtu paredzētās darbības uzsākšanu normatīvajos aktos noteikto prasību pārkāpumu gadījumos. Ietekmes

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
		uz vidi novērtējuma laikā balstoties gan uz prasībām, kas ir izvirzītas likumdošanā, rekomendācijām, kas sniegtas dažādās vadlīnijās, kā arī, ņemot vērā ekspertu vērtējumu ir izstrādāti pasākumi ietekmes uz vidi mazināšanai t.sk., gan attiecībā uz vēja elektrostaciju radīto vides un zemas frekvences troksni, mirgošanas efektu. Atbilstoši veiktajam novērtējumam ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā ir izvirzītas prasības atsevišķu VES modeļu ekspluatācijai, kā arī izstrādāti pasākumi ietekmes mazināšanai. Tā piemēram, ietekmes uz vidi novērtējumā ir ņemtas vērā Pasaules veselības organizācijas vadlīnijas, kurās VES radītajam troksnim noteikta konkrēta robežvērtība, kura nevar tikt pārsniegta, attiecībā uz VES izraisīto mirgošanas efektu ir noteikti ierobežojumi staciju darbības laikam. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
84.	Neskatoties uz to, ka IVN ziņojuma 64. lapaspusē norādīts ka "Latvijā šobrīd nav normatīvo aktu, kas limitētu pieļaujamo mirgošanas efekta ietekmes laiku" tas neatbrīvo projekta attīstītāju no nepieciešamības veikt kvalitatīvu novērtējuma uz cilvēka veselību.	Ņemot vērā mirgošanas efekta iespējamo ietekmi, neskatoties uz to, ka Latvijā šobrīd nav normatīvo aktu, ietekmes uz vidi novērtējumā mirgošanas efekts ir novērtēts balstoties uz Vācijā izstrādātām vadlīnijām (skat. IVN ziņojuma 4.2. nodaļu). *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
85.	Pētījums norāda uz cilvēku aizkaitinājuma pieaugumu dēļ VES izraisītā mirgošanas efekta. [Zinātniskais raksts: The influence of wind turbine visibility on the health of local residents: a systematic review. Pieejams: https://docs.windwatch.org/Freiberg-2019.pdf]. Mirgošanas efekts ir atkarīgs atstarošanās efekta. Atstarošanās ir gaismas efekts, ko rada gaismas staru atstarošanās no vēja elektrostacijas rotora lāpstiņām (gaismas zibšņi). Atstarošanās ietekme uz cilvēku veselību līdzinās mirgošanas efekta ietekmei, taču nav izstrādāta vienota metodoloģija ietekmes apjoma un ilguma skaitliskai novērtēšanai. Lai samazinātu iespējamo ietekmi,	Lai mazinātu mirgošanas efekta ietekmi, mūsdienu vēja elektrostaciju spārni ir pārklāti ar neatstarojošu krāsu. Šādu pārklājumu nodrošina arī IVN procesā vērtēto VES modeļu ražotāji. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
	jāpievērš uzmanība vēja ģeneratoru krāsas un virsmasapdares materiāla izvēlei. Tā piemēram, pusmatēta vai matēta stacijas spārnu krāsa būtiski samazina gaismas atstarošanos.	
86.	Kā redzams tabulā 4.2.2., 26 dzīvojamās ēkās ievērojami tiks pārsniegts mirgošanas efekta laiks, salīdzinot ar Vācijā izstrādāto vadlīniju kritēriju 8h/gadā robežvērtību pēc reālā laika scenārija. Tas norāda, ka šajās mājsaimniecībās būs negatīva ietekme uz iedzīvotāju veselību un labbūtību?	Atbilstoši veiktajiem aprēķiniem, lai nodrošinātu to, ka netiek pārsniegtas vadlīnijās rekomendētās robežvērtības, staciju darbību noteiktos laika periodos būs nepieciešams apturēt. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
87.	Ar kādām metodēm tiks samazināts atstarošanās efekts no rotora lāpstiņām.	Lai mazinātu mirgošanas efekta ietekmi, mūsdienu vēja elektrostaciju spārni ir pārklāti ar neatstarojošu krāsu. Šādu pārklājumu nodrošina arī IVN procesā vērtēto VES modeļu ražotāji. Norādām, ka lai mazinātu ietekmi uz apkārtnē esošām dzīvojamām ēkām, ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros ir veikti mirgošanas laika aprēķini, balstoties uz kuriem, lai nepārsniegtu vadlīnijās rekomendētās robežvērtības, staciju darbību noteiktos laika periodos būs nepieciešams apturēt. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
88.	Kāds ir minimālais attālums no VES parka, lai mirgošanas ietekme netiktu novērota nevienā mājsaimniecībā, lai tiktu samazināta nevēlamā ietekme uz cilvēka veselību.	Mirgošanas efekta ietekmes attālums ir atkarīgs no vairākiem faktoriem, kā būtiskākos minot apkārtnes reljefu, staciju novietojumu un tehniskos parametrus. Atbilstoši aprēķiniem, kas veikti plānotajam "Valpenes" vēja parkam, attālums, kāda netiktu novērots mirgošanas efekts, ir 2 - 2,5 km. Norādām, ka lai mazinātu ietekmi uz apkārtnē esošām dzīvojamām ēkām, ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros ir veikti mirgošanas laika aprēķini, balstoties uz kuriem, lai nepārsniegtu vadlīnijās rekomendētās robežvērtības, staciju darbību noteiktos laika periodos būs nepieciešams apturēt.

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
		IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.
89.	Veikt potenciālo risku uz cilvēka veselību novērtējumu (īpaši jūtīgām grupām – bērniem), jaudīgu vēja parku tuvumā. Veikt sliktākā scenārija analīzi visa spectra trokšņiem. Noteikt riska pārvaldības metodes cilvēku labbūtības nodrošināšanai.	Ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojums sagatavots atbilstoši Vides pārraudzības valsts biroja izsniegtajā programmā Nr. 5-03/1/2022 noteiktajām prasībām. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
90.	Pieņemt regulējumu attālumam no viensētām, pilsētām un citām apdzīvotām vietām balstoties uz citu valstu pieredzi ar ievērojamu VES skaitu, augstumu un jaudu, jo tas ar augstāku ticamību garantē, ka VES darbība nelabvēlīgi neietekmēs cilvēku veselību. Ņemot vērā plānoto VES apjomu un jaudu, vajadzētu veikt ietekmes uz vidi un cilvēku veselību novērtējumu plašākā teritorijā, ne tikai 2 km robežās no vēja parka.	Pieņemts zināšanai. Komentārs neattiecas uz ietekmes uz vidi novērtējumu. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
91.	Veikt izpēti par zemo frekvenču radīto vibrāciju potenciālo apdraudējumu viensētām, kas atrodas vibrāciju ietekmes rādiusā, jo vibrāciju radītās kustības var radīt veco koka māju (kādu VES tuvumā ir vairākums) konstrukciju noturības zudumu.	IVN ziņojuma 1.6.5. nodaļā minēts, ka vienas stacijas (Nordex N117, masta augstums 140,6 m) vibrācijas paātrinājums 285 m attālumā no stacijas bija nedaudz augstāks par 0,01 m/s^2. Līdzīgi arī pētījumā, kas veikts Kanādā, vēja parkā, kurā ietilpts 88 VES (masta augstums 80 m) 300 m attālumā no stacijas, vibrācijas paātrinājums nav augstāks par 0,01 m/s^2. Salīdzinot VES radītās vibrācijas mērījumu rezultātus ar vibrācijas robežlielumiem, kas Latvijā bija spēkā līdz 2010. gada 30. jūnijam, redzams, ka VES radītais vibrācijas līmenis tiešā to tuvumā ir augstāks par robežlielumiem, bet jau 300 m attālumā vibrācijas līmenis ir ievērojami zemāks nekā zemākais noteiktais robežlielums, kas attiecināms uz ārstniecības iestāžu operāciju zālēm, kā arī ārstniecības un rehabilitācijas iestāžu palātām (nakts periodā). Lai gan šobrīd nav veikti pētījumi par šī IVN ietvaros vērtēto VES radīto vibrācijas līmeni, tomēr, ņemot vērā, ka robežvērtības VES mehāniskajām daļām tiek noteiktas neatkarīgi no VES jaudas un to, vēja elektrostacijas nevar tikt izvietotas tuvāk par 800 m no dzīvojamām vai

N.p.k	Jautājums/komentārs	Skaidrojums, norāde uz veiktajiem labojumiem
		publiskām ēkām, nav pamata uzskatīt, ka plānotā vēja elektrostaciju parka "Valpene" radītais vibrācijas līmenis būs ievērojami augstāks un radīs apdraudējumu sabiedrības veselībai. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
92.	Iegūt veselības statistiku VES ietekmētās teritorijas iedzīvotājiem, novērtēt veselības apdraudējuma risku cilvēkiem ar hroniskām saslimšanām, invalīdiem, cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, bērniem.	Pieņemts zināšanai. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*
93.	Pamatojoties uz iepriekš minēto, uzskatām, ka SIA "Valpene wind" Ziņojums par paredzēto darbību – Vēja parka "Valpene" ieceri Talsu novada Dundagas un Īves pagastu mežos ir nepilnīgs, jo 37 VES 250m augstumā ar iespējamo jaudu 222 MW būvniecības un VES darbības ietekme uz cilvēku veselību izvērtēšana nav pamatota ar zinātniskiem vai citiem neapstrīdamiem pētījumiem.	Ietekmes uz vidi novērtējums sagatavots, balstoties uz Vides pārraudzības valsts biroja izsniegto programmu Nr. 5-03/1/2022 un tajā iekļautajām prasībām. Ietekmes uz vidi novērtējumā ir vērtēta iespējamā vides un zemas frekvences trokšņa, mirgošanas, vides risku un elektromagnētiskā lauka ietekme uz cilvēku. Atbilstoši veiktajam novērtējumam ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumā ir izvirzītas prasības atsevišķu VES modeļu ekspluatācijai, kā arī izstrādāti pasākumi ietekmes mazināšanai. Tā, piemēram, ietekmes uz vidi novērtējumā ir ņemtas vērā Pasaules veselības organizācijas vadlīnijas, kurās VES radītajam troksnim noteikta konkrēta robežvērtība, kura nevar tikt pārsniegta, attiecībā uz VES izraisīto mirgošanas efektu ir noteikti ierobežojumi staciju darbības laikam. *IVN ziņojumā izmaiņas nav veiktas.*